

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

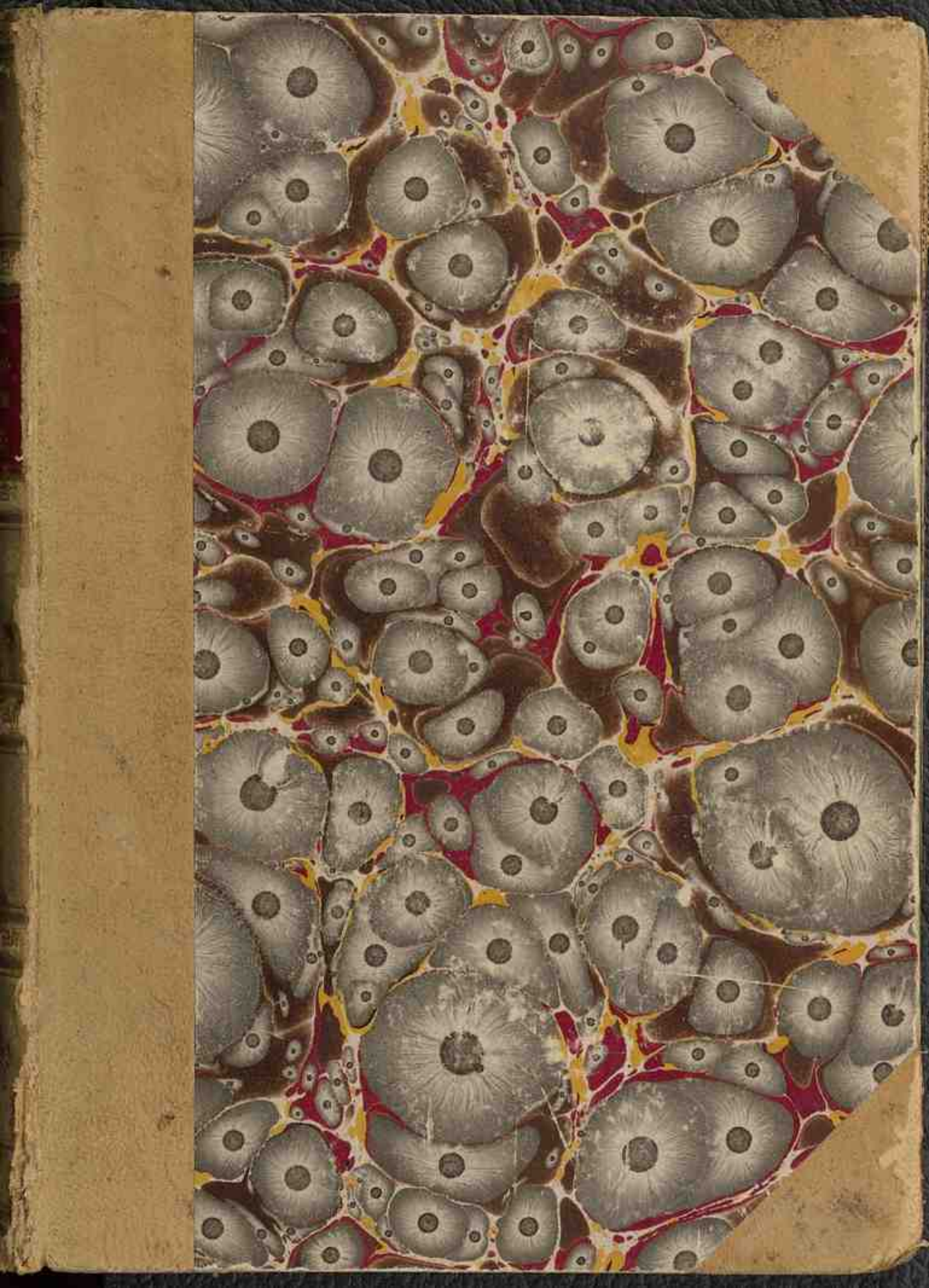
Forfatter(e) Author(s):	ved Otto Zinck.
Titel Title:	<u>Skuespillerforeningens Julebog</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kjøbenhavn : Ernst Bojesens Kunstforlag, 1893
Fysiske størrelse Physical extent:	167 sider

DK

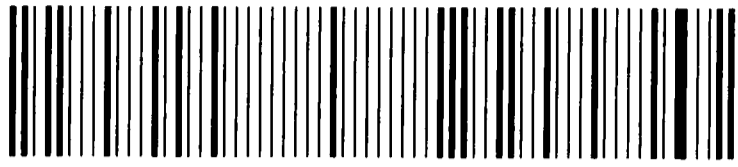
Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

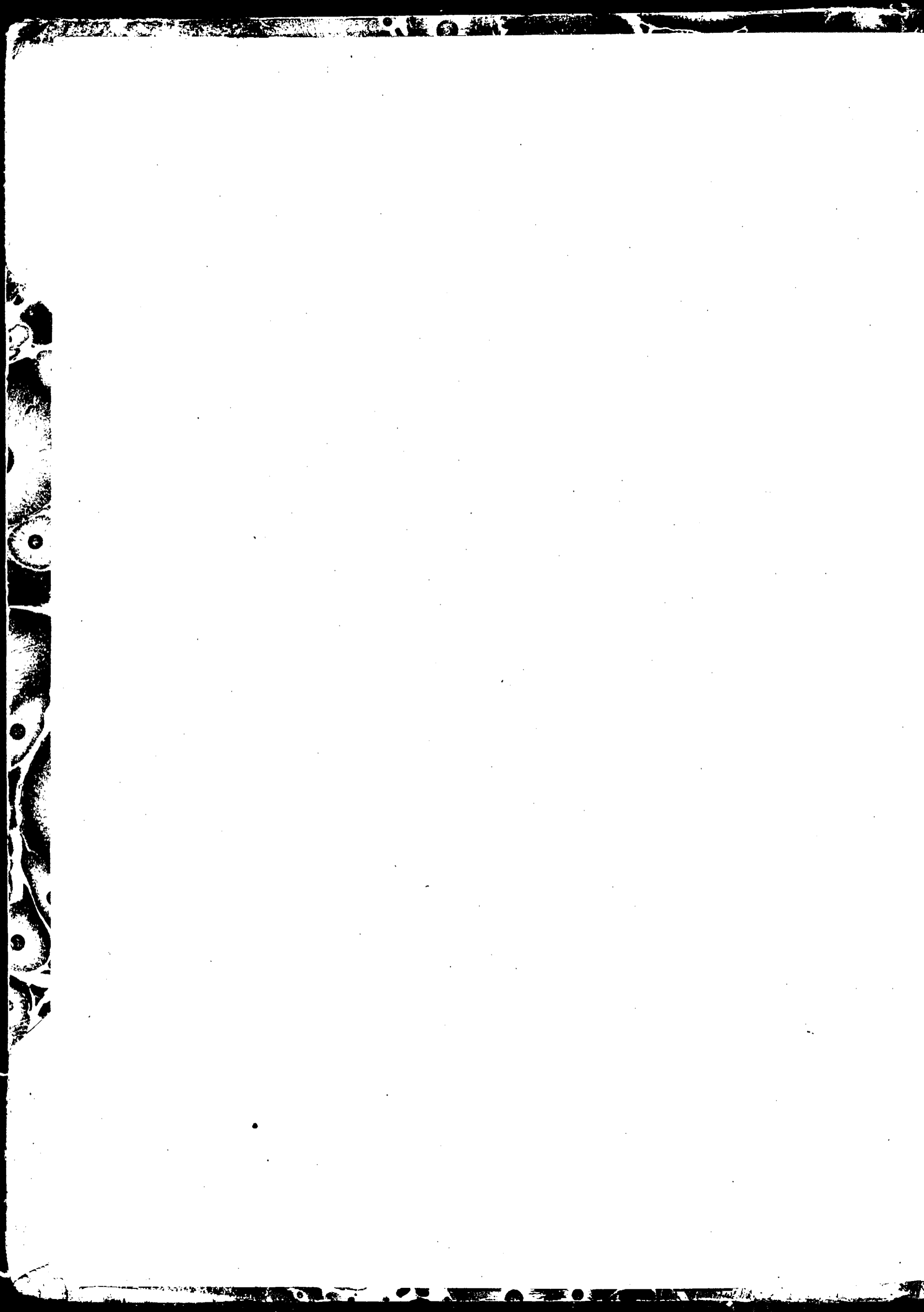
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 52 8°

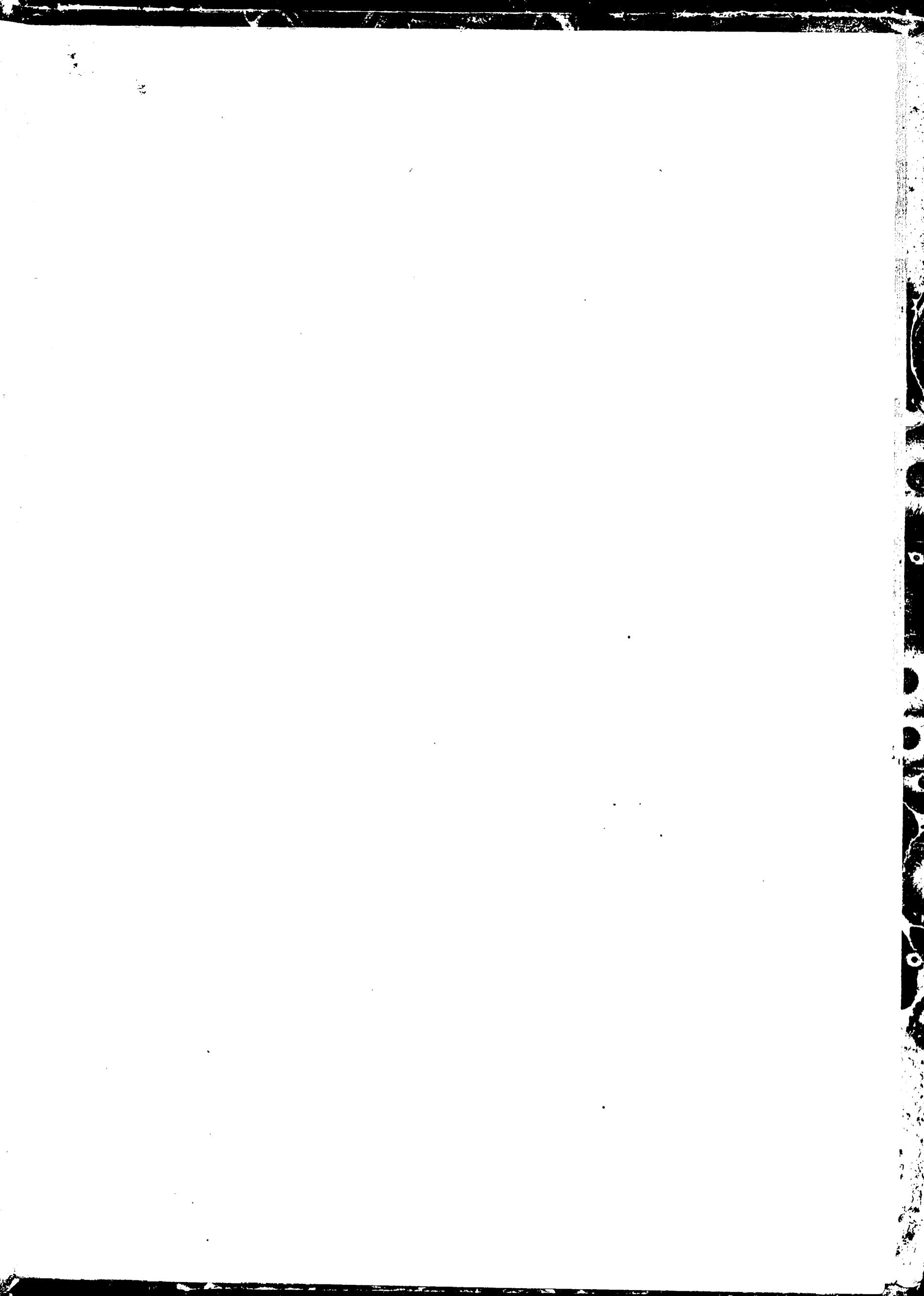

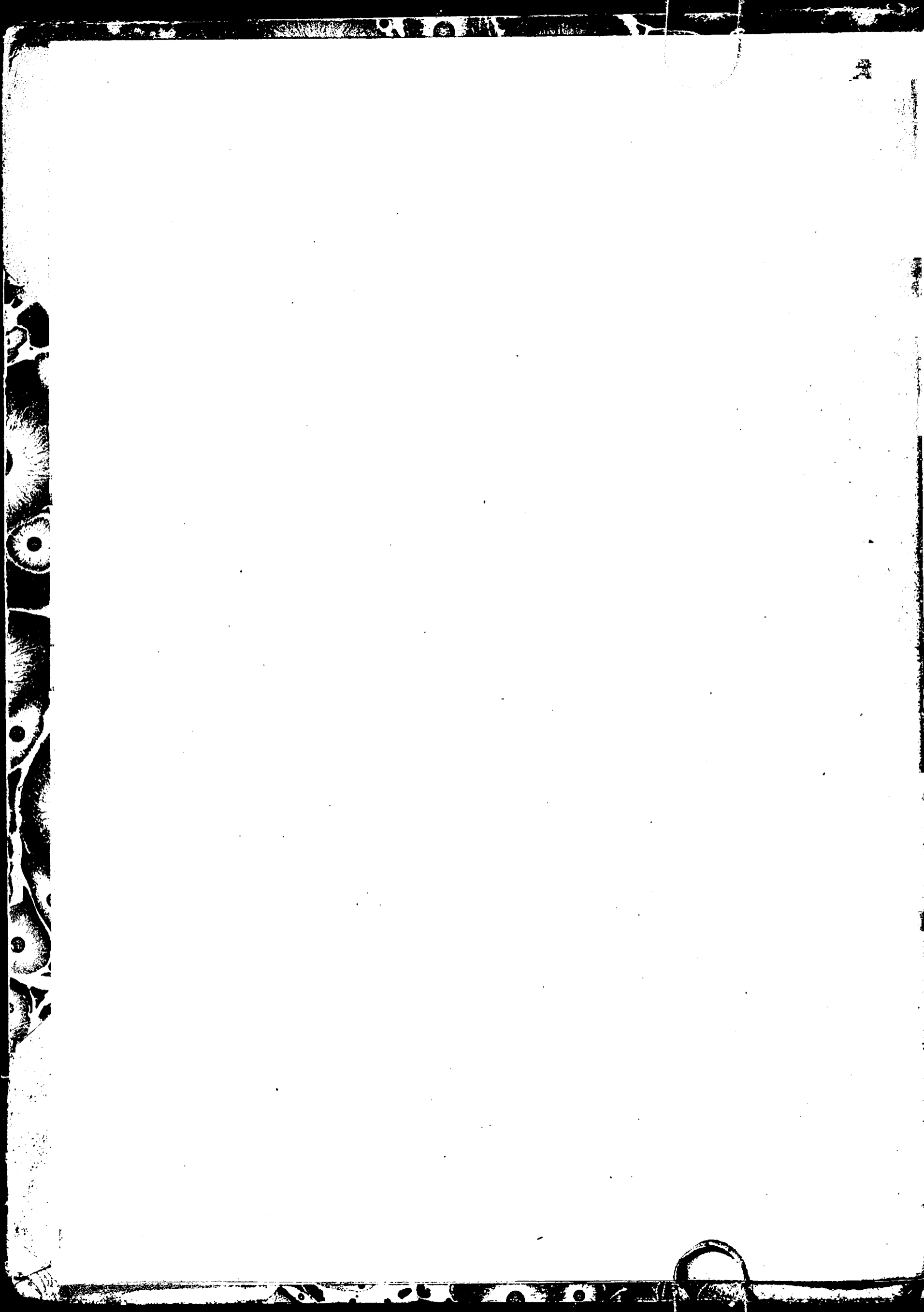
1 1 52 0 8 00762 9

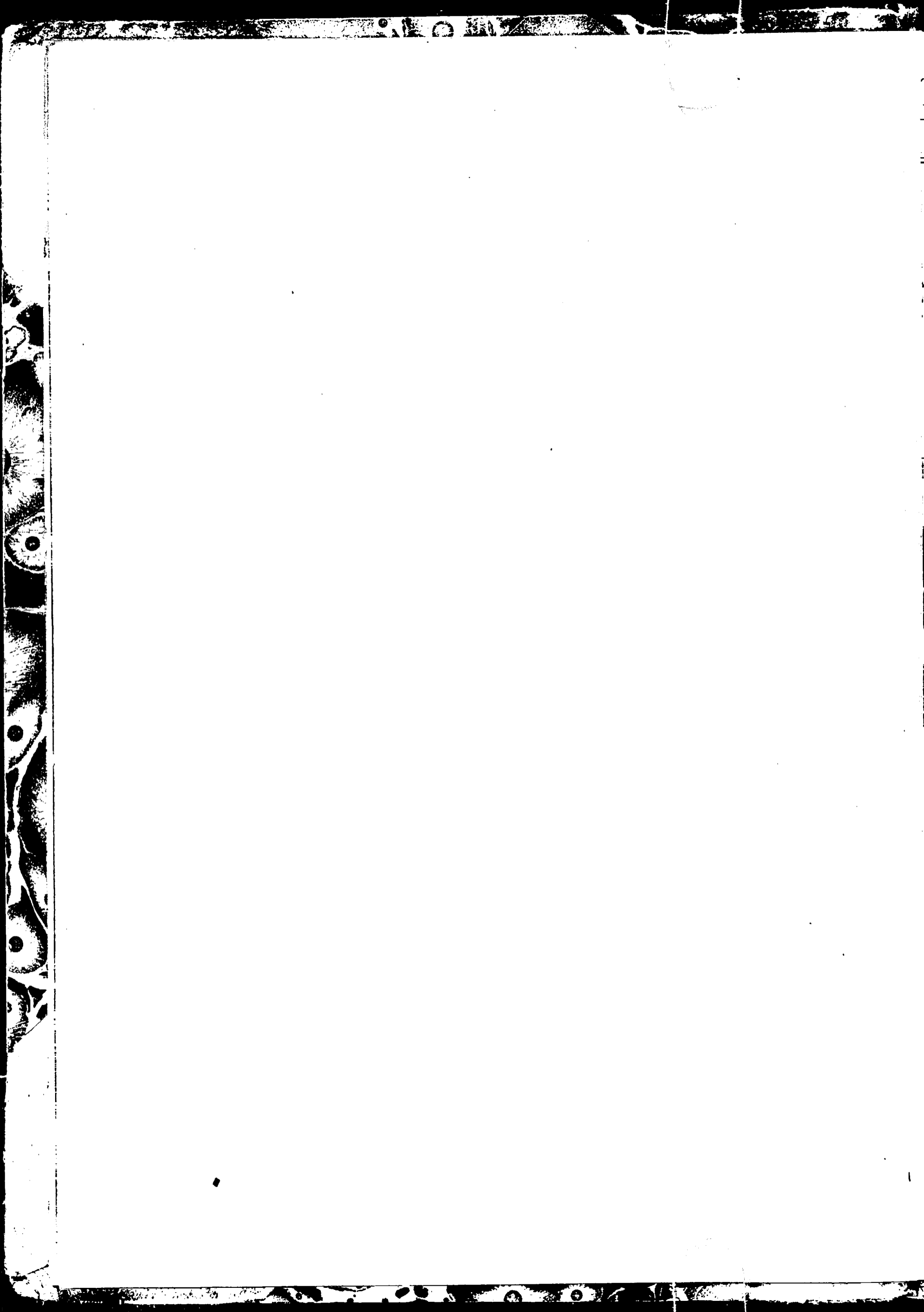

KU&SPILL&R-
FORENINGEN

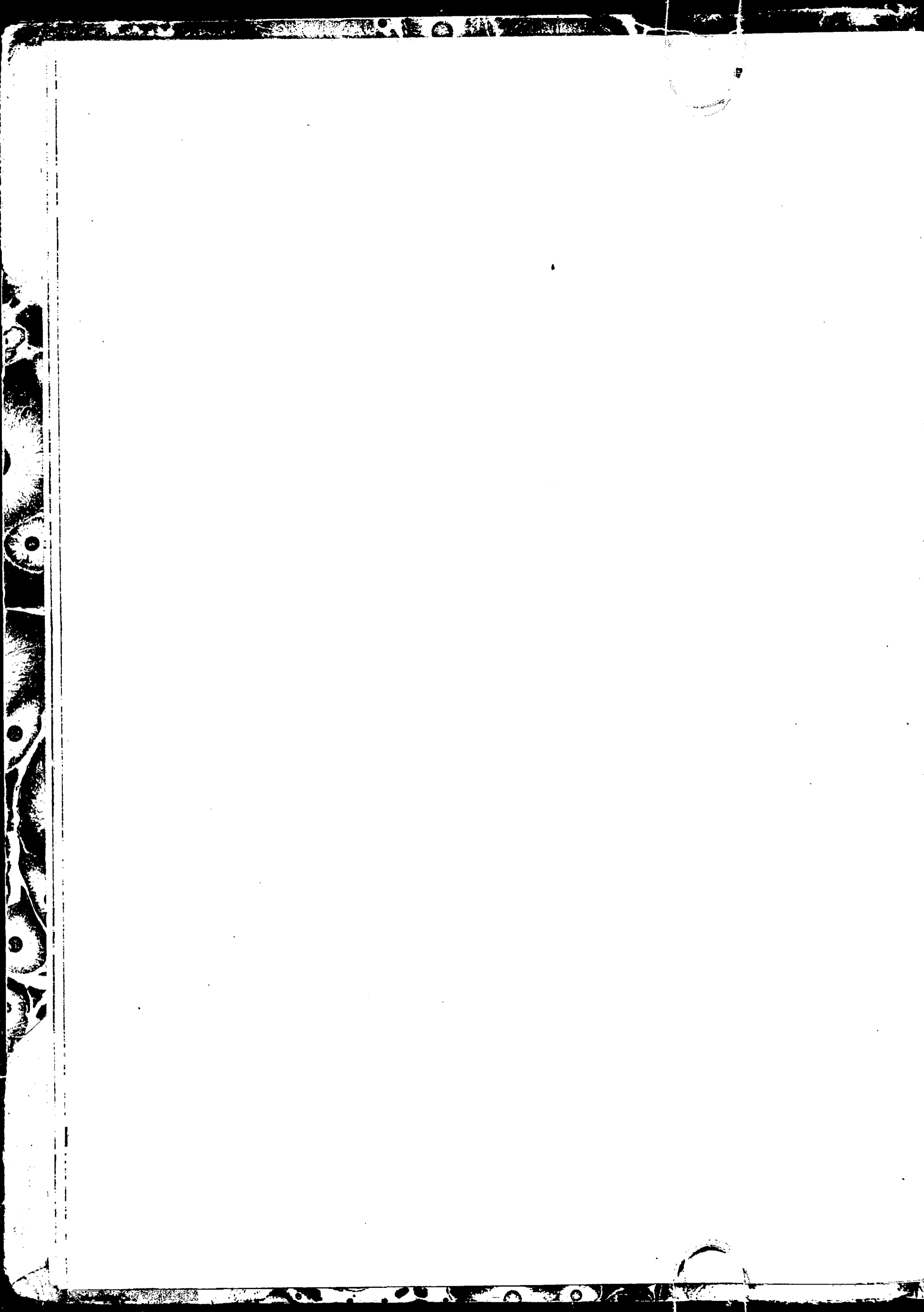

JULEBOG

Skuespillerforeningens
J U L E B O G

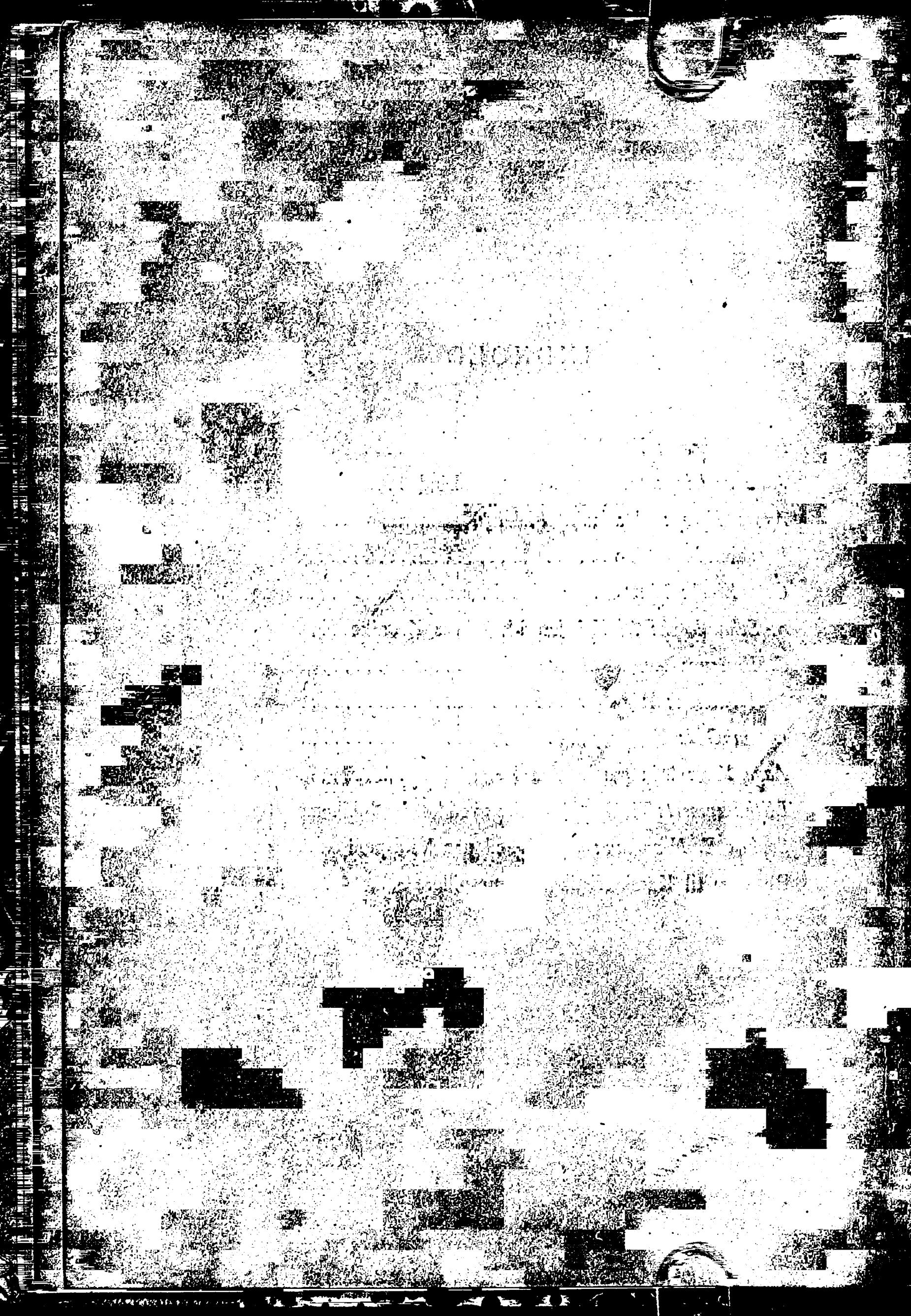
Skuespillerforeningens
JULEBOG

VED
OTTO ZINCK

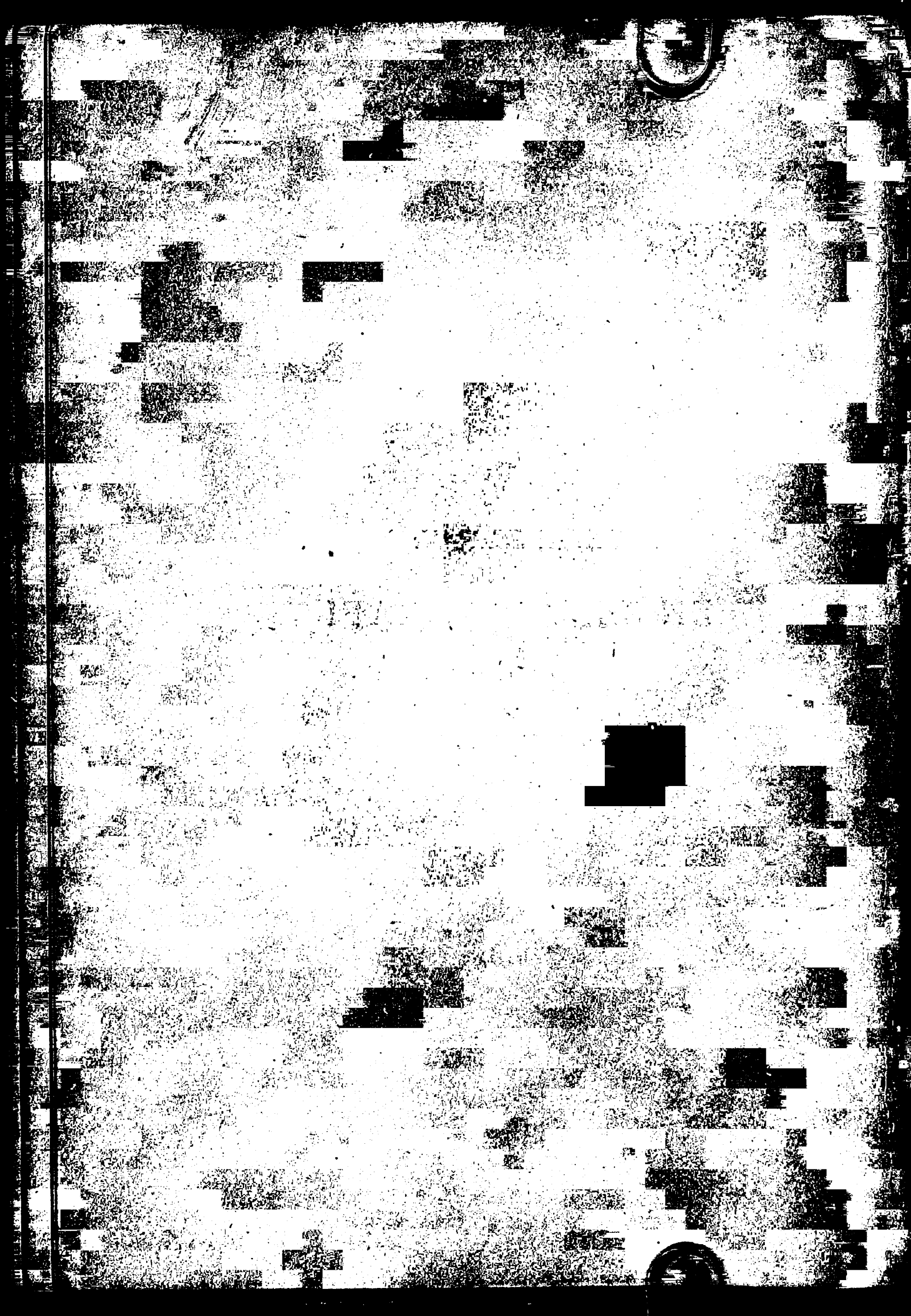

KJØBENHAVN
ERNST BOJESENS KUNSTFORLAG
GRÆBES BOGTRYKKERI

1893

PETER SCHRAM:
EN SELVBIOGRAFI

Jeg er født den 5. September 1819 og fik i Daaben Navnet *Peter*. Efter Søhelten *Peter Skram* kan det neppe have været, for Gud skal vide, jeg er ingen Søhelt — tvertimod. I gamle Dage, da Syngeskolen laa ovre i en Del af Marinens Materialhuse, adskilt fra Theatret ved Kanalen, følte jeg mig altid ilde tilpas, naar jeg skulde over den der anbragte lille Bro. — Da jeg blev Sanger kaldte man mig, i Modsætning til *Danmarks Riges Vovehals*, *Danmarks Riges Skraalehals*.

Min Fader var Urtekræmmer, en ganske udmærket Urtekræmmer, og min Moder, der var gift med min Fader, var Datter af kongelig Palaisforvalter *Wexschall* og Søster til den udmærkede Violinist, senere Concertmester *Wexschall*. Hun selv var meget musikalsk og en flink Claverspillerinde paa sin Tid.

5 Aar gammel kom jeg i Pigeskole hos en Jomfru *Svendsen* i Dronningens Tvergade og et Par

Aar senere i Lærer *Christoffersens* Drengeskole i Borgergade, hvor blandt andre Captain *Mantzius*, afdøde Skuespiller *Mantzius's* Fader, var Lærer i Historie.

Det var som Skoledreng hos ham, at jeg første Gang betraadte en Scene. Øhlenschlægers «*Frejas Alter*» skulde opføres paa et Theater, der var i Mellembygningen i Grosserer Salomonsens nu afbrændte Gaard paa Kongens Nytorv. Hr. Christoffersen, der var ivrig Skuespillerdilettant og havde Rolle, skulde skaffe nogle Dreng, der forekom i Stykket, og jeg blev en af de lykkelige Udvalgte. Henrykt, og ude af mig selv, stod jeg allerede tidligt om Formiddagen opstillet nede i Gadedøren i Nyhavn, hvor vi dengang boede, fuldt paaklædt i den Dragt, min Moder havde lavet til mig. Jeg stod der hele Dagen med Alvor og Overlegenhed, omringet af en beundrende Masse Gadedreng.

Endelig kom Aftenen og jeg betraadte med Henrykkelse og uden Spænding Scenen, men jeg var ikke til at faa ud af den igjen; saasnart jeg var kommen ud af en Kulisse, vips kom jeg strax ind igjen af en anden, det nyttede ikke, at man smed mig ud, jeg var der øieblikkelig igjen, jeg blev i Ordets Forstand scenevant. Min Moder,

som saae paa Komeden, hørte Folk omkring sig sige: «Det er da Satan til Dreng, der er han s'gu igjen!» — Enden blev, at jeg fik en alvorlig Overhaling af min Lærer Hr. Christoffersen, og, til min store Sorg fik jeg min Afsked, da Stykket blev igjen opført.

Bestemmelsen var, at jeg, ligesom min ældre Broder Fritz, senere 1ste Violinist i Kapellet, skulde gaa samme Vei som han. — 5 Aar gammel begyndte jeg allerede at spille Klaver med min Moder, senere Violin, Violoncel og Bratsch, paa hvilket sidste Instrument jeg drev det temmelig vidt, saa at jeg var en velset Medspiller ved Quartetter i flere ansete Huse, saasom Waage Petersens, Dr. med. Mansas, Serene d'Aquierias, Justitsraad Nørregaards o. fl. a. 9 Aar gammel læste jeg flydende Noder fra Bladet, ligesaa flydende som Bogstaver, og, da jeg var 12 Aar gammel, mødte jeg, ifølge en i Bladene offentlig Opfordring til at indtræde i det under Professor Sibonis Styrelse nyoprettede Musik-Conservatorium, med min Moder til Optagelsesprøven. — Min Syngestemmen var en ubetydelig, lille, tynd og spids Sopran, men mit musikalske Øre beundrede Siboni i høj Grad. Jeg blev antaget som Elev den 24. Septb. 1834 og fik følgende Censur af Siboni: «Peter Ludvig

Nikolaj Schram, 12^{1/2} Aar. — Pas bonne voix, mais une parfaite oreille toutes autres dispositions parfaites; tres bon.»

Siboni elskede mig ligefrem; naar jeg forlod Øvelserne kyssede han mig altid paa det ene Øje. — Ofte, naar Operasangerne kom til ham paa Syngeskolen, og de ikke kunde gjøre det saaledes, som han ønskede (han sang altid enkelte Satsler for dem, som de da skulde synge efter), udbrød han: «*Komme here Skramme!*»; og da jeg øjeblikkelig sang Satsen uden Fejl, sagde han: «*Se here denne stakke Dreng, han har henge Stemme, men han gjøre de allesamme til Skamme.*» Siboni ventede bestandig, at jeg ved Overgangen i Stemmen skulde blive Tenorist, men, da Røsten stadig blev dybere og dybere, sagde han en Dag beklagende til mig: «*Stakkels Dreng! Du blive hikke Tenore, Du blive hikke Elskere paa Theatre c'est a dire — hvad Du kan blive udenforre — jeg veed hikke!*»

Den 20. April 1834 optraadte jeg første Gang paa det kgl. Theater ved en Aftenunderholdning af Conservatoriets Elever og har siden det Aar hvert Aar optraadt paa det kgl. Theaters Scene indtil Dato. — I Aaret 1836 afgik jeg tilligemed Gundersen, Ravnkilde, Jfr. Kofod (Fru Stage), Jfr. Levin (Fru Faaborg), Jfr. Berg (senere gift

med Klædefabrikant Møller) fra Konservatoriet og fik Ansættelse ved det kgl. Theater som Elev uden Gage, medens de andre fik 300 Rdl. hver.

Først 1837 fik jeg min første Gage 5 Rdl. om Maaneden. — Det kneb jo svært med at komme ud af det med den Sum (jeg gav 6 Rdl. i Husleie), og Gjæld søgte jeg med Skræk at undgaae. Heldigvis vare Tiderne dengang ikke saa dyre, da jeg ellers rimeligvis var sultet ihjel. — Jeg søgte og fik Timer i Sang, Klaverspil, Violinspil og Fransk og slog mig igjennem. Min Kammerat ved Theatret Ravnkilde havde bedt mig om gtatis at informere en Søn af sin Vært, Hr. Hansen, hos hvem han boede. Til Huset hørte en Have med mange Frugtræer, og Ravnkilde havde betinget sig al Frugten, mod at informere Sønnen i Violinspil. — Denne Søn var Fader til den nuværende yndede Skuespillerinde Charlotte Wiehe, og blev en dygtig Hornist ved Militair-Musikken. — Mig havde Ravnkilde lovet en Skjæppe Pærer for min gratis Undervisning; jeg fik rigtignok Pærerne, men raadne allesammen. Han havde gjemt dem for længe, inden han vilde rykke ud med dem. — Det var den usleste Informationsindtægt, som jeg nogensinde har havt.

Jeg stod endnu i nogle Aar paa den lille Gage

og maatte gjøre Tjeneste saavel i Skuespillet som Operaen, mest i Smaaroller, indtil Jenny Lind kom hertil 1843 for at give Gjæsteroller. Jeg havde allerede 1841 21. Decbr. som «*Bertram*» i «*Robert af Normandiet*» aflagt min 1ste Debut i Operaen med stort Held og kom nu til at spille denne Rolle sammen med hende som «*Alice*». — Hun undrede sig over, at jeg indtog en, i Forhold til mine Evner og den Lykke, jeg gjorde hos Publikum, saa slet Stilling ved Theatret og skaffede mig Tilbud fra den kongelige Opera i Stockholm om Engagement med 1400 Kroner i Gage. Da Directionen fik Nys om Sagen, fik jeg strax Tillæg til min Gage med Anmodning om ikke at forlade Theatret. — Skjøndt min saaledes forhøiede Gage var meget mindre end Tilbudet fra Sverrig, foretrak jeg dog at blive herhjemme.

1846 fik jeg kongeligt Stipendium og rejste til Paris for at studere Sangkonst der, under den berømte Sanglærer Garcias' Veiledning. — Min Ansøgning om Stipendiet blev først afslaaet, paa Grund af, at Solodandserinde Jfr. Fjeldsted, som havde havt Stipendiet i 2 Aar, nu skulde have det det tredie Aar med, men da jeg, i min Fortvivlelse henvendte mig til min Protector Kong Christian d. 8de, og beklagede mig for ham, tog

han sig af Sagen og jeg fik Stipendiet strax. — Garcia var mig meget bevaagen og beundrede min musikalske Begavelse og store Færdighed i Nodelæsning. En Dag læste jeg en mig ubekjendt Arie fra Bladet uden at gjøre en Fejl. Garcia vilde ikke tro, at den var mig ubekjendt, og, da jeg mødte hos ham næste Gang, lagde han en anden Arie for mig, som han i Mellemtiden havde componeret. — Jeg mærkede strax hans Mistro og List og, idet jeg tænkte «nu gjælder det», anspændte jeg mig af alle Kræfter, og sang saa uden at stoppe op og uden en eneste Fejl. Garcia sprang henrykt op fra Klaveret og omfavnede mig, idet han forsikkrede, at Ingen af den store Operas Sangere kunde gjøre mig det efter. — Fra dette Øjeblik blev Garcia min Velynder og vilde endogsaa skaffe mig Engagement ved den store Opera, men, da Directionen i Kjøbenhavn forlangte min Hjemkomst og forhøjede min Gage, forlod jeg Paris. — Det var saaledes det andet tilbudte Engagement som gik i Lyset.

1850 gav jeg Gjæsteroller paa den Stockholmske Opera og gjorde overordentlig Lykke som *Leporello* i «*Don Juan*» og andre Operaer.

1852 gjorde jeg en Rejse til Wien. Jeg havde medtaget en Anbefaling fra Prof. H. Rung

til Prof. Fischof, Forstander for Musikconservatoriet der, hvori han blandt andet skrev — «den unge Mand vil iøvrigt bedst kunne anbefale sig selv ved at synge Noget for Dem.» To Dage efter kom den danske Minister op til mig i Hotellet i Leopoldstadt, hvor jeg boede, med Anmodning til mig fra Directionen for den kejserlige Opera, for hvem Professor Fischof meget rosende havde omtalt mig, om jeg vilde aflægge en Prøve i Operahuset en Formiddag. Jeg indvilligede og mødte to Dage efter til Prøven. — Da jeg kom paa Theatret, var der Prøve paa «*Jægerbruden*», og man var midt i Ulvesvælget i 2den Akt. Jeg fik en Stol stillet hen i Prosceniet og overværede Resten af Prøven. Saa kom Turen til mig. Parquettet fyldtes snart med Operapersonalets Medlemmer og Functionærer, og, med Ledsagelse af Orchester, sang jeg saa «*Leporello*»s Arie og en anden af «*le cheval de bronze*». Det var med en hel Del Hjertebanken at jeg traadte frem for Forsamlingen; men jeg mandede mig op og det lettede, da det tilstedeværende Publicum efter «*Leporello*»s Arie applauderede mig voldsomt, og Orchesteret faldt ind med en Touche. Jeg blev kaldt op til Directionen, som tilbød mig Engagement under meget gunstige Vilkaar, men min

kongelige og pensionsberettigede Ansættelse i Kjøbenhavn og min Længsel efter Hjemmet gjorde, at jeg afslog Tilbudet. Efter Aftale skulde jeg Aaret efter i Sommeren komme tilbage til Wien og spille «*Leporello*» i «*Don Juan*», «*Don Bartholo*» af «*Barberen*» og min Rolle i «*il matrimonio secreto*», men blev desværre syg, fik Anfald af Svimmelhed, faldt flere Gange om paa Gader og Stræder og skaffede Theatret røde Plakater. — Jeg kom rigtignok til Wien, men for at consulere den berømte Læge Dr. Oppolzer.

Under mit Ophold i Wien aflagde jeg den gamle berømte Bassist Staudigl, som endnu var ved Operaen, min Visit. Directionen havde raadet mig dertil, da Staudigl, skjøndt stærkt paa Retour endnu, beherskede Operaen og søgte at holde alle unge Talenter ude. — Han boede langt udenfor Wien og modtog mig meget kjøligt; men, da vi havde talt en halv Time sammen, var han Elskværdigheden selv, og bidrog ikke saa lidt til, at jeg kom til at synge for Directionen.

1859 gjorde Kong Frederik den Syvende mig til Ridder af Danebrog. Efter særlig Indbydelse af Hds. kgl. Højhed Prindsesse Alexandra besøgte jeg 1863 London og afholdt, under Hans kgl. Højhed Prindsen af Wales og Gemalindes høje

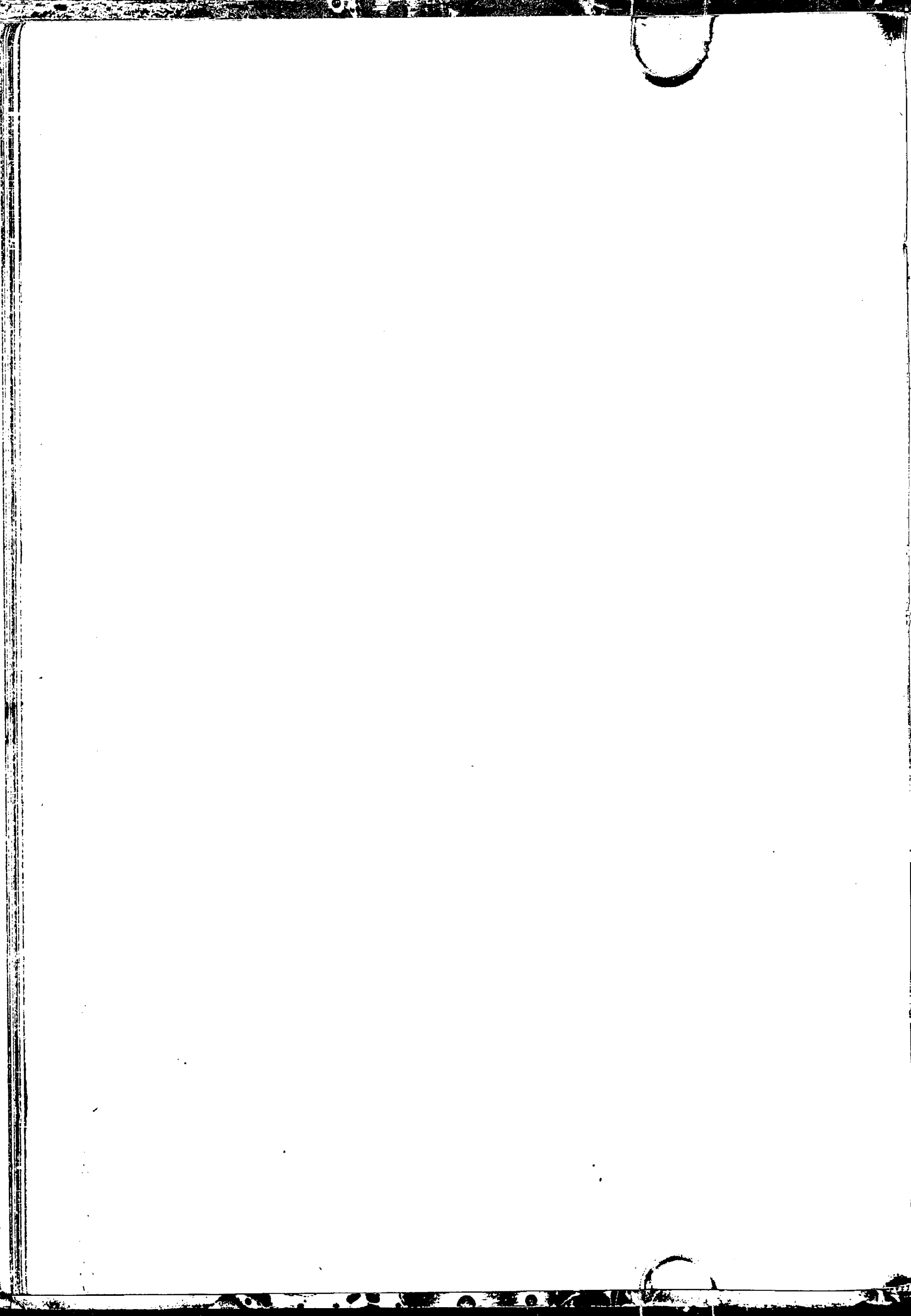
Protection, en Concert i James Hall, der indbragte mig 4000 Kroner. 1880 fik jeg det Treschovske Legat 2000 Kroner. 1884 holdt jeg mit 50 Aars Jubilæum som Skuespiller ved Theatret og optraadte i min gamle Rolle «*Dr. Bartholo*» i «*Figaros Giftermaal*» og modtog af Hs. Majestæt Kong Christian den 9de Fortjenstmedaillen i Guld og af Kong Oscar af Sverrig og Norge Vasa-Ordenen og mange Beviser paa Publicums Velvillie.

Nu har jeg snart været ved Theatret i 60 Aar, og besidder endnu samme Lyst og samme Glæde ved Udøvelsen af min Konst, som jeg hele mit lange Konstnerliv har levet og aandet for. — En stor og trofast Hjælp har jeg i disse mange Aar fundet i min trofaste Hustru og Plejedatter, som begge elske min Konst og opmuntrede mig, naar Modet engang imellem syntes at svigte mig.

JULIE SØDRING:

OLE BULL OG JENNY LIND

(Brudstykke af Julie Sødrings Livserindringer.)

Den første Vinter vi boede i Nyhavn, omtrent 3 Fjerdingsaar forinden min Debut, gjorde vi et Bekjendtskab, der blev os til megen Glæde. En Aften havde jeg været i Moders Plads i Teatret og blev som sædvanlig hentet hjem af en Karl, der besørgede Byærinder for os. Paa Hjemveien siger min Følgesvend til mig:

«Jomfruens Broder er kommen med en fremmed norsk Herre.»

«Hvem er det?» spørger jeg.

«Ja, jeg ved skam ikke; men jeg syntes, de kaldte ham Ole!»

Ole — Ole, tænkte jeg ved mig selv; hvad kan det være for en Ole; men jeg kunde ikke gætte det.

Ved min Hjemkomst fandt jeg Familien samlet i Dagligstuen. En høj, slank Mand med langt,

brunt Haar og iført en lang sort Frakke, der fremhævede hans ualmindelig smukke Figur, reiste sig og kom hen imod mig med et Smil, som jeg straks lagde Mærke til var sjælden smukt.

Det var Ole — Violinisten Ole Bull.

Han gjorde Kunstreise i Skandinavien med min Broder Adolph som Sekretær, var samme Dag kommen til København og havde opslaaet sin Residens paa Hotel d'Angleterre. Da Adolph straks efter Ankomsten havde begivet sig over til Hjemmet i Nyhavn, var Bull fulgt med ham.

Det blev dog væsentlig kun om Natten, Bull opholdt sig paa d'Angleterre. Størsteparten af Dagen tilbragte han hos os. Ja, han kom til at føle sig i den Grad hjemme i Nyhavn, at han endogsaa satte sin Skræder Jacobi Stævne i vor Leilighed. Da jeg en Dag kom hjem, stod Bull i Spisestuen i Skjorteærmer, medens Jacobi tog Maal af ham.

Ole Bull var et ualmindelig indtagende Menneske. Genial og straalende som hans Spil var hans hele Maade at være paa. Fader og han passede fortræffelig til hinanden; begge var de udprægede Kunstnernaturer. Men ogsaa Moder satte stor Pris paa ham. Hun elskede at høre ham fantasere paa Klaveret, hvad han ofte gjorde

i timevis. Mig indlod Bull sig meget med. Det morede ham at høre, at jeg agtede at gaa til Theatret.

Bulls Koncerter i Ridehuset vakte en stormende Begeistring. Længe forinden Portene blev aabnede, stod Folk opstillede udenfor. De bageste pressede paa de forreste, og, naar der saa omsider blev lukket op, styrtede man ind i viid Flugt for at faa gode Pladser, idet mange faldt. Da det kgl. Kapel ikke kunde opnaa Tilladelse af dets høie Overordnede til at assistere Bull, hjalp han sig med militære Musikere. Det gik udmærket.

Ved en af Koncerterne stod jeg lige nedenfor Tribunen med en Buket i Haanden. Da Bull havde spillet, rev en ung Pige ganske ugenert Blomsterne fra mig og kastede dem op til ham. Til min noget indignerede Indsigelse svarede hun blot: «Aa hvad, De bruger dem jo ikke!» Efter Koncerten blev Bull utallige Gange fremkaldt. Endelig stillede Bifaldslarmen af, og Folk lavede sig til at drage bort. Til Publikums uhyre Forbauselse kom Bull imidlertid atter frem. Han gik helt ned til Trihunens Kant, og, uden at bryde sig om Publikum, opfordrede han Familien Rosenkilde til at køre hjem med sig. Den unge Pige,

som havde taget mine Blomster, sendte mig et langt Blik.

I samme Hotel som Bull boede ogsaa den udmærkede Violinspiller Ernst og Pianisten Døhler. Begge gav Koncerter paa det kgl. Teater. Medens de opholdt sig her, indtraf Døhlers Fødselsdag. Bull og Ernst bragte ham om Morgenens deres Hyldest paa følgende originale Maade. Døhler laa endnu i Sengen, da Døren' gik op, og Bull kom ind med Ernst siddende paa sine Skuldre. Ernst spillede paa Bulls Violin, som Bull selv holdt. Derpaa overrakte de Fødselsdagsbarnet tolv Handsker til højre Haand. Døhler spillede nemlig ofte store Koncertstykker med venstre Haand alene. Bull og min Broder Adolph havde mange Fornøjelser sammen paa deres Rejse. Men Affærene var ikke altid i den strængeste Orden. Efter en af Koncerterne her i Byen forsvandt saaledes hele Indtægten — 800 Rigsdaler — sporeløst. Man søgte og søgte men uden Resultat, og allerede havde man opgivet Ævret, da Vadskekonen fandt Pengene imellem en Del snavset Tøj, der var sendt hende i Bulls Vadsæk. Hvordan de havde forvildet sig derhen, var der ingen, som kunde begribe. Efter hette Uheld udnævnte Bull Moder til sin Kasseimester.

Bull havde kun tænkt sig et ganske kort Ophold i Kjøbenhavn, egentlig kun at rejse herigjennem, og saa blev han her i tre Maaneder.

Hvem, der har kjendt Ole Bull, vil ikke let kunne glemme ham. Man vil altid mindes den høie, slanke Skikkelse med det lange, senere hen helt hvide Haar, og man vil se ham for sig, gaaende op og ned ad Gulvet, lokkende Fantasierne over Hjemlandets Natur, dets Eventyr og Sagn, frem af Strængene paa sin Violin.

I Sommeren 1843 skrev min ældste Broder til os fra Stockholm, at han paa Operaen havde hørt en Sangerinde, hvis Lige ikke fandtes i Verden. Hendes Navn var ganske ubekjendt — hun hed Jenny Lind — men vi vilde snart faa hende at høre, thi hun skulde optræde paa det kgl. Teater i Løbet af Vinteren.

Den ubekendte Sangerinde optraadte da ogsaa her i September 1843 ved to Forestillinger. Begge Gange sang hun Alices Parti i «Robert af Normandiet» og satte Publikum i Ekstase. To Aar senere kom Jenny Lind igjen og da som verdensberømt. Hvad Folk ikke havde været

henrevne før, det blev de nu. Københavnerne var ellevilde af Begejstring.

Om Jenny Linds Kunst er det vanskeligt gennem en Beskrivelse at give nogen Forestilling. Man maa have set og hørt hende for ret at kunne forstaa den mageløse Virkning, hun gjorde paa os alle. En saadan Forening af de skønneste Stemmemidler og den sjælfuldeste Personlighed havde man aldrig forhen kendt.

Under sit Ophold her i 1845 . besøgte Jenny Lind os i vort Hjem i Nyhavn. Hun vandt alles Hjerter ved sin Kvindelighed og Beskedenhed. Saa stor var vor Glæde over hende, at vi bandt et Baand om den Stol, hvorpaa hun havde siddet, for at fremhæve den mellem de andre mindre begunstigede Stole.

Jeg spillede sammen med Jenny Lind i «Regimentets Datter». Paa Prøverne talte jeg meget med hende og følte mig stærkt tiltrukket af hendes hjertelige og tillidsfulde Væsen. Flere af hendes Udtalelser har jeg bevaret i Erindringen. Jeg mindes saaledes en Formiddag, hvor vi under en Pause havde trukket os tilbage til Scenens Baggrund og havde taget Plads i en derstaaende Sofa. En Skuespiller, der ikke havde det bedste Navn paa sig, kom hen og konverserede os.

Jenny Lind kendte ham ikke, men følte sig instinktmæssig ilde berørt ved ham, og da han var gaaet, vendte hun sig imod mig og sagde advarende: «Vogt Dem for ham! Han er ikke god!»

Da Optrinet i sidste Akt af «Regimentets Datter», hvor Soldaterne storme ind paa Slottet, prøvedes, følte Koristerne sig noget generte ved at skulle omfavne og kærtegne den berømte Sangerinde og bar sig temmelig kejtet ad. Jenny Lind opmuntrede Dem imidlertid til at tage bedre fat og udbrød ivrigt: «Nej, nei, omfavn mig rigtig — saadan — rigtig stærkt — Ja, nu er det bra!»

Vi kom alle til at le over hendes Iver. Om Aftenen, da vi stod paa Scenen umiddelbart forinden Forestillingen, tog Jenny Lind mig om Livet og sagde: «Trøst mig! Jeg er saa ræd!» og da Tæppet var faldet for sidste Akt, efter den enorme Lykke hun havde gjort, og alle stimlede sammen og kappedes om at lykønske hende, ytrede hun blot ganske stille: «Ja, men mine Mellemtoner er' ikke bra!» Hendes store Beskedenhed fornægtede sig aldrig. Den kom ogsaa frem i hendes Klædedragt, der var yderst tarvelig.

To andre udmærkede svenske Sangerinder har jeg i mit Teaterliv haft den Glæde at lære

at kende: Fruerne Louise Michaëli og Stenhammar. Hos begge genfandt jeg Jenny Linds Fordringsløshed og Ærbødighed for Opgaven forenet med fremragende kunstneriske Evner.

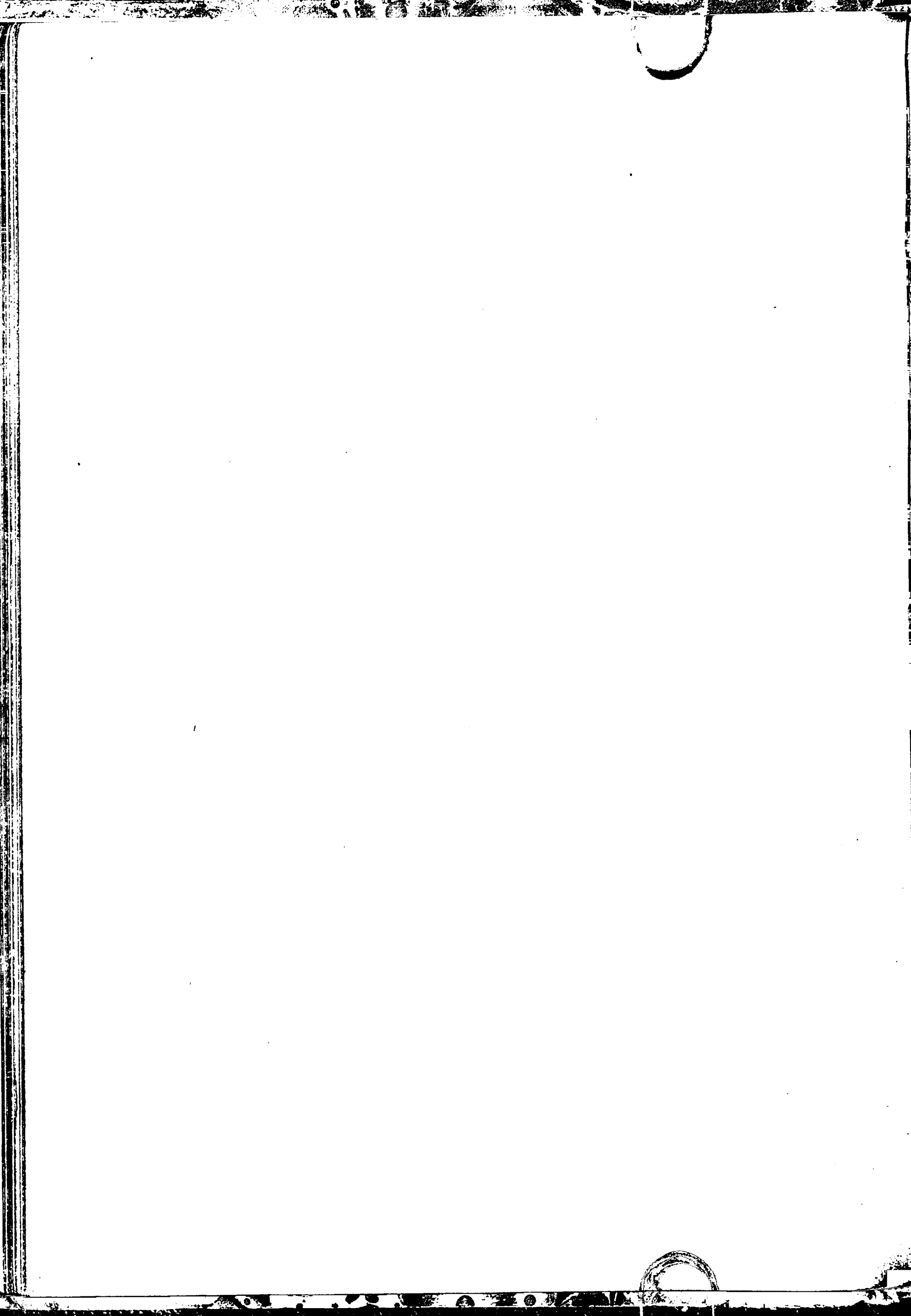
Ved Cand. jur. M. F. SØDRING.

AGNES NYROP:

DA MIN FADER

KAMMERRAAD LANGE

AABNEDE CASINO

Min Fader havde i flere Aar været Direktør for et Provinselskab og havde derved sammen- sparet sig nogle tusinde Rdl., som han nu havde Lyst til at sætte ind paa at faa et Privattheater sat i Gang i Hovedstaden.

Actieselskabet «Casino», for hvilket den første Anvendelse af det store og smukke Lokale var mislykket, havde ikke noget imod at indlade sig i et nyt Foretagende med den fra Provinserne befordelagtig bekjendte Direktør *H. W. Lange*. Og for en nogenlunde rimelig Pris overtog min Fader saa Styrelsen af Casino.

Da det var det første Privattheater, der skulde oprettes her i Kjøbenhavn, mødte det en stor Modstand fra forskellige Sider, og Mange antog Foretagendet for uudførligt. Men min Fader, hvis store Energi, der af og til endog kunde grænse til Stædighed, var vel ogsaa den eneste Mand, om hvem det med nogenlunde Rimelighed kunde ven-

tes, at han med Held vilde kunne føre denne ny Plan igjennem. Han satte nu al sin Kraft ind paa dette Forehavende og arbejdede utrolig ihærdig for at faa det igang.

Med stor Anstrengelse skaffede han et Personale tilveje, der var udsøgt blandt Eliten af Provinsskuespillerne, og som havde Alles Yndling *Christian Schmidt* i Spidsen; ogsaa skaffede min Fader et Orchester istand med selve *H. C. Lumby* til Anfører.

Saa i Slutningen af 1848 var han saa vidt færdig, at han kunde ansætte den 1ste Forestilling, bestaaende af «Talismanen» med *Christian Schmidt* i Hovedrollen.

Alt tegnede udmærket, Huset var udsolgt og Fader ved godt Mod. Moder derimod var angst og vilde paa ingen mulig Maade tillade, at min Søster og jeg, der begge vare ganske smaa, maatte komme med i Theatret. Dette forekom os Børn høist mærkværdigt, da vi flere Gange selv vare optraadte som et eller andet i Provinserne og følgelig mente fuldt ud at høre med til Personalet i Kjøbenhavn. (Min, formodentlig, 1ste Debut har jeg altid hørt foregik paa den Maade, at jeg 2 Aar gammel, iført en hvid Kjole, sammen med min ældre Søster Louise, ligeledes hvidklædt, blev

bundet fast til Vognen, hvori Capriciosa viser sig i Stykket af samme Navn, idet vi forestillede 2 hvide Svaner, der trækker Vognen.) Imidlertid der hjalp ingen «Kjære Mo'er», vi fik *ikke* Lov til at komme med.

Meget tidlig om Aftenen, altfor tidlig til at Forestillingen kunde være sluttet, kom min Moder hjem, fortvivlet, vridende sine Hænder og sagde, at alt var tabt, Forestillingen standset, Materiale og Requisiteer ødelagte, og derved Fortsættelsen af Theatrets Drift umuliggjort for lange Tider.

Det som var sket, var følgende: Nogle ondskabsfulde Personer havde kastet Knaldhætter paa Gulvet i Gangene, og, ved et forud aftalt Punkt af Forestillingen, traadte de paa disse, saa at der fremkom nogle Smaaknald; derpaa gav de sig til at raabe: «Brand! Brand! Theatret brænder!»

Ved disse Raab greb en voldsom Panik det tætfyldte Hus, en grænseløs Forvirring opstod og, istedetfor at søge til de rette Udgange, sprang strax nogle Herrer, rimeligvis selve Urostifterne, ind over Balustraden, der skilte Orchestret fra Tilskuerpladsen, væltede Olielamperne (dengang var der ikke Gas) ud over Noderne, saa at de bleve ulæselige, traadte paa Orchesterinstrumenterne, saa de gik istykker og anrettede i det Hele taget saa

megen Skade paa Inventariet, at da Roligheden atter var bleven tilvejebragt efter denne blinde Allarm, var Forestillingens Fortsættelse umuliggjort ved den Vold, det var øvet imod de nødvendige Reqvisitter.

Sent om Natten, længe efter at vi Børn vare bragte i Seng, kom min Fader hjem, bleg, rasende, men energisk som altid, naar det gjaldt noget, og sagde:

«Om jeg skal gaa herfra i min bare Skjorte, saa *skal* Forestillingerne fortsættes.»

Og virkelig lykkedes det ham strax efter (saa vidt jeg husker allerede Dagen derpaa), ved utrolige Anstrengelser og stor Bekostning, at faa «Talismanen» opført paany, og denne Gang uden Afbrydelse og til Publikums fulde Tilfredshed.

Nu fulgte Heldet ham Gang efter Gang, og den ene dramatiske Begavelse efter den anden dukkede op ved min Faders Theater, og blev altid modtaget med Varme, Forstaaelse og Forekommenhed af min energiske og dygtige Fader, Kammeraad Lange.

Og hermed var det første Privattheater i Kjøbenhavn startet.

AGNES NYROP,
kgl. Skuespillerinde.

OTTO ZINCK:

LIDT OM

KRISTIAN MANTZIUS

ofte var paa Knæerne, vidste han, ved Indsamling blandt Venner og Oplæsninger, at skaffe Raad. Som han var en trofast Ven, var han en trofast Broder og kjærlig Søn. Hostrup havde netop i Begyndelsen af vore Bekjendtskabsdage, Bryllup med Frøken Henriette Mantzius, hans Barndomsbrud fra Regenstiden, til hvem flere af hans Smaating (utrykte) vare dedicerede. Hun døde ikke længe efter af Brystsyge og Hostrup flyttede derefter sammen med sin Moder og sine 2 ugifte Søstre.

- Gamle Major Mantzius, som efterhaanden havde mistet sit Syn, var nu aldeles blind, men havde en sjælden opofrende Hustru og i Kristian en ligesaa opofrende Søn, der gjorde Alt for sine Forældre. Skjøndt han var en Hader af Kortspil, fik han dog af og til Nogle med sig ud paa Blegdamsvejen, for at spille med den gamle Major, og saaledes var jeg med flere Gange. Jeg husker, at jeg fornyede de 2 Spil Kort, som vare lavede for Majorens Skyld, og hvor Ruder- Spader- Klør- og Hjertermærket vare udklippede af et andet Spil Kort og klæbede paa hvert Kort, med det paagjældende Tal fornedet; for Herrebladenes Vedkommende var udklippet og paaklæbet et D, et K og et B, Konge-Dame-Bonde. Den Gamle

ordnede sine Kort hurtigere end Kristian og jeg, og spillede sin L'hombre brillant. — Venskabet med Hostrup varede endnu ved. Den 4. Novbr. 1865, Mantzius' Fødselsdag, sendte Hostrup ham sine samlede Skrifter, ledsagede af et Digt, hvori det hed:

En Flok fremtræder
af mine Børn
I gule Klæder (Omslaget var gult)
Og banker paa Døren,
Hos ham, der saa dem
I Vuggen ligge,
Og pænt dem vadsked'
Og op dem flasked
Med stærke Drikke.
Hos ham den trinde,
Der før var smækker,
Men altid at finde
I samme Rækker

O. S. V.

Hans Medvirken ved vore Studenterkomedier var af stor Betydning, og ved Prøverne bleve, for Hostrups Komediens Vedkommende, mange af Mantzius' Indfald og Pointer accepterede og slaaede fast.

Hans Repertoire i Studenterforeningen var følgende:

Gjenboerne	v. Buddinge.
Spurv i Tranedands	Varbjerg.
Intrigerne	Præsten.
Den gamle Elsker	Kvist.
Kunstnerliv Nr. 2	En Theaterdirektør.
Soldaterløjer	Anker.
Ulysses v. Ithaka	Ulysses.
Feriegjæsterne	Thusgaard.
Familietvist	Vosborg.
Marens Kjæreste	Top.
Hr. Sørensen paa Eventyr .	Sørensen.
Declarationen	Præsten.
Politikerne i Ølhuset	Hansen.
En Selvmorder	Sørup.
En Scene i Nyboder	Thomas.

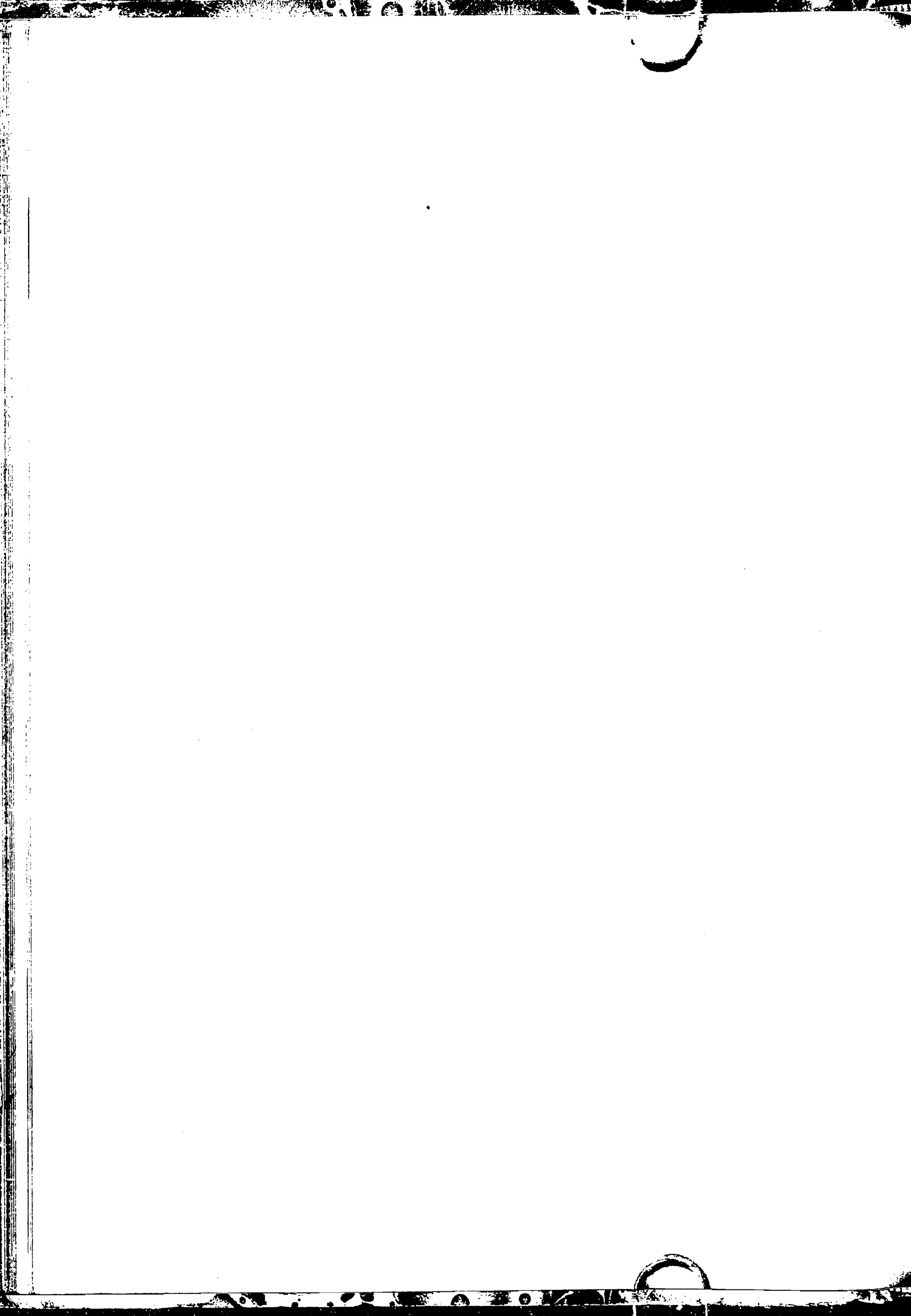
I sit 40de Aar 1859 giftede han sig og fik en sjælden Hustru. Det var en Glæde at besøge ham i sit Hjem ved Langebro, hvor jeg nogle Gange var med at pynte Juletræ for hans lille Søn Karl. Hans trofaste Hustru plejede ham med Omhu og Kjærlighed de sidste Aar, da Sygdommen kom, en Sygdom, der maatte føre til Døden den 5te Juni 1879.

OTTO ZINCK.

S. SCHANDORPH:

AF

KRISTIAN MANTZIUS'S KRØNIKE

Det kan vel være saadant noget som 1874, at Kristian Mantzius og jeg med respektive Familier var Gjæster hos en fælles Ven i en Provinsby.

Plads var der nok af i Huset, og Forplejningen var af første Sort. Efter den rigelige Frokost holdt jeg mest af at lukke mig inde paa mit Værelse for at faa Noget bestilt. Men paa den Tid vilde min gamle Ven helst lufte sig lidt paa en Spaseretur. Da forefaldt tidt følgende Replikskifte mellem os paa hver Side Døren:

Mantzius (inde i Dagligstuen, bankende). Maa jeg spørge, om det er udødelige Digterværker, Du sidder der og maser med?

Jeg. Ja, de skal overrage alle Tidsaldere og danne *et monumentum ære perennius*.

Mantzius. Saa har det god Tid med det Skidt. Kan Du ikke lade være med at digte og hjælpe din gamle føre Ven med at løbe noget Fedt af

sig? Kom nu og vær en god Dreng. Blot et Slag ned mod Stranden!

Hvem der har nøje kjendt den elskværdige Kunstner, vil vide, hvor vanskeligt det var at sige Nej til ham.

Altsaa væk med Papir og Pen! Varmt var det, Sveden randt, lang blev Spasetouren ikke.

En Dag sagde Mantzius:

— Hør . . . jeg vil til Norge med min Kone og min Dreng, naar jeg har været her den bestemte Tid. Her er jo en Latinskole i Byen. Om jeg dog nu holdt en Oplæsning der? For, sidste Gang læste jeg i en Sal, som tilhørte Apothekeren. Det var godt, jeg huskede paa det. Jeg skal have sagt den Apotheker visse Behageligheder. Nu kan jeg huske . . . Apotheket er til den Side.

Vi gik ind sammen paa Apotheket. Mantzius, som aldrig i en ærlig Samtale og i privat Omgang spillede Komædie, kunde dog nok bruge sit Talent i visse givne Situationer. Han sagde med dyb Alvor til et af de fungerende unge Mennesker, mens han benyttede sig af sin Stemmes bløde Toner:

— Naturligvis skænker De ikke Snapse paa et Apothek . . . jeg véd det meget vel . . . men jeg har faaet en «*stipatio ventris*» . . . naa jeg kan se,

at De forstaar mig . . . det er rart at kunne Latin . . . saa hvis De vilde servere mig nogle gode bitre Draaber i lidt Kognak . . . ja foretrækker De en Porcelæns Ske for et Glas, saa discuterer vi ikke videre om den Sag.

Apothekeren maa have hørt den over hele Landet saa bekjendte og populære Røst, smuk, fuldtonende og bevægelig som den var. Han kom ud af sit Kontor og rakte gemytlig smilende Haanden ud mod Mantzius.

— Nej Tak, sagde Mantzius. Deres bitre Draaber skal jeg tage med behørig Resignation, men . . . maa jeg spørge Dem — lejede De ikke Dagen efter, at jeg havde læst i Deres Sal, samme Sal ud til Blaarædere og Taskenspillere? Jeg har ikke en saa alsidig Kunstbetragtning som De. Men jeg skal gjerne give en Krone i over Morgen, Markedsdagen, for at komme ned at høre paa nogle væmmelige Syngemære, for nu ønsker jeg, at Luften i Deres Sal maa blive saa forpestet som muligt. Saa kan De jo bagefter ryge den ud med Klor.

Apothekeren søgte forgæves at faa et Ord indført. Han saâ helt befippet ud, da Mantzius fôr ud af Døren. Da vi var udenfor, slog han sin klingende Latter op og eftergjorde med uimod-

staaelig Komik den unge Medhjælpers og Principals Holdning, Miner og Diktion.

— Hvem var det, Du sagde, var Rektor ved denne Latinskole?

— Professor R.

— Aa, ham er jeg Student sammen med. Synes Du, jeg skulde nu strax gaa op og spørge, om jeg kan faa et Lokale til at læse op i paa Latinskolen?

— Ja, hvorfor ikke? Farvel saa længe.

— Nej . . . Du skal s'gu gaa med?

— Jeg kjender ham slet ikke.

— Saa faar Du gjøre hans Bekjendtskab.

— Hvorfor kan Du ikke gaa ene?

Mantzius tog mig i Armen og sagde:

— Du, jeg har en Mistanke om, at han er en hel Del «ethisk». Det er *jeg* ikke.

— Er *jeg* det da?

— Nej, men Du har en akademisk Grad. Nu skal Du s'gu være en god Kammerat og stive mig af med dit Doktorat, stikke nogle klassiske Citater ud, spille Clemens Petersen, agere den staalsatte Videnskabsmand. Nu har jeg jo lavet Komedie for dig med Apothekeren og hans Svend, nu kan Du hjælpe mig, ligesom Radelzier og den anden

Kjæltring hjælper Henrik i «Pernilles korte Frøkenstand».

— Lad gaa.

Vi gik gennem den høje Port, ringede paa Pedellen, lod os melde og blev modtagne af en kjøn, aldrende Mand med blide, sorte Øjne bag Brillerne, en smuk sort, graanende, krøllet Haarvæxt. Mantzius nævnede hans Navn og spurgte:

— Kjender Du mig?

Det lød med en dyb Stemme.

— Jo kjære Ven! Det glæder mig at se dig efter saa mange Aars Forløb.

Jeg blev præsenteret og fik det forbindtlige Haandtryk, som danske Embedsmænd uddeler med en vis jævn Værdighed.

En stor elegant Stue, hvis Vægge vare fyldte med Fotografier og Stik efter klassiske Malerier og andre Kunstværker. Professoren, som havde fulgt Mantzius's Blik, forklarede som galant Vært Billederne, og Mantzius, som interesserede sig for og havde et godt Skjøn paa Billedkunst, gav den naivt Lyttende med en nederdrægtig hellig Mine.

Præster og Pædagoger, de Prækende, de Docerende, som aldrig bliver modsagte, ledes let til at lade deres Doktrin brede sig ud og flyde meget langsomt. For Skuespillere, der ved stadig at

gribe Stikordet og i Hast hefte den ene Replik til den anden, for Forfattere, der maa vexle Stil ved at fremføre forskjellige Personer med forskjelligt Talesæt, bliver det prækende og docerende Foredrag let søvndyssende.

Det var meget varmt den Dag. Mantzius var, som man véd, meget svær; jeg var allerede den Gang i Færd med at samle ind til senere Aars Korpulence.

Den gode Professor talte stadig væk om Propylæerne, om de dejlige Monumenter paa Akropolis, dem han i Tanken restavrerede for os, tog saa fat paa Forum Romanum, mens vi to andre mærkede Sveddraaber risle ned ad Pande og Kind. Og, dog, vi syntes godt om den gode Professor, der gjorde sig saa meget Besvær med at underholde os.

— Ja nu, kjære Mantzius, skal jeg hente et Fotografi af Nervas Forum og vise dig og Doktoren det.

Han gik ind i et Sideværelse. Mantzius benyttede Tiden til at gabe og sige til mig:

— Gud, dit Bæst, Doktor i det tredje, ligesom Sganarel, stik nogle af dine lærde Brokker ud, at vi dog kan faa lidt Dialog i Stedet for en evig Monolog!

— Jeg har ikke Noget, jeg skal have sagt, svarede jeg, thi Alt, hvad den brave Professor siger, er saa uimodsigelig sandt. Men fremfør nu dit Ærinde, strax naar han kommer ind — det med Oplæsningen.

Naturligvis kom Professoren Mantzius i Møde paa alle Maader med Lokale og Betjening til Oplæsningen.

Efter at en af os havde sagt nogle Komplimenter om den smukke Bolig, sagde Professoren:

— Nu skal De se min Have og mine Roser.

Det gjorde godt at komme ud. Den elskværdige Professor havde en stor prægtig Have, et ypperligt Rosenflor med Exemplarer af alle de mest anerkjendte Sorter: Gloire de Dijon, La France, Maréchal Niel, Victor Hugo osv. osv.

— Du har det Fandens godt her, sagde Mantzius sukkende og stønnende af Hede.

— Ja, ikke sandt.

— Og det kniber aldrig med Portemonnaien?

— Ho, ho! Nej Gud ske Lov.

Han udviklede, hvorledes Rektorgagens Skala var, og til hvilket Trin han selv var naaet, hvorledes Friboligen og øvrige Emolumenter kunde anslaaes i Kontanter, og Udviklingen var ikke kort.

Da udbrød Mantzius pludselig:

— Saa har Du, min S'æl, ogsaa Raad til at give et Glas Sherry.

Professoren løftede sine Blikke over Brillerne. Blikkene udtrykte slet ikke Vrede, men Forbavselse og Forlegenhed. Han stammede:

— Kjære Ven, med Glæde — — jeg havde selv tænkt derpaa . . . jeg glemte . . . Det var Sherry . . . ja . . . og saa?

Mantzius lagde Haanden paa hans Skulder og sagde med bedende Røst, der næsten strejfede hen mod det ynkelige:

— Og saa lidt rask Opvartning, Gamle! Lad det gaa lidt fort.

Den brave Mand blev end mere forlegen, bad os følge med op i Huset. Sherry og Sodavand blev serveret.

— Og saa en lille Cigar, Gamle! sagde Mantzius i samme Tone som sidst.

— Jeg ryger desværre ikke, saa — jeg . . . men jeg skal sende Bud . . .

— Du plejer jo at gaa med et Futteral stoppende fuldt som en Grisemave. Kom med én.

Han havde tabt Taalmodigheden. Professoren saâ ængstelig efter Røgen, som snoede sig hen mod de hvide Gardiner.

Vi skiltes. Situationen havde kun den Betyd-

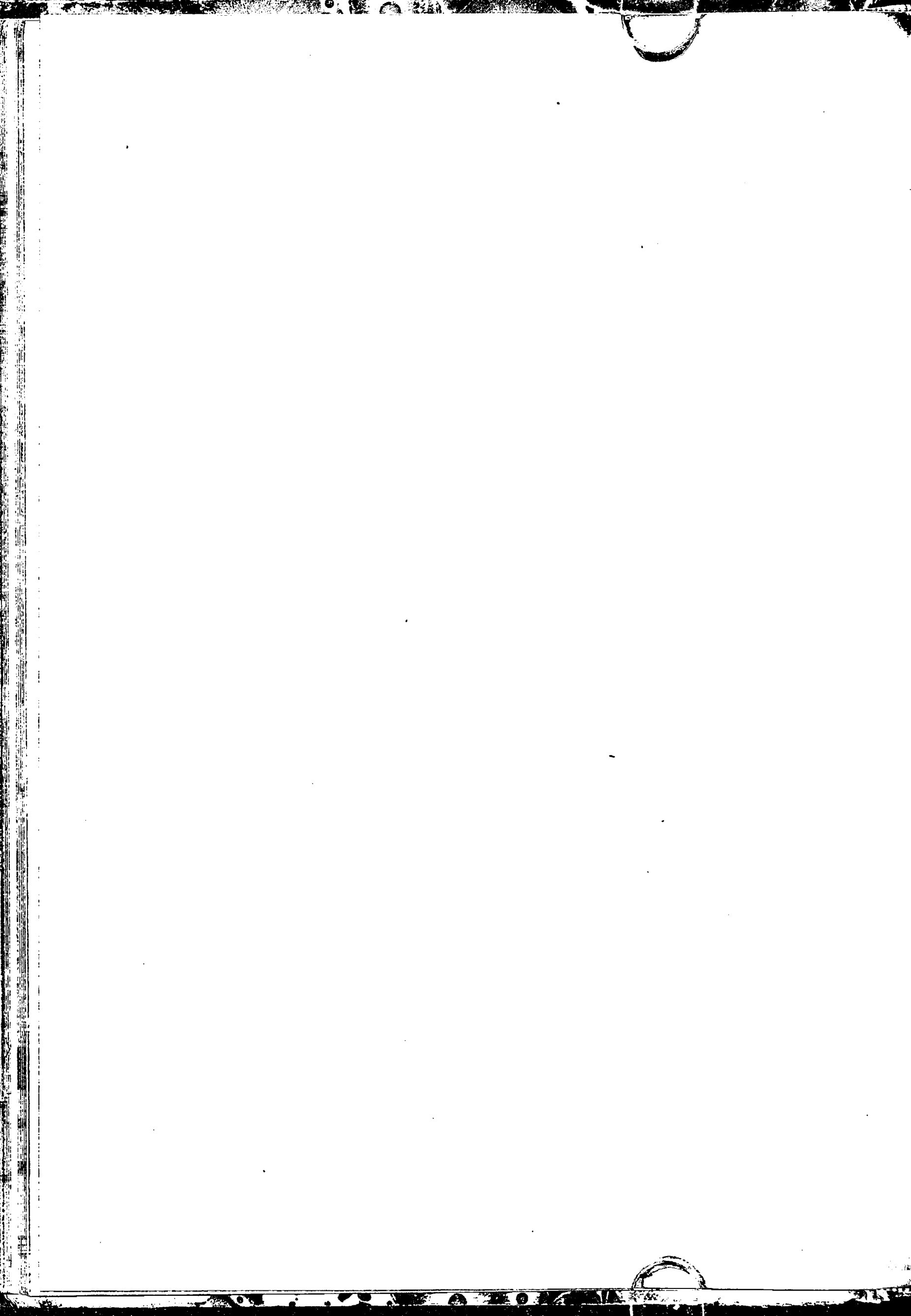
ning, at den satte i skarp Belysning Kontrasten mellem en korrekt og dygtig Repræsentant for Embedsetaten og en Kunstner fra en burschikøs Bohêmeverden.

— Det er s'gu for Resten en rar Fyr, sagde Mantzius, da vi stod ude paa Gaden. Synes Du ellers ikke, at jeg blev i Stilen, mens jeg talte med ham?

— Jo lige til Du var ved at dø af Tørst.

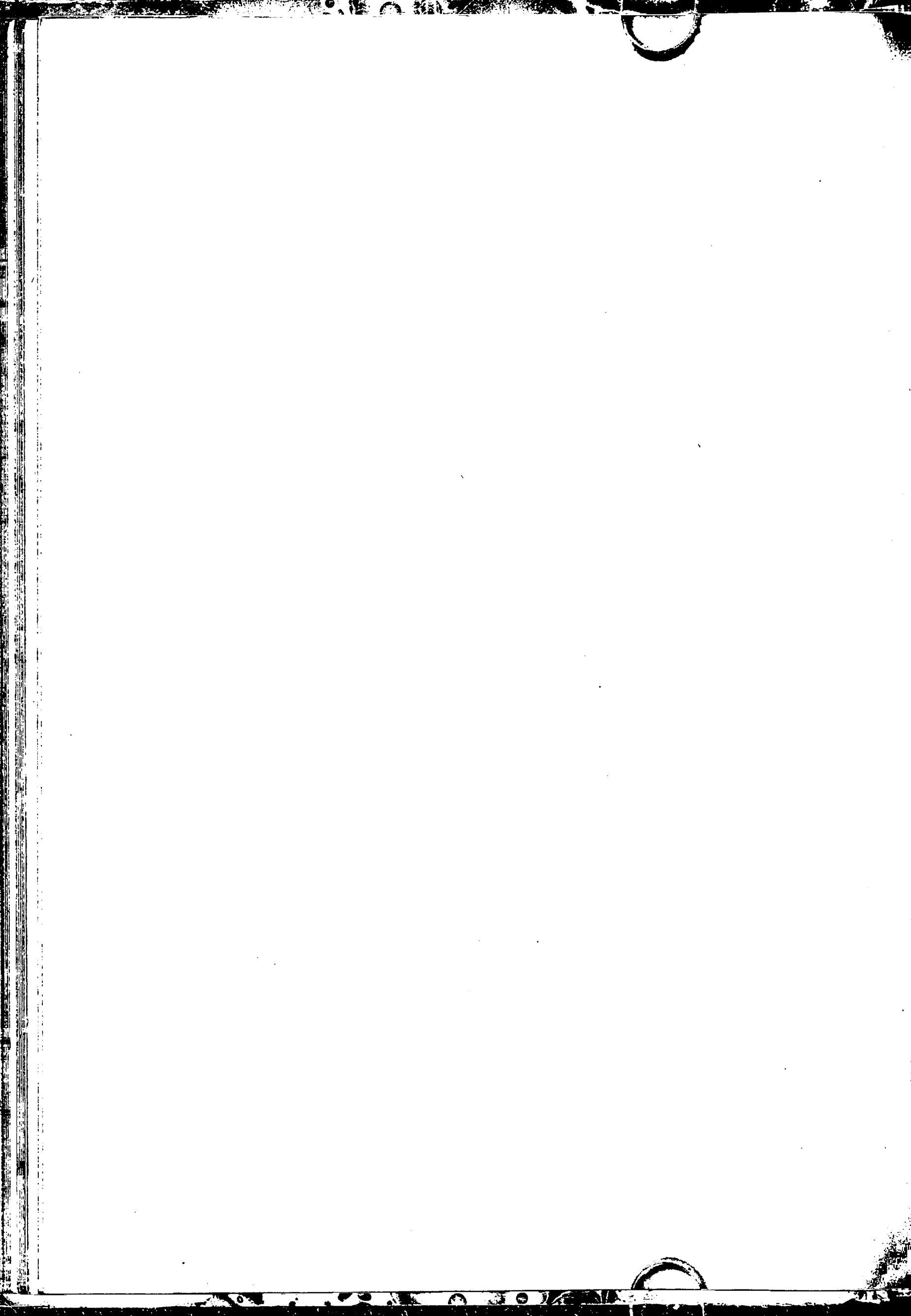
— Aa Sludder! Men Du hjalp mig jo heller ikke det mindste. Hvorfor Fanden tog jeg egenlig *dig* med?

S. SCHANDORPH.

C. HOSTRUP:

AUGUST BOURNONVILLE

Sang i Anledning af det kgl. Theaterpersonales
Fest for A. Bournonville paa hans 50aarige Jubi-
læumsdag den 29. Oktober 1867.

Mel. Barcarole af *L'Elisire d'amore* (Jo son ricco osv.)

Om vor Helt vi alt har sunget;
Vidt hans Roes i Verden foer,
Han sin Tryllestav har svunget
Dybt i Syd og højt i Nord.
Men hans Hjem, det gamle, smukke,
Vil vi vie dette Glas,
Thi hans Slot staaer, som hans Vugge,
Paa den danske Skueplads.

Og om den vi her vil sige
Alt det Bedste vi formaae;
Hvis den sank — saa lad den stige!
Hvis den vakler — gid den staae

Blæs Du Gud, som Scenen værner,
Fra dens Himmel hver en Sky!
Hold i Glands de gamle Stjerner
Og gjør Plads dog for de nye!

Er der dem, som gaae og gnave
Om at Drømmen er forbi,
Dem, som rydde vil din Have
For at plante Kaal deri,
Send en Satyrflok, som sparker
Dem med Bukkefod paa Dør!
Giv dem Kaal paa deres Marker,
Men lad Kunst groe her som før!

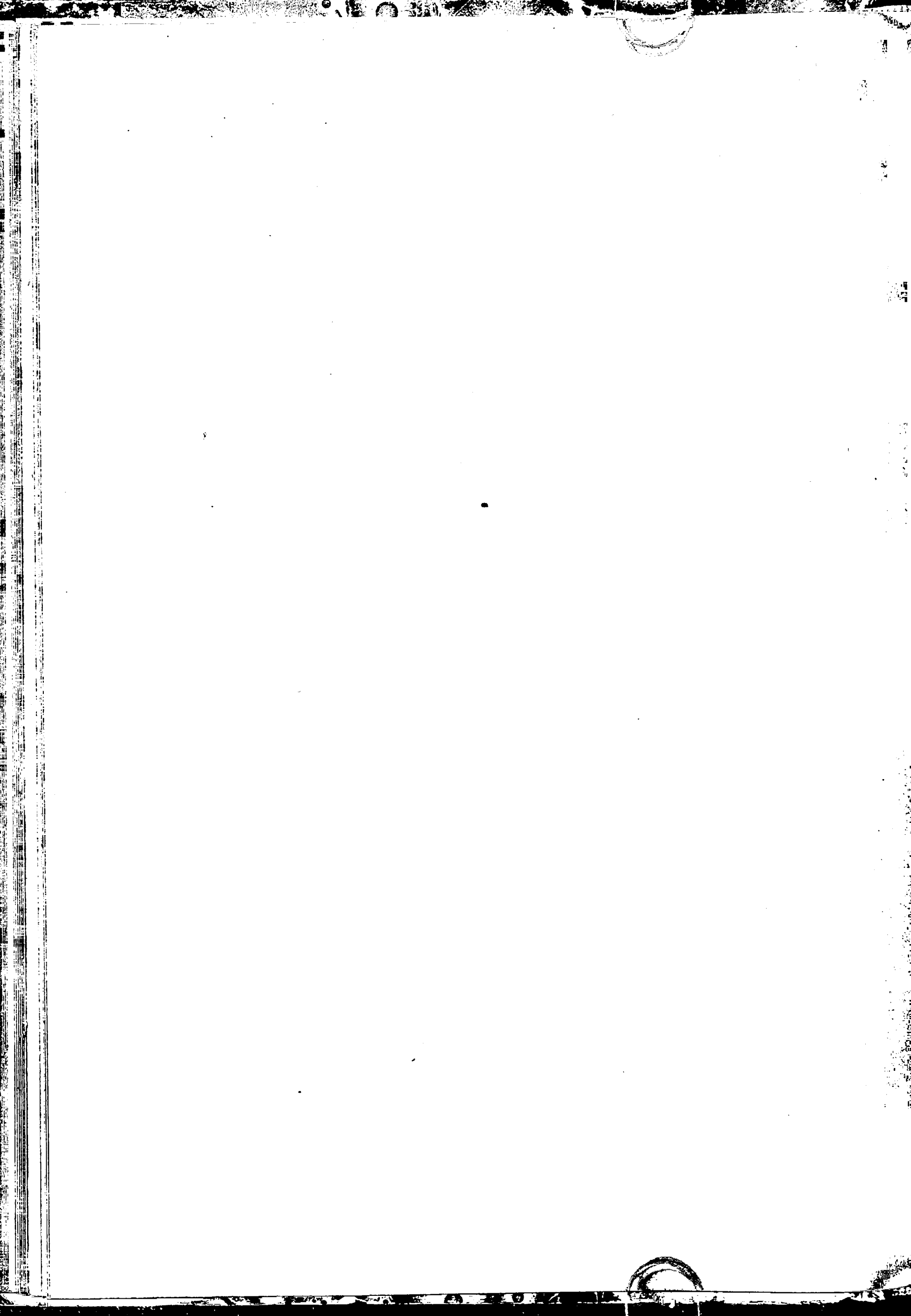
Husk din Have her er lille,
Og pas godt paa hvert et Bed!
Pluk det Visne, kap det Vilde,
Men lad Blomsten staae i Fred!
Dine Roser, dine Lilier
Skjænk en lang og deilig Mai!
Lad de fyrretyve Villier
Ei gaae hver sin egen Vei!

Skaf et Publikum, som gjerne
Følger Muserne paa Tog,
Og en Kritikus med Hjerne,
Som dog ei er altfor klog!

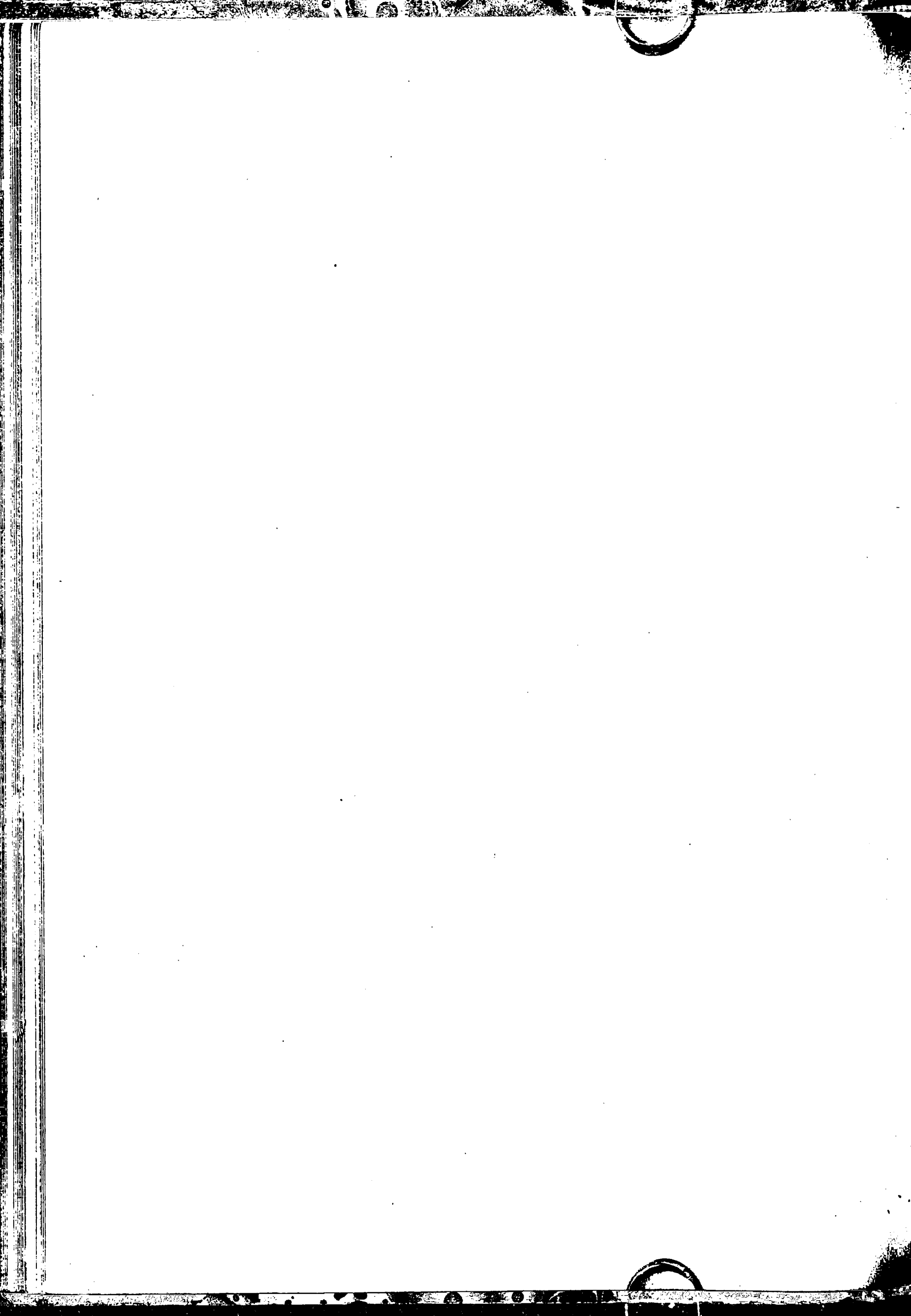
Der er dem som er saa grumme,
Grumme svære at forstaae;
O Apol! gjør dem lidt dumme,
At vi Smaafolk kan dem naae!

Giv os Digtere, som træde
Kraftigt i de Gamles Spor,
Som vi følge kan med Glæde,
Naar de føre os i Chor!
Aandens Vinger, Viddets Landse
Og et Huus, som er tilpas,
Og en Hær af friske Krandsse
Skjænk den danske Skueplads!

C. HOSTRUP.

POVL NIELSEN:
KOLLEGER

Nu varer det neppe ret længe, før vi har dem.

En skønne Eftermiddag, mens man sidder og drikker sin Kaffe, ringer det; Stuepigen kommer ind og siger, at der er en Herre, som vil tale med Herren.

«Hvem er det?» spørger man.

«Jeg ved ikke — Sivertsen, synes jeg, han sagde. Han ser saa underlig ud.»

Saa ved man Besked. Naa ja, i Guds Navn — «Lad Sivertsen komme ind!» —

— «Undskyld, jeg forstyrrer — Hr. Nielsen maa ikke tage mig det ilde op —»

«Nej, Gudbevares —»

«Jeg er desværre for Tiden uden Engagement — hvis jeg turde bede Hr. Nielsen om en lille Hjælp —»

«Hvorfor er De uden Engagement?»

«Jo desværre — Selskabet maatte opløse sig —»

«Hvilket Selskab var De engageret ved?»

«Vi spillede paa Deling. Henningsen — jeg ved ikke, om Hr. Nielsen kender — en Skuespiller Henningsen var Direktør. Men det gik saa uheldigt — — vores Garderobe har vi maattet lade blive tilbage, og, da jeg kom her til Byen, stod jeg aldeles uden Ressourcer, saa jeg har maattet sætte min Frakke ud —»

«Ja, det er jo kedeligt —»

Sivertsen ser bekymret frem foran sig. Han er ubarberet, med snavset Linned om Hals og Haandledder, har en fedtet Frakke paa og et Par Bukser, hvis Farve Vejret forlængst har afbleget — Skoene er udtraadte og har ikke set Blanksværte i mange Tider. Imidlertid — han føler, at han bliver mønstret, og uvilkaarlig kommer Kunstneren op i ham. Han sætter den højre Fod lidt frem; den venstre Haand, som bærer Hatten, lader han elegant falde ned langs Siden og griber med den højre i Brystlommen, formodentlig efter et Lommetørklæde; han er dog skaansom at lade være med at tage det frem, men hjælper sig med en diskret Snøften.

«Saa er det jo desværre saa uheldigt, at man — hm — har været saa dum at gifte sig.»

«Ja, det lader unægtelig til at have været noget letsindigt.»

«Hvad skal man sige —»

«Spiller Deres Kone ogsaa Komedie?»

«Ja, det vil sige — ikke for Tiden —»

«Nej, hun var vel med samme Selskab?»

«Javel, men — nej, jeg mente — — det er desværre saa uheldigt, at hun skal have en lille —»

«Hvad er De?»

Sivertsen ser noget forvirret paa mig.

«Hvad jeg er — naa, De mener i hvilket Fag —?»

«Nej, jeg mener, hvad var De, før De blev Skuespiller?»

«Jeg var Maler.»

«Tror De ikke, det var heldigere for Dem, om De blev Maler igen?»

«Det er vanskeligt at faa Arbejde paa denne Aarstid, nu vi er over Flyttedagen.»

«Ja naturligvis. Men tror De ikke, hvis De helt opgav Kunsten og tog stadigt Arbejde som Maler —?»

«Opgive Kunsten —?»

«Hvor gammel er De?»

«Seksogtredive.»

«Hvor længe har De været Skuespiller?»

«Elleve Aar.»

«Naa. Det forekommer mig, at naar De i elleve Aar ikke har kunnet drive det videre end til dette her, saa maa De have faaet nok af det.»

Sivertsen smilede bittert og rystede paa Hovedet.

«Det er jo naturligvis en vanskelig Side af Sagen at fremstille for Hr. Nielsen —»

«Jaja. Vil De have to Kroner?»

Stakkelen, som vistnok har opgivet Haabet om at faa andet end gode Raad og Formaninger, oplives kendelig.

«Ja, tusind Tak, Hr. Nielsen!»

«Men hvad kan det nytte?»

«Meget, forsikrer jeg. Dersom alle mine Kolleger var saa gentile som Hr. Nielsen —»

«Jaja. Farvel.»

«Farvel!» Og Hr. Sivertsen trækker sig tilbage — lidt genert, men dog yderst tilfreds med Resultatet af sin Visit.

— Se den Slags Kolleger kan man naturligvis ikke have meget tilovers for. De har intet med Kunsten at skaffe — hører ikke engang til de kaldede, end sige til de udvalgte. De nedsætter

Standen i Folks Øjne, hvor de viser sig, ved at slaa Plader og løbe af Byerne uden at betale deres Gæld; naar en By er blevet hærget af et Selskab, sammensat af Individier som Hr. Sivertsen og Fæller, hænder det ofte, at et efterfølgende honnet Skuespillerselskab har ondt ved — ja, blot ved en saa beskeden Ting som at faa Logi.

Saadanne Kavallerer har intetsomhelst Krav paa at blive understøttede i Egenskab af Skuespillere.

Men undertiden kommer der en Ansøger af en hel anden Art og beder om Hjælp.

Det er den *gamle* Skuespiller.

Det vil sige, den *virkelige* Skuespiller — en Mand med et Navn og en kunstnerisk Position ude blandt den Del af Befolkningen, der har været hans Publikum. Jeg taler her kun om Provinsskuespillere. Afgaaede københavnske Aktører er saavist ogsaa ulykkelig stillede — de enkelte pensionsnydende naturligvis undtagne —, men det kommer dog sjælden saa vidt med dem, at de ligefrem lider Nød. Gamle Provinsskuespillere derimod —

— Man har set hans Navn i Aviserne; man har hørt ham omtale som Fremstiller af en eller anden Rolle — det er maaske blot nogle Maa-

neder siden — — og nu staar han foran en, lurvet og hjælpeløs, med et Ydre, hvori Nød og Selvopgivelse har sat sit uudslettelige Stempel.

Hvad skal man gøre?

Man tager ham ind i Spisestuen og faar noget Mad sat frem til ham — det er det første og vigtigste. Hvorledes det er kommet saa vidt med ham?

Jo — han laa syg i den Tid, Engagementerne blev sluttede. Og bagefter — ja, saa havde den og den nok haft Brug for ham, hvis Tiderne ikke havde været saaledes, at Personalet maatte indskrænkes til det mindst mulige. —

Saaledes siger han; men Sagen forholder sig anderledes, og den ulykkelige ved det godt, men uvilkaarlig søger han at skjule Sandheden for andre, som han skjuler den for sig selv.

Hans Tid er ganske simpelt forbi; hans Talent og Arbejdskraft er udnyttet til den sidste Draabe — han er færdig, som andre er færdige med ham.

Og nu har han i Sæsonens første Par Maaneder — stadig i Haabet om, at der alligevel skulde vise sig noget — opbrugt den eneste Ejendom, han nogensinde har været i Besiddelse af: Garderoben; Stykke efter Stykke er vandret

til Pantelaaneren, Kostymer, Ridderstøvler, civile Klæder, Parykker — der er intet andet tilbage, end hvad han gaar og staar i. Og saa en Dag maa han ud og — tigge.

Man spørger om hans Adresse — han nævner Navnet paa et Logihus i en skummel Gade, hvor han bor sammen med Banditter af den værste Slags — — man spørger, om han virkelig ikke har andet at leve af, end hvad han saadan gaar omkring og faar? Et dumt Spørgsmaal — hvad andet skulde han vel have? Et Par Kroner kan vare en to, tre Dage til Logi og Mad —

Jamen det er jo forfærdeligt!

Ja, det er det. Naar han bare var over Vinteren! Til Foraaret kunde han maaske faa et Engagement, og dersom der saa kunde blive Tale om et Forskud til at løse sin Garderobe hjem for og til at leje et lille Værelse — — hans Øjne var bleven helt fugtige ved Tanken om en saadan Lykke.

Det er trist at sidde og se paa, for det er jo saa ganske haabløst det hele.

«Jeg skal sige Hr. Nielsen,» — og det fugtige i Øjnene bliver til Taarer, der triller ned paa Kinden — «man vil jo saa nødig til — til det sidste — til Fattiggaarden.»

Ja — man forstaar, at Manden græder.

Imidlertid har han spist; han faar en Kop varm Kaffe, og oplivet af Maden, Varmen og Lyset glemmer han for en Stund sin Elendighed og begynder at fortælle løst og fast fra gamle Dage, paa en Tid, da Fattiggaarden aldrig kom i hans Tanker, da han, ung og begejstret, — ligeglad, om han havde noget at spise eller ej, naar han bare kunde komme til at spille Komædie, flakkede rundt paa de underlige, smaa Theatre ude i Provinserne, søgt og fejret, hvor han kom —

Man hører kun halvt efter — dette med Fattiggaarden kan man ikke faa ud af sine Tanker —.

For det er jo netop den uhyggelige Sandhed, at en Provinsskuespiller, der har kæmpet ærlig og redelig for Eksistensen et langt Liv igennem, ikke kan se nogensomhelst Udvej til at slippe for Fattiggaarden paa sine gamle Dage, hvis han da ikke er saa heldig at dø, mens han endnu har Engagement. Han kan ikke lægge noget op af sin knappe Gage — der er ingen Stiftelse for ham, hvor han kan faa Tag over Hovedet — ingen Hjælp — der er kun Fattiggaarden.

Nu er det naturligvis tungt for enhver at

skulle ty til Fattigvæsenet, blot fordi man er gammel og udslidt; men for en Skuespiller er det tungere — eller i hvert Fald, han vil føle det tungere end f. Eks. en almindelig jævn Arbejder. For det første, fordi hans Kunst har højnet ham som Menneske og gjort ham modtagelig for en saadan Ulykke, mens den anden i sløv Resignation bøjer sig for Skæbnen og maaske kun føler forholdsvis lidt ved det Hele. Dernæst fordi Skuespillerens hele Liv staar i den mest skærende Disharmoni til Eksistensen som Fattiglem; den glade Kunst i Lys og Fest og Bravoraab — og saa den mørke, elendige Tilværelse paa en Fattiggaard!

Men hvad skal man gøre? Ja — man kan maaske ved Bekendtes og Kammeraters Hjælp faa ham over det denne Gang — men saa næste Gang — —

— Den gamle holder op med at fortælle. Og Glansen, der var kommen i Øjet, slukkes, og Ryggen, der havde rettet sig ovenpaa Minderne fra Ungdomsdagene, krummes igen, og det slaar mig pludselig, at, naar han før sagde Nej til en Snaps, saa var det af misforstaaet Undseelse — og jeg skænker ham et Vinglas fuldt af Kognak og nøder ham til at drikke det, og jeg trykker

ham lidt Penge i Haanden og lover at gøre for ham, hvad jeg kan, og jeg følger ham ud —

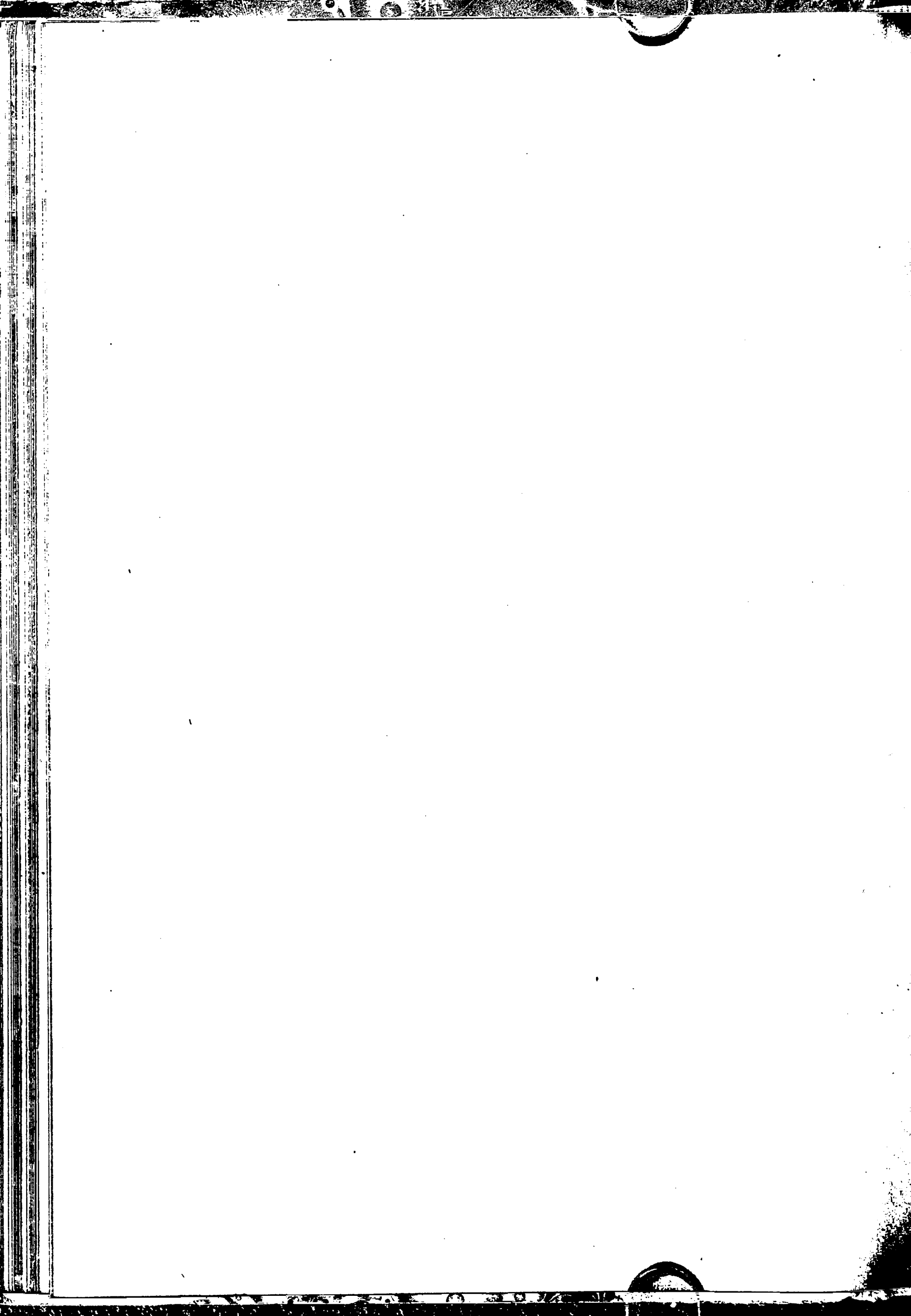
Og saa skynder han sig hjem gennem Kulden og Efteraarssluddet — til sit skumle Logihus, hvor han nu kan købe sig lidt Varme og en Bid Brød og en Snaps — vel sagtens flere Snapse — —

Men selv har man det ikke saa hyggeligt som før, synes man, inde i den varme, lyse Stue. For man kan ikke komme bort fra Tanken om den gamle Kollega, der skal ende sit Liv paa en Fattiggaard, ensom og fornedret — —

d. 12. November 1893.

POUL NIELSEN.

EMMA GAD:
ET BREV

Kære Hr. Zinck!

Nu, da Fristen er ved at udløbe, maa jeg med Ruelse bekende, at jeg ingenting har til Deres Kalender.

De maa ikke tro, at det er Mangel paa Interesse — tværtimod, jeg har ærligt forsøgt at skrive Dem en eller anden lille Spøg i Dialogform, men det blev til noget Juks, som hverken De eller jeg kan være tjent med. Grunden er vel den, haaber jeg, at jeg i denne Tid er lidt optagen af Forberedelserne til mit nye Stykke — ja, jeg kan næsten sige til mine to Stykker, for det svenske Lystspil ved Dagmartheatret, som jeg har overført paa Dansk, det faar jeg vist ogsaa staa inde for, hvad det uundgaaelige Vrøvl angaar. Ak ja, ak ja, De kan tro, det er ikke saadan at skulle være Forfatter, Husmoder og Verdensdame

paa eengang. Man sætter sig viljestærk og vel oplagt tilrette om Morgenen for at fuldføre en Akt. Man begynder: «Det er sandt, først det huslige fra Haanden.»

Kokkepigen giver Møde med Regnskabet, der straks nedstemmer En ved at være dobbelt saa stort, som det skulde være. Det bekymrer hende ikke, den Sjæl, den literære Stræben endnu mindre! Hun ønsker kun at faa at vide, om Madam Sørensen skal bestilles til Storvasken, og hvor mange Pund Blommer, der skal købes til Syltning. Ære være baade Vask og Syltning, men de hjælper ikke paa den Aktslutning, som det kniber med. Imidlertid, Regnskabet afmarscherer, man samler Tankerne — det begynder at dæmre. «Akten maa altsaa ende med, at —» saa, det ringer! Man iler ud for at lade sige, at man ikke er hjemme og falder i Armene paa Onkel Klaus fra Jylland, der glad og hengiven kommer for at spise Frokost. Langt borte fra Slutningsscenen flyver Ens Tanker ud i Spisekammeret og finder intet andet derude end Rullepølse. Hvad bryder Onkel Klaus sig desuden om Slutningsscenen, ikke det mindste — nej, heller ikke om Rullepølse! Han vil tværtimod have en god Frokost, for derefter at benytte En

til Cicerone ved Indkøb af en Kaabe til Tante Mille og seks Matroskraver til lille Karl. Dog — ved diplomatiske Forestillinger bringes han til foreløbig at nøjes med Frokosten, og man sætter sig atter til sit Værk med et lidt arrigt Ryk i Stolen.

«Naa, det var alttaa de Repliker —» Flemming spørger Grevinden, hvorfor hun viser ham Kulde — ja, hvorfor egentlig.

Mens man grunder paa det, ses Pigens Hoved i Døren.

«Der er en ung Herre derude.»

«Jeg har jo sagt, at jeg vil have Ro.»

«Ja, men det er en Herre fra Theatret, som er Elev, og som vil tale med Fruen om en Rolle i et af Fruens Stykker, og som har været her to Gange, men som kuns vil komme ind, hvis det er Fruen belejligt.»

Resigneret Suk! Ind træder Eleven med hver Fiber optagen af Tanken om sin mulige Debut og overbevist om, at Ens Ord kan gøre Udslaget. «Saa vanskeligt at komme frem. Modstand — Intriger — moderne Repertoire — ønsker at spille Frierscenen i anden Akt for Fruen,» og mens han reciterer de velkendte Repliker, slaar den forfærdelige Tanke som et Lyn

ned i Ens Sjæl, at det er Tante Rikkes Fødselsdag, og at man har glemt Gave, Gratulation, Chokolade og hele Stadsen.

«Hun tilgiver det aldrig, ikke andet for, end at styrte derhen efter Middag og købe noget paa Vejen! Mon en Atlaskes Trøster? Naa, og Hansker til Soireen i Aften!»

«Hvad mener saa Fruen?»

«Det er jo lidt vanskeligt at bedømme, maaske lidt usikkert endnu — men utvivlsomt Talent.»

Man lover at tale med Direktøren, skønt man saa udmærket ved, at det ikke hjælper det fjerneste — man ønsker al Lykke til det fremtidige Kald — farvel!

Naa, det var altsaa den Aktslutning, men Energien er tabt paa Vejen. Enfin, endnu er der dog Tid til at tænke lidt over det. Jo pyt! Der møder Ens Dreng med det mest berettigede Krav paa at blive hørt i Verbet «Amare». Det kan sandelig ikke forsømmes — det Verbum har voldt megen Fortræd, siden det blev opfundet.

«Du kan det jo ikke, Dreng, gaa og læs paa det og lad mig have Fred.»

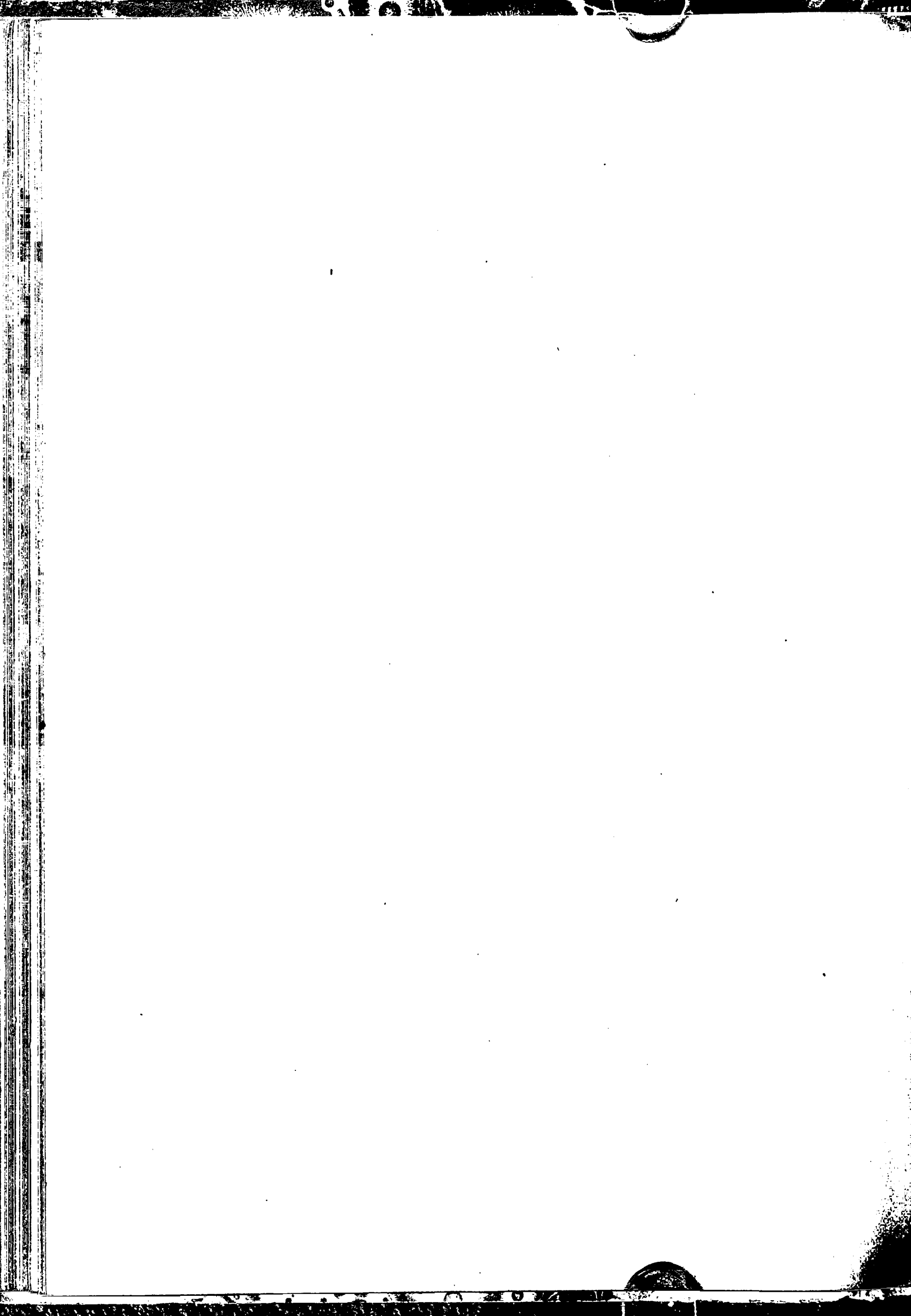
«Men Petrine bad mig spørge, om hun skal hente Kakkellovnsmanden? Hun tør ikke selv komme herind. Jo, der er hun.»

«Undskyld, men jeg vilde blot lade Fruen vide, at Fru Schack har været her for at sige, at de ikke kan have den Fornøjelse paa Torsdag Middag, og at jeg har lagt ud for en Gasregning — ja — og saa at Klaverstemmeren er her.»

Og han er her endnu, kære Hr. Zinck! Om ikke just han, saa alle de andre af det daglige Livs brydsomme smaa Forhindringer, der stjæler Ens Tid og Ens Ævner. Se, saadan omtrent er det gaaet til, at jeg har forsømt noget saa vigtigt som Skuespillerforeningens Julebog. Vær ikke vred! De maa tværtimod være forvisset om, at jeg betragter Skuespillerne som mine Hjælpere og mine Venner og som saadan ikke mindst Dem selv.

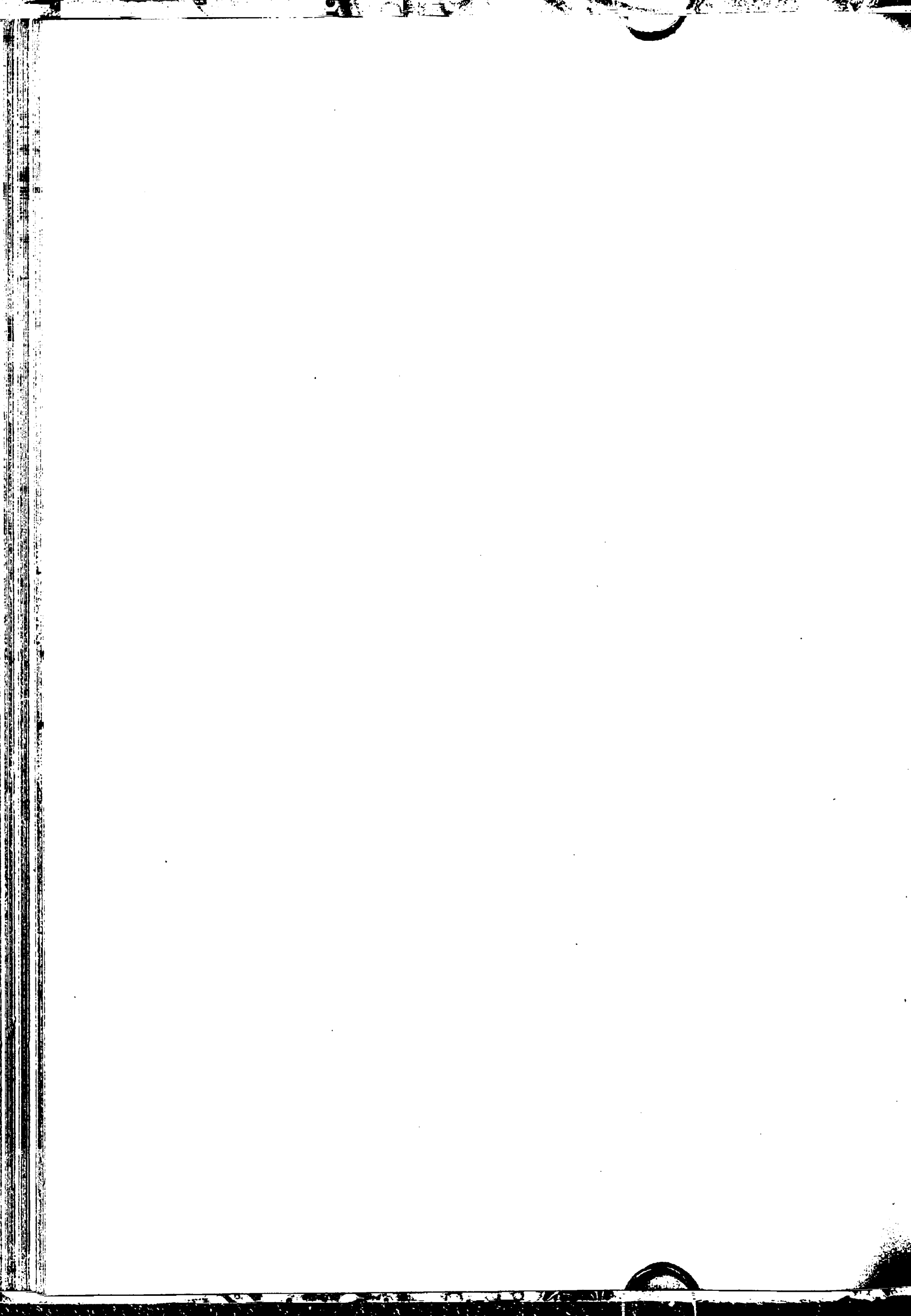
Deres hengivne

EMMA GAD.

AAGE FOSS:

MIN GAMLE VEN PETER

Kære Ven! Tak for Dit sidste Brev derovre fra den ny Verden, hvor Du nu omsider er havnet; det glæder mig at høre, at det gaar Dig godt og jeg vil ret ønske, at Du engang maa vende tilbage som en Krøsus, idet jeg ikke tvivler om, at Du lader Amerikanerne klækkeligt betale Dig den Ulejlighed, Du har af deres Daarligheder.

I Din Udlændighed har Du maaske ikke noget imod, at jeg opfrisker i Erindringen Minder om den Tid, der svandt.

Kan Du huske Volden, den gamle dejlige Vold, paa Store Bededagsaften. Der var hyggeligt deroppe, naar Kjøbenhavnerne havde sat hverandre Stævne der. Jeg husker en saadan Aften saa tydeligt. Det var et Stykke ind i Mai, Paa-sken og Pintsen faldt sent det Aar. Solen var mod sin Nedgang og kastede sit hyggelige gulrøde Skjær ind gennem Voldens Træer, lavede lange Skygger, og reflecteredes fra Ruderne i Voldgaden,

saa det gjorde ondt i Øinene at se paa dem. Der var Sommerduft, Fuglesang og Klokkeklang og en vrimlende Mængde Kjøbenhavnere til at nyde alle disse Herligheder. Alle Slags Folk imellem hverandre og alle glade og fornøjede, for nu havde Sommeren jo holdt sit Indtog med de grønnende Træer. Jeg var ogsaa kommen derop i min bedste Puds med Stok og Cigar paa, thi uagtet jeg endnu ikke var sluppen af Skolebænken, saa vidste man dog, hvorledes man bedst skulde tage sig ud, og til saadant Lapseri egnede sig jo ingen Lejlighed bedre end Store Bededagsaften, hvor man havde Folk nok at se paa og Folk nok til at se paa En igjen. Der var dog en Omstændighed, som den Aften særlig trak mig op paa Volden, og det var Muligheden af at træffe en vis Person, en ung Pige med graat Sjal, lys Hat med Fjer og blondt Haar. Du véd jeg er nærsynet ligesom Du selv; Himlen har givet os en for hvælvet Pupil, Hornhinde eller hvad det nu hedder, saa vi maa bruge konkave Glas, men den optiske Mangel beroligede altid vor Samvittighed, naar vi lapsede os med Lorgnet, thi vi vidste da, at en saadan var nødvendig, og at den tilmed tog sig saa brillant ud.

Jeg brugte flittig min Lorgnet og passede paa alle graa Sjal, blonde Haar og lyse Hatte med

Fjer, men jeg syntes, ingen kunde passe til min Ubekjendtes Signalement, hvormange Skjønne der end krydsede min Vej; jeg saa graa Sjal, blonde Haar og lyse Hatte med Fjer i Massevis, men hos ingen saa jeg alle disse skjønne Sager forenede. To Gange havde jeg allerede passeret Volden i hele dens Længde ligefra Øster- til Vesterbro, men endnu havde jeg ikke truffet den rigtige Konstellation, og saa begyndte det allerede at blive mørkt, og Folkemængden svandt mere og mere ind; det var bansat. Jeg tænkte alle gode Gange er tre, og saa begyndte jeg nok en Tur. Da jeg har gaaet lidt, møder jeg Dig, Din Gavtyv. Nuomstunder er jeg ikke saa naiv at røbe mine hemmelige Tanker, naar jeg er «*engrassirt in Compagnei mit Frauenzimmer*» som Jacob v. Tybo siger, nei man bliver klog af Skade, men dengang var jeg naiv, og saa falder jeg i Kløerne paa Dig, hvem jeg aabenbarer min lønlige Smerte. Jeg var stolt og glad ved at fortælle Dig mit lille Eventyr og Du hyklede Interesse for mig og vilde hjælpe mig med at finde hende, Du Nærsynede, og saa traskede vi afsted. Du foreslog mig diverse graa Sjal, lyse Hatte med Fjer og blonde Haar, indtil vi omsider maatte forlade Pladsen for vore Eftersøgelse, da det var blevet ganske mørkt.

Den Aften spillede vi Billard i «Skjærsilden», hvor jeg trakterede med Cigarer og Toddy, som vi dengang kaldte «en halv Historie»; jeg var nemlig i de Dage ved Muffen, da jeg havde solgt et Par Buxer, der tilhørte min Broder, der som Lærling var paa Reise med en Orlogsmænd til Vestindien. Jeg var nemlig gaaet ud fra, at han, naar han kom hjem, vilde være voxet fra Buxerne, og saa syntes jeg, at jeg vilde have mere Glæde af at realisere dem, end han vilde have ved at gaa med for korte Buxer.

Vi gaar lidt tilbage i Tiden. En Morgen sidder jeg ved min Kaffe og nyder mine «varme Hveder» med Smør paa; Moder trakterede alle tider med varme Hveder om Morgen; det er en herlig Spise, som jeg siden altid har sat stor Pris paa. Mine Bøger havde jeg samlet; de laa foran mig paa Bordet og jeg var parat til at skynde mig i Skole, saasnart den sidste «Hvede» var bragt paa sin Plads; saa ringer Postbudet, og Moder arriverer med et Brev til mig: rosenrød Konvolut med en sirlig Udskrift. Jeg blev lidt underlig, og Hjertet begyndte saa smaat at hoppe i Livet, søde Anelser fik Blodet op i Kinderne, saa Moder spurgte, hvad der var i Vejen. Naturligvis svarede jeg «ingenting» og rask forsvandt

jeg med Brev og Bøger. Jeg kom den Morgen for sent til den daglige Morgensang i Gymnastiksalen, saa optaget var jeg af mit Brev. Jeg var temmelig aandsfraværende den Dag og erindrer tydeligt, at jeg rendte fuldstændig rundt i Folkevandringerne. Under almindelige Omstændigheder er det slet ingen let Sag at finde Rede i disse Rundreiser, men, under disse Forhold, vil man forstaa, at det var mig saa komplet ligegyldigt om Hunnerne, Østgotterne eller Vestgotterne opholdt sig der eller der. Hun interesserede mig langt mere, thi, at Brevet var fra en Hun, forstaaer sig af sig selv. Det var en hel Levnetsbeskrivelse, den Skjønne gjorde mig delagtig i; hun var født og opdraget i Helsingør, Datter af en Embedsmand; hendes Hjem havde været kjedsommeligt som et Kloster, og en Gouvernante (hendes Moder var død tidlig) havde ansét det for sin helligste Pligt at lære hende at hade det andet Kjønn, men hendes Natur kunde ikke tvinges til en saadan Askese; hun følte Længsel efter den Verden, der laa udenfor hendes Hjem, og disse Længsler formede sig naturligvis om et Ideal, en Genstand, som var en Modsætning til hende selv, som kunde fylde hendes Aand og tilfredsstille hendes Higen. Saa slap hun en Dag af Buret, og kom

til Maalet for hendes Ønsker, den store Stad Kjøbenhavn, hvor der fandtes saa meget herligt og skjønt. Og her havde hun sét mig, og strax stod det klart for hende, at mig eller ingen anden skulde det være. Hun havde efter mange Overvejelser og indre Kampe taget Mod til sig, og nu sendte hun mig disse Linier med Bøn om, at jeg den næste Dag vilde møde hende Kl. 5^{1/2} paa Amalienborg Plads ved Hesten. Kjendetegnet var graat Sjal, lys Hat med Fjer og blondt Haar.

Naturligvis følte jeg mig smigret over saamegen Opmærksomhed fra en ung Kvinde; hvem vilde ikke have gjort det i min Alder, ja hvilken Alder vilde ikke føle sig smigret; men min Forstand havde dog Magt over mit Hjerte, og, uagtet jeg følte meget for hendes ulykkelige Skjæbne, syntes det mig dog noget underligt at indlade mig med en Kvinde under disse Forhold. At købe Katten i Sækken, havde jeg allerede en tidlig Fornemmelse af, var uheldigt; jeg vilde nok vide lidt nærmere Besked. I Brevet var der opgivet en Adresse, efter hvilken jeg skulde sende hende et Par Ord. Paa Amalienborg Plads kom jeg ikke, og svare gjorde jeg heller ikke, men to Dage efter fik jeg saa en endnu længere Udgydelse end den første; om Menneskenes Utak-

nemmelighed i Almindelighed og min i Særdeleshed, og om, hvor højt hun stadig elskede mig: hun kunde ikke leve uden mig, og hvis jeg ikke kom, maatte hun ende sine Dage. Det var jo rædsomt, og jeg syntes, det var underligt, at jeg var sat i Verden, naar jeg skulde give Anledning til saa frygtelige Ting; jeg overvejede Sagen nøje, men jeg kunde ikke gaa paa Akkord med mine Følelser, og skrev derfor til den opgivne Adresse et kort stoisk Svar: Kjærlighed opstod ikke hos mig paa den Maade, hun maatte have mig undskyldt. Næste Dag atter et lamenterende Brev; hendes forfærdelige Sjæletilstand blev udmalet med endnu stærkere Farver; jeg kunde jo nok mærke, at disse Toner mindst vare beregnede paa at røre en Sten, men jeg var af endnu haardere Stof, thi jeg svarede for anden Gang, at det var umuligt for mig at møde hende. Saa fulgte flere Breve; Tonen blev nu bitter og stærkt bebrejdende, men jeg trøstede mig med, at hun dog tilsyneladende havde opgivet at dø; det var jo altid en Fordel, saa vilde jeg dog ikke have et andet Menneskes Liv paa min Samvittighed og det vilde have været en styg Tanke i saa ung en Alder. I et af disse Breve stod der en Dag, at hun skulde paa Vol- den med en Veninde Store Bededagsaften, og

hun vilde være iført Dragten fra det projecterede første Møde paa Amalienborg. Saa svagt er nu Mennesket, at, uagtet han har lovet Forsagelsen af Verden og al dens Væsen, kan han dog ikke. Uagtet jeg saa bestemt havde afslaaet enhver Tilnærmelse, fik jeg dog travlt med at gaa paa Volden; den Bededagsaften havde dog en særlig Attraction. Og saa mødte jeg Dig, Din Skurk.

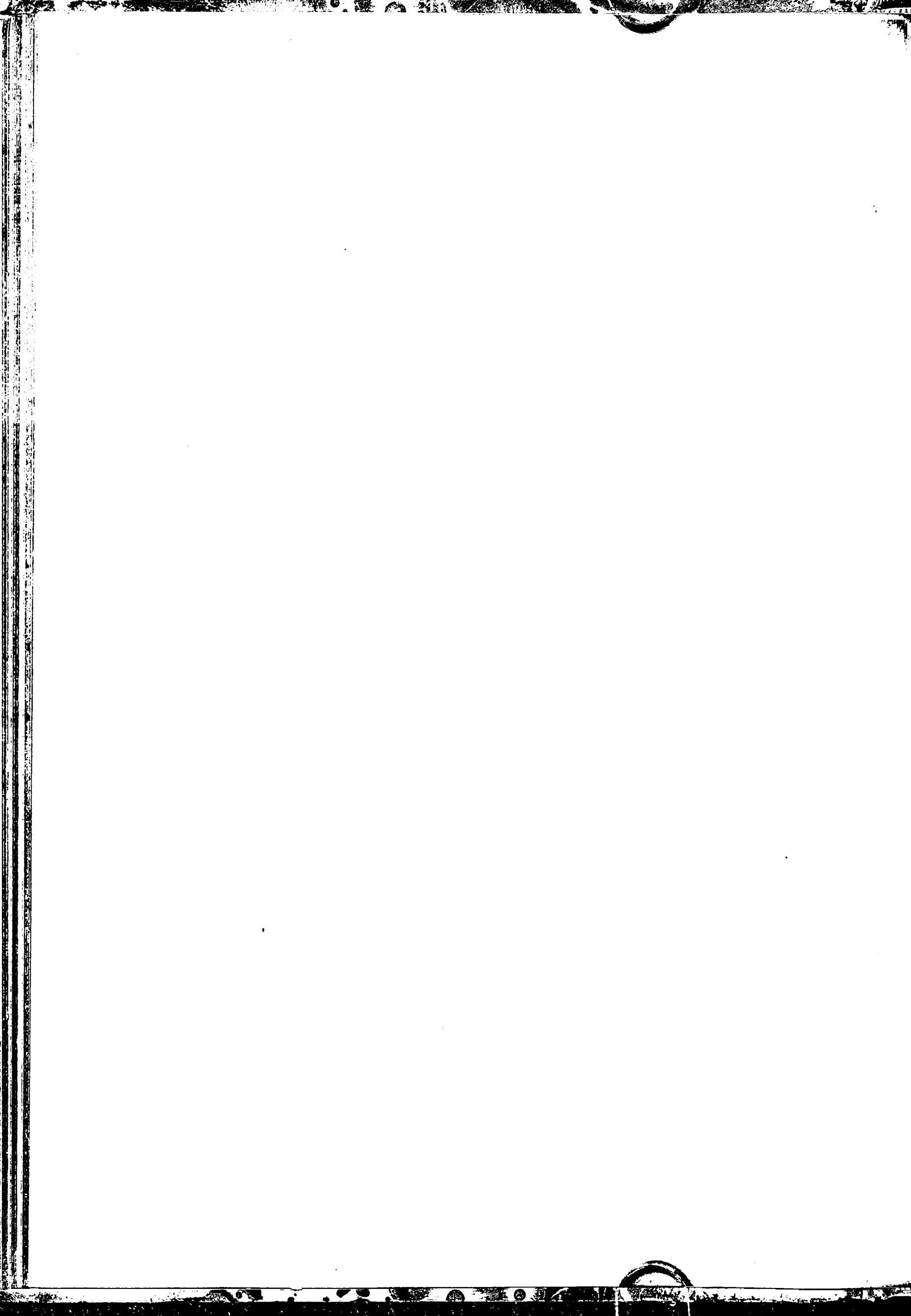
Jeg modtog endnu et Par Breve, men de var kortere og kjøligere. Nu var hun vred, men fast bestemt paa at leve, og jeg var det skrækkeligste Menneske i Verden. Saa kom det sidste Brev; efter et Par Linier med den noksom bekjendte sirlige Haand, stod der tilføjet et Par Ord nederunder. Denne Skrift kjendte jeg godt; det var Pilstrøms: Kom op til Knudsen idag Kl. 5. Det Hele var altsaa en Mystifikation. I havde ment at mærke en stærk erotisk Tilbøjelighed hos mig, og nu havde I stillet mig paa denne Prøve. Jeg havde baade bestaaet og ikke bestaaet den. Paa Stævnemødet havde jeg ikke indladt mig, saa I havde ikke den Glæde, selv usete, at iagttage min Elskovsvandring; det har vist været en Skuffelse, og mit Svar var kort og behersket; men samtidig havde jeg dog betroet min Historie til Dig paa Volden, til Dig, som kjendte den hele. Jeg kom

op til Dig Kl. 5 og der sad en Bunke ædle Ynglinge i Røg og Damp og modtog mig med en skraldende Latter, men den Aften havde jeg et umanerligt Held med mine Noloer.

Ja, nu maa det være nok for denne Gang. Lev vel, skriv snart og tænk engang imellem paa

Din hengivne Ven

PETER.

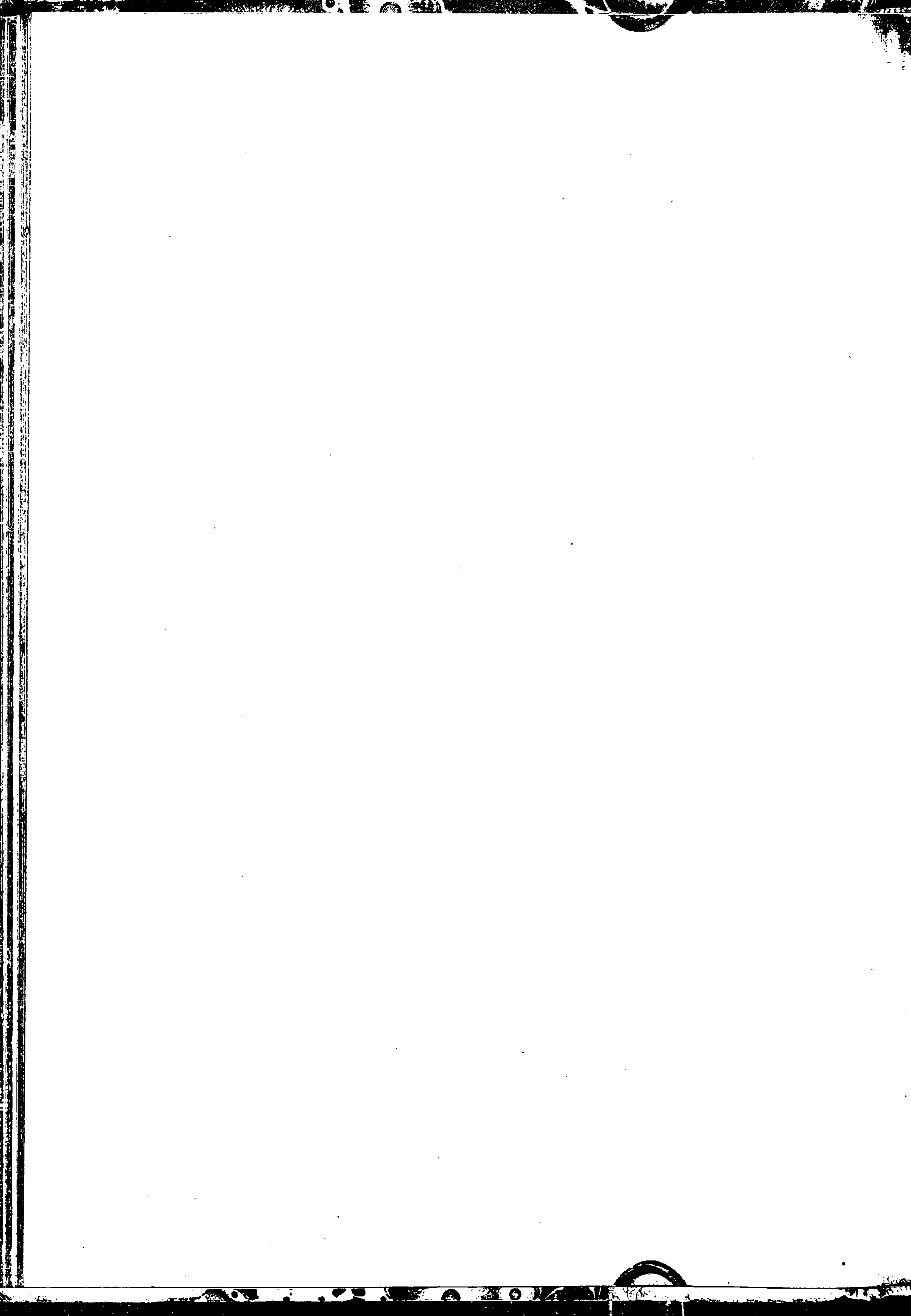

ELITH REUMERT:

TIL

BETTY HENNINGS

VED HENDES JUBILÆUM

Naar Deputationernes Tid er forbi,
Og naar De ved Ovnens Lue
Sidder igjen — som Fuglen fri —
Alene i Deres Stue, —

Da beder jeg Dem at læse de Ord,
Som nu mig i Pennen flyder,
En fattig Sang i det Digterkor,
Som om Deres Throne lyder.

Men — den er sprungen af Hjertet frem,
Følt er enhver af dens Tanker;
En dyb og kjærlig Beundring for Dem
I alle dens Rythmer banker. —

De bandt for mig en uvisnelig Krans
Af straalende, skjønnne Minder!
Al Sommerens Fred, al Vaartidens Glans
I Tanken om Dem jeg finder.

Den Fred, der bor i en Sommerkveld,
Naar Dagen lukker sit Øje,
Og Solen spreder sit gyldne Væld,
Bag fjerne Kirker og Høje, —.

Den friske Glans over Danmarks Vaar,
Naar Vinteren maa sig fjæle,
Naar Skoven i sød Forventning staar,
Og Lærken finder sit Mæle.

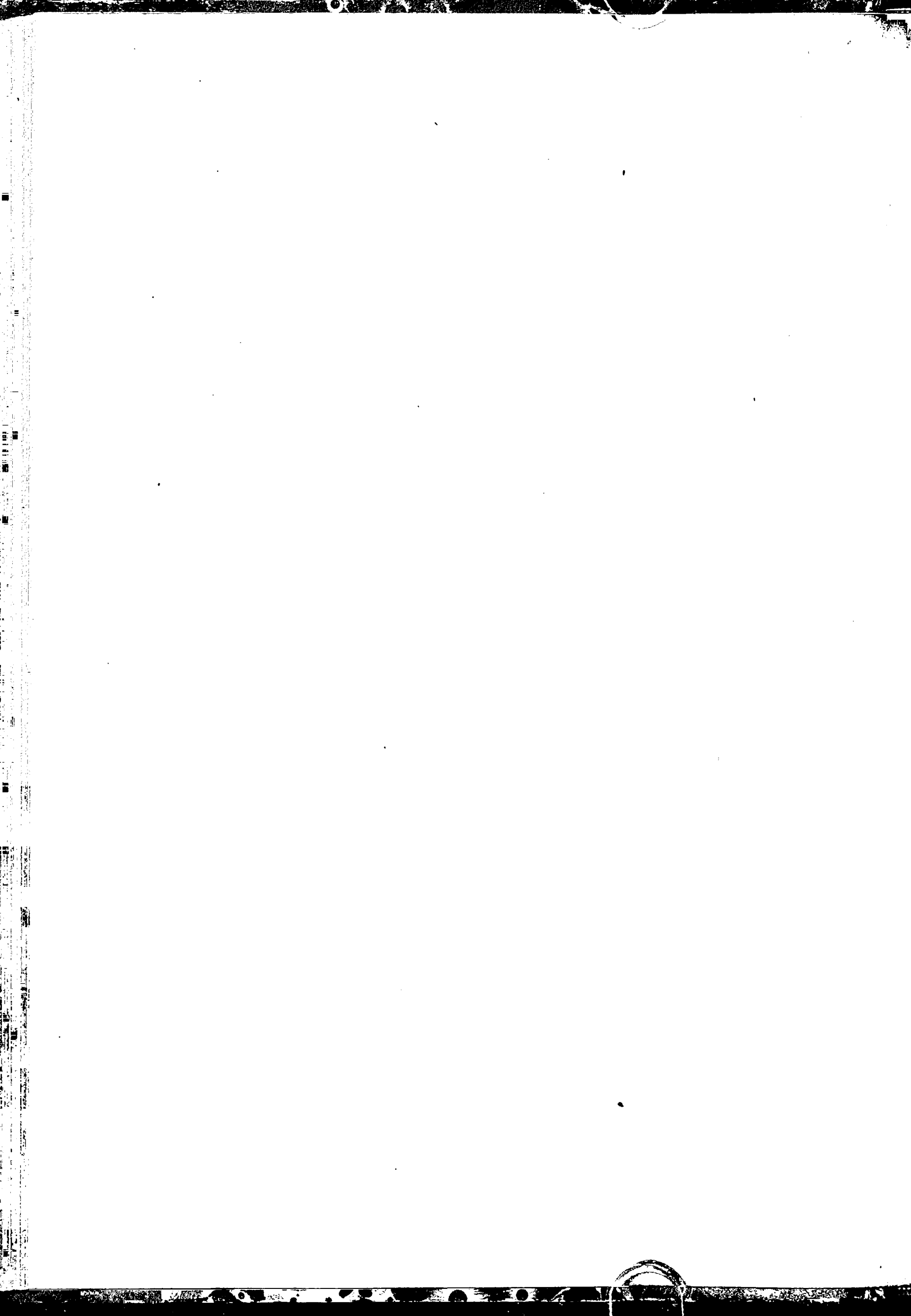
De skænked os Kunst af evigt Værd
Og tælles iblandt de Store,
Hvem Kunstens Muser har lige kjær —
Thalia som Terpsikore.

Tag da min Tak i de simple Ord,
Som her mig i Pennen flyder, —
En fattig Sang i det Digterkor,
Som om Deres Throne lyder!

ELITH REUMERT.

SOPHUS E. NEUMANN:

KJÆRLIGHED PAA VILDSPOR!

Nu skal jeg fortælle en Historie, den er fra «Tredserne», saa det er jo egentlig en gammel Historie; men da jeg nu har gjemt paa den saalænge, og oprigtig talt ikke troer, den bliver bedre ved at gjemmes længere, saa, værsgod — her er den.

Jeg havde mit Værelse paa anden Sal i Forhuset, det var rigtignok til Gaarden, men jeg havde ikke desto mindre den deiligste Udsigt aligevel; thi paa 1ste Sal i Baghuset boede der en lille Familie, som havde en eneste Datter, hvis rette Navn jeg imidlertid ikke vil fortælle; lad os kalde hende for Charlotte. Hun var deilig, det vil sige dengang; det er hun ikke mere nu; hun er død for en halv Snes Aar siden, efter hvad jeg har erfaret; men imidlertid dengang, i Tredserne, var hun i Tyverne, og deilig, naar hun sad der ved Vinduet, bøiet over sit Haandarbeide. Hun var blond, krøllet, med et

Par deilige Øine, som hun forresten altid slog ned, ogsaa naar hun saa over til mig i Forhuset; og det gjorde hun tidt, og jeg stod troligt bag ved det ene Gardin, og saae igjen over til hende i Baghuset; jeg var fortryllet, beruset; ja saa latterligt det lyder, forelsket op over begge Ørene.

En Dag, som jeg stod der fortabt i Beskuelsen af den deilige Udsigt paa 1ste Sal i Baghuset, lod hun pludseligt sit Arbeide synke, og saae ligeover til mig, med et Blik saa venligt, aa saa venligt, jeg glemmer det aldrig, og saa nikkede hun. Jeg nikkede naturligviis igjen, og traadte lidt mere frem bag Gardinet; men saa paa engang sænkede hun Øinene, lagde to Fingre paa sin lille Rosenmund, lod dem hvile paa den et Øieblik, og tog dem saa atter bort, og fortsatte med sit Arbeide. Et Øieblik efter viste jeg hende en Convolut; og jeg troer, hun baade saae den, og forstod, hvad jeg mente; men hun rystede blot paa Hovedet, og gjentog den samme Historie med Fingeren paa Munden fra før. — Jeg var i den syvende Himmel, nu brændte der et Vesuv i mit Hjerte. — Atter tilkjendegav jeg hende ved et Tegn, at jeg ønskede at sende hende en Skrivelse; men hun gav just egentlig ikke noget Svar

herpaa, men vedblev at smile saa huldsaligt, at det forekom mig som Svar nok.

Hurtig fik jeg en Pen i Haanden, og et Kjærlighedsbrev stod snart paa Papiret; nu gjaldt det blot om at faae det i hendes Hænder, — hendes Forældre passede nemlig paa hende som Smede, — det havde jeg faaet at vide, — men mit skarpsindige Hoved havde snart udruget en Plan. Som jeg stod ved Vinduet, kom en Kone, der solgte Blomster, ud fra Baghuset; jeg tilstaaer ærligt, jeg vilde ikke have lagt Mærke til hende, hvis jeg ikke i samme Øieblik havde seet Charlotte sætte et Rosentræ i sit Vindue; jeg sluttede imidlertid deraf, at hun havde kjøbt dette Rosentræ af bemeldte Kone, og kaldte derfor strax paa Konen, hvem jeg saa afkjøbte hele Resten af hendes Blomster, og fik hende derfor til at besørge et Brev, dog ikke underskrevet med Navn, kun med «*Deres ærbødige Tilbeder*».

At Brevet var blevet modtaget, nærede jeg ingen Tvivl om; thi de ømmeste Blikke bleve kastede over til mig, og de fyrigste Kys paa Fingrene fløi over Gaarden; kun var det mig umuligt at begribe, hvorledes det var min Charlotte muligt at se og bemærke mig med næsten sænkede Øienlaag; men jeg brød ikke mit Hoved

videre dermed; jeg betragtede det kun som en Følge af hendes Blufærdighed.

En Dag, da jeg som sædvanlig stod ved Vinduet og tittede frem bag Gardinet, bemærkede jeg ganske tydeligt, at Charlotte gav Tjenestepigen en Billet, og pegede over til mit Vindue. Den maatte jo være til mig, det kunde umuligt være andet, og i fuld Firspring var jeg nede af Trapperne og mødte Pigen i Gadedøren. Overrasket ved min pludselige Tilsynekomst gjemte Pigen Billetten under sit Forklæde, men jeg havde i samme Øieblik grebet hendes Haand, og sagde: «nei, giv mig kun Billetten, den er bestemt for mig»; Pigen saa stift paa mig, som om hun tvivlede, og udbrød: «ja men er De da den Herre, som boer» — — «ja naturligviis,» afbrød jeg hende; «giv De mig kun ganske roligt Billetten, den er til mig.» Pigen syntes endnu at tvivle, men en Krone, eller rettere sagt en gammel Tremark, for at holde os til Sandheden, overvandt hurtig hendes Tvivl; jeg fik Billetten, med hvilken jeg ligefrem fløj op af Trapperne og ind paa mit Værelse. Billetten havde ingen Udskrift og den indeholdt kun følgende Ord:

Jeg kan ikke komme til at skrive Dem til; vær som sædvanlig Kl. 11^{1/2} iaften ved Vinduet. Hold det paa Klem, og hør saa efter; men fremfor alt — Taushed.

Deres kjære

Charlotte.

Man kan næppe forestille sig min Glæde. Jeg gjentog atter og atter «min kjære Charlotte» — men hvad der voldte mig lidt Bryderi var disse Ord: «vær som sædvanlig Kl. 11^{1/2} ved Vinduet»; thi, som «sædvanlig, ved Vinduet», det kunde nok passe, men «Kl. 11^{1/2}» om Aftenen havde jeg aldrig før betragtet min smukke Gjenboerske, eller seet over til hende; saa derfor faldt mig disse Ord «som sædvanlig Kl. 11^{1/2}» lidt mærkelige. Imidlertid, hvorfor hænge sig ved saadanne Bagateller!

Dagen gik; rigtignok ikke med raske Fjed, som der saa smukt staar i Sangen; thi det forekom mig som den Dag aldrig vilde faae Ende; men endelig slog dog Klokken 11^{1/2}. Jeg stod paa min Post ved Vinduet, med dette paa Klem, og stirrede ud i Mørket. Intetsteds var Lys at see, hverken i Forhus eller Baghus, alt var stille. Efter en lille meget spændende Pavse, hørte jeg et Vindue blive lukket op, og en let Hoste lod

mig ane, at min elskede Gjenstand var paa Pletten. Jeg svarede ogsaa med en let Hoste naturligviis, og nu lød et «Tys! forsigtig! tal ikke, men hør» mig imøde fra den yndigste Jomfrustemme, og med en sagte Hvisken, som kostede mig Anstrengelse at høre, fortsatte hun:

«Imorgen tager vi ud paa vore Sommerværelser paa Strandlyst; jeg vil derfor sige Dem, hvad Vei De skal gaae, hvis De uforstyrret vil tale med mig; den er maaske nok lidt besværlig, men De vover den nok, hvis De ellers har Noget tilovers for mig. Vær imorgen Aften lidt før 11 paa Strandveien (og saa betegnede hun mig Stedet). — Naar De er der, følger De Stien tilvenstre langs med Haverne til De har naaet den tredie Havemur, den stiger De over, og følger Alleen, den fører til et Havehus, som De kan betræde uden Frygt, da det er aabent og tomt. De stiger da gennem Vinduet i dette Hus paa høire Haand; men vær lidt forsigtig, thi Haven ligger dybere paa den anden Side, og Grenene af et Æbletræ, som staa der, kan hjælpe Dem. I den Allé De saa kommer til, tæller de 12 Træer, og dreier saa om i en Gang tilvenstre, der fører til en lille Bro. Den gaaer De over, hele Tiden tilvenstre langs Bækken, til De kommer til et Huus. Skulde De

se Lys der, skal De ikke blive bange, det er kun en Natlampe, og der er Intet at frygte, naar De blot passer, at Skinnet ikke falder paa Dem. Ved Siden af Huset staaer en Stige, — kryb op af den, ind gennem en meget lille Luge, den fører saa til den Gang, for Enden af hvilken jeg har mit Værelse og skal vente Dem.»

Saasnart hun havde endt denne rigtignok en Smule vidtløftige Beskrivelse, sagde hun «Godnat!» og lukkede Vinduet sagte til. Jeg havde næppe Tid til at besvare hendes Afskedshilsen for tilgavns at indpræge de mange Ting i min Hukommelse, som her var at bemærke, — og der var et lille Øieblik, hvor Havemure, Alleer, Æbletræer, Broer og Bække, Stiger og Loftsluger løb rundt i Hovedet paa mig; — men Lønnen som ventede mig, at se og tale med dette himmelske Væsen, maaske endogsaa komme til at trykke det første Elskovskys paa hendes Rosenlæber, overvandt alle Betæneligheder, og min Beslutning stod fast, Forsøget skulde og maatte voves. Jeg sov ikke den Nat, og hele næste Dag gik jeg omkring i feberagtig Uro, jeg kunde slet ikke faae Has paa Tiden, hver Time forekom mig som en Evighed.

Endelig blev det Aften; længe før den fast-

satte Tid var jeg ved det aftalte Sted paa Strandveien, og gik taalmodigt, eller rettere sagt utaalmodigt omkring, og ventede paa Mørkets Frembrud. Jeg troede jo at skulle vandre Veien til Himlen; men det var en Helvedes Tour — det fik jeg snart at bekjende. Jeg fandt, da Tidens Fylde kom, med Lethed Stien tilvenstre og den tredie Havemur, men allerede der, kneb det for mig at komme over; to Gange gled jeg, og ved tredie Opstigning gik to Buxeknapper, og en temmelig generende Revne i mine pæne nye Unævnelige bemærkedes til min store Sorg. Naa, det fik at være, hvad det var; jeg trøstede mig med, det kunde dog vist ikke ses, naar jeg knappede Frakken, og jeg fortsatte min besværlige Vandring. Jeg vogtede mig for at gjøre altfor megen Larm, og listede mig paa Tærne. Men alligevel maa Nogen have bemærket mig, thi pludselig hørte jeg en frygtelig Basstemme raabe! «Frugttyve! Sultan! Puds ham! Puds ham!» Tak Skjæbne, tænkte jeg, skal Du nu ædes levende op! Allerede hørte jeg den glubske Hund i Hælene paa mig, og af Angst fløi jeg afsted som en Væddeløbshest. I mindre end ti Sekunder var jeg inde i Havehuset, hvis Dør jeg smækkede i efter mig; men der var hverken Laas

eller Slaa, og endnu bestandig lød Mandens «*puds ham Sultan*», og Hundens Gjøen i mine Øren. Gode Raad var derfor dyre; hurtig fik jeg det betegnede Vindue tilhøire revet op, og svang mig saa derigjennem ud paa Æbletræet. Men i mit Hastværk og min Hjerteangst iagttog jeg naturligviis ikke den nødvendige Forsigtighed, jeg gled ned ad Grenen og skrabede mit Ansigt paa Træets Bark. Det gjorde rigtignok bandsat ondt, men jeg ændsede Ingenting, og søgte blot at komme bort fra det farlige Selskab, jeg havde lige i Hælene.

Det lykkedes mig imidlertid dennegang. Jeg var nu kommet over paa en anden Mands Grund, fortsatte min Vei og naaede lykkelig og vel hen til den betegnede Bro. Forsigtig sneg jeg mig nu langs Bækken, da gjøede pludselig den forbandede Sultan ikke langt fra mig, og Frygten drev mig frem i fulde Fiirspring; dog tænkte jeg ikke over, at det straffer sig at løbe i Mørke paa fremmede Veie. Pludselig gled min Fod, og jeg laa saa lang jeg var i Bækken. Heldigviis var dette Fald ikke forbundet med Fare, da Vandet knapt naaede mig til Knæene, men det var allerede galt nok. Foruden den Lækage jeg alt havde faaet, ovenikjøbet at blive vaad, og

i saadan en Tilstand gaae til Stævnemøde. Da jeg derfor drivvaad igjen stod paa Landjorden, kan jeg ikke nægte, at en Deel af mit Mod var, om ikke helt gaaet tabt, saa dog kølnet, og jeg havde gjerne vendt om igjen; men det turde jeg ikke for den modbydelige Hund, og Basstemmen, der udentvivl tilhørte Sultans Herre. Jeg maatte derfor, enten jeg vilde eller ei, fortsætte min Vandring paa disse vildsomme Veie.

Nu opdagede jeg Natlampen i det lille Huus, og havde altsaa Syn for Sagen, at jeg ikke gik galt; men pludselig var der en ny Hindring, der standsede mig. Lidt udenfor Huset bemærkede jeg nemlig en hvid Skikkelse, og saae tydeligt, hvorledes den løftede Armene, som om den vinkede af mig, og igjen lod dem synke, naar den mærkede, at jeg vilde nærme mig. Jeg er ikke overtroisk; men — jeg tilstaaer — rigtig modig var jeg ikke, og med et Suk sagde jeg til mig selv: Hvad vilde Du i disse Farvande! Istedetfor at staae her, vaad, kold, flænget og skrabet, kunde Du nu have ligget roligt og varmt hjemme i din Seng. Men saa blev jeg afbrudt i mine Betragtninger af Sultan, og der var ikke andet for, jeg maatte videre fremad mod det hvide Spørgelse, der nu atter hævede Armene truende imod

mig. Jeg havde nær styrtet baglænds om, hvis jeg ikke i det samme havde opdaget, at det var en Skjorte, der var hængt op for at tørres, og hvis Ærmer bevægedes af Vinden.

Flov men glad gik jeg lige løs paa Stigen. Jeg fandt ogsaa Loftslugen, som rigtignok var temmelig lille for et nogenlunde voxent Menneske at komme igjennem; men det hjalp ikke, igjennem maatte og skulde jeg jo, og allerede var jeg halvt igjennem, da jeg pludselig følte mig grebet i Benene af et Par kraftige Næver, der trak mig alt andet end blidt tilbage. Jeg troede først, det var Sultan, der havde faaet Tænder i mig; men da Ordene: «*fordømte Skurk!*» naaede mine Øre, forstod jeg snart, det var Menneskehænder, af hvilke jeg nu skulde bearbejdes. Jeg stred imod af alle Kræfter, men jeg var den svageste, og blev mere og mere rykket tilbage. Jeg følte den ulideligste Smerte over Maven og i Hofterne, der jo sad i Klemme, og jeg kunde ikke andet end brøle af alle Livsens Kræfter.

Mit Skrig vækkede naturligviis Husets Beboere, og, i Underbeenklæder og Slobrok, kom en Mand med en Lampe, og en Kone i Natdragt med et Lys ud paa Gangen — det var Charlottes Fader og Moder, raabende begge to af fuld Hals: «hold

paa Tyven, den Hallunk skal ikke slippe;» og snart trak de i mig baade indenfra og udefra, saa jeg et Øieblik var temmelig overbevist om at blive revet midt over. «Det er en Morder,» skreg Manden i Slobrokken; «han er helt blodig i Ansigtet; hent Politiet!» raabte Konen i Natdragten. Men pludselig hørtes en kvindelig Stemme henne i Gangen — det var Charlottes — «Fader, kjære Fader!» raabte hun, «Du skal faa Alt at vide, skaan ham blot, det er — — min Skyld;» og saa blev jeg halet ind, og faldt ned paa Gulvet. Der stod hun ved Siden af mig og betragtede min i høieste Grad derangerede Personlighed og mit blodige Ansigt. Men pludselig veg hun tilbage og udbrød: «Nei det er ikke ham, jeg kjender ham ikke.»

«Hvad gjør De ikke, udbrød jeg; kjender De mig ikke? Tør De nægte, at De fra Vinduet har seet saa venligt over til mig i Forhuset, nikket til mig, skrevet mig til, ja endogsaa talt med mig iaftes Kl. 11^{1/2}, og beskrevet mig denne modbydelige og livsfarlige Vei jeg skulde tage, for at opnaae et Øiebliks Samtale med Dem.»

«Nei, De tager feil, Høistærede,» udbrød pludselig en anden Stemme, der kom fra en Mand, der nu var krøbet ind gennem Lugen; det var

Bassen, ham, der havde trukket mig i Benene, — «den Samtale gjaldt mig. Jeg er den og den, og har den Ære at bo en Etage under Dem. Jeg elsker Frøken Charlotte og har i længere Tid, Kl. 11^{1/2} om Aftenen, naar alt var stille, haft en Samtale med Frøkenen ved Vinduet. Det var ogsaa mig, for hvem den modbydelige Vei, som De behagede at udtrykke Dem iaftes blev beskrevet, og har Frøkenen skrevet nogen Billet, saa maa De feilagtig have opsnappet den; thi den har været bestemt for mig.»

«Men hvad er det jeg hører,» udbrød Manden i Slobrokken.

«Sandhed,» svarede Charlotte, «Sandhed hvert Ord, jeg elsker denne unge Herre; hvorimod jeg maa tilstaae ikke at have lagt Mærke til — —»

«Herren paa 2den Sal,» afbrød den lykkelige Elsker. —

«Maa jeg bede Dem træde indenfor,» sagde saa Konen i Natdragten; «lad os dog ikke staae og forhandle den Slags Ting her paa Gangen.»

Snart var vi allesammen samlede i Dagligstuen. Nu forstod jeg alt, ogsaa hvorfor Charlotte altid sænkede Øinene, naar hun saaé over til mig; de skulde jo kun naae til 1ste Sal. Og nu skal jeg spare Dem, høistærede Læsere, for

en lang og kjedelig Slutning paa denne min temmelig uheldige Kjærlighedshistorie, og kun bemærke, at vi, efter at jeg var blevet vadsket og børstet, samt rimpet lidt sammen af den forresten meget elskværdige Dame, jeg ikke dengang skulde have Fornøielsen af at faae til Svigermoder, fik en Kop The og en lille Bid Brød ovenpaa Forskrækkelsen, samt endte med at kunne gratulere et Par lykkelige Forlovede. Næste Morgen, da jeg betydelig lettet og restaureret gik ud af den rigtige Hovedindgang, sagde jeg til mig selv: «Ja! Det kan man kalde

Kjærlighed paa Vildspor,»

eller

«Den uheldige Elsker ved det natlige Stævnemøde.»

BREVE

TIL

KARAKTERISTIK AF SKUESPILLERE

I.

Fra *Jacob Arends* (1742—1801) til Kammerherre
Warnstedt.

(Meddelt af *Edgar Collin*.)

Efter Høyvelbaarne Herr Kammerherre og Directeur *von Warnstedts* Befalning har jeg herved den Ære at melde:

At min Gield til *Braütigam** med *Directeurens Caution* er 630 Rdl.
Til Kongens *Cassa* af min *Gage* optaget 150 »

er 780 Rdl.

Hvad jeg iøvrigt skylder til Skræder *Bennicke*, som er over 100 Rdl., 2de Skomagere for mig og mine

* En bekjendt Aagerkarl, der — til Dels med Direktionens Villie — laante Theatrets Personale Penge.

Børn, Kræmmer *Schmidt* i Høybrostrædet for bekomne Vahre, *Schrike* hos Conditor *Jørgensen*, som har eendeel af mit Sølvtoy og mit Uhr i Pant, min Slagter og Bager for bekomne Vahre, til *Assistance*-Huset, hvor min salig Kones Klæder og eendeel Sølvtoy staaer i Pant, og fleere, er mig umuligt *specifice* at anføre, saasom jeg med de fleeste har daglig Regning og Gielden altsaa bestandig voxer, da min næste *Gage* og meere alt er fortæret, og jeg altsaa intet har at betale med; dog kan jeg eedlig bevidne, at denne min Gield stiger nesten til ovenanførte *Summa*. Men det, som meest plager mig, er den daglige Kummer, som Mangel af Brænde og Smør, Linnet og Klæder til mine 7 nøgne Børn foraarsager mig, da jeg bestandig har stræbt at *passere* for en ærlig Mand, men for nærværende Tid seer mig i den sørgelige Yderlighed, at jeg ey engang er i Stand til at skaffe Kone og Børn den nødvendigste Klæde og Føde, ja ikke engang at betale mine Piger deres Løn til forestaaende *St. Hans* Dag. Spørges: hvorledes skal en *Acteur* i denne Forfatning vedligeholde Munterhed og Lyst til sit Embeds Førelse og fuldkommen og uden Feyl kunde spille sine Roller, især, naar han med en god

Samvittighed veed, at han uden Brøde ved stor
Familie og dyre og svære Tider er geraadet i
denne Tilstand?

Den 18. Juny 1784.

J. Arends.

II.

Fra *Frederik Schwarz* (1753—1838) til Kammerherre *Warnstedt*.

(Meddelt af *Edgar Collin*.)

Hamburg, 23. Juny 1786.

P. M.

I Følge Deres Høyvelbaarenheds gode Tilladelse, gjør jeg mig herved den Ære at tilmelde Dem min Ankomst i Hamborg. Jeg har her forefundet Hr. *Preisler*, som er logerende paa samme Sted som jeg. Jeg havde ogsaa ventet at forefinde Hr. *Gielstrup*, men til min store Forundring fik jeg at høre: at han alt siden Torsdagen den 14. Juny var paa Hiemveyen. Hans Ophold her har været 6 Dage, i hvilken Tiid han har seet 3de Forestillinger. Hans Opførsel her som *homme de Monde*, har været af en sær egen Art, som har tient til

Moerskab for det heele Schrøderiske Selskab. Jeg kan ikke nægte at det har været mig empfindlig, men jeg har søgt saa beskeden som muelig at bringe de tydske Hrr. Skuespillere paa bedre Tanker om de Danskes Opdragelse og Levemaade. Schrøder, hvis Bekiendtskab jeg alt har giort, uden nogens Mellemlhandling, har meest opholdt sig over ham. Thi han havde anrettet et lille Gilde for Hr. Gielstrup, som havde givet Løfte at komme — og kommer ikke, lader Schrøder sidde og vente, imedens han sidder og røger sin Pibe i Oxen; saa heeder Værtshuset han logerede udi, og reiser Dagen derpaa til Kiøbhvn. Endskiøndt jeg alt er kommen i Bekiendtskab med den fameuse Skuespiller, saa har det endnu ikke været mig muligt at lære hans Indretninger at kiende. Manden er en stoer — en fuldkommen Skuespiller. Hans Arbeider ere grændseløse — som hans Fornemhed og Særhed. Han er ikke en Mand af mange Ord, og at være som han, skulde snart bringe mig ham nærmere. Jeg er alt saa vidt, at han endnu i Dag har tilbuden mig frie ud- og indgang i sit Huus; samt at hans Bord skal staae mig frit hver Aften. Adgang til Prøverne har jeg ligeledes erhholdet, men endnu ikke kundet føre mig dem til Nytte, for de mange Brev jeg har

faaet at ombære. Deres Kones (forlad min Lige-
fremhed) Breve har jeg afleveret og takker hende
paa det forbindtligste, jeg spaaer mig Behagelig-
hed af denne hendes *Recomendation*. Hos Klop-
stock er jeg bleven buden, men har maattet afslaae
det, formedelst et andet *engagement*. Schrøder har
afvigte Tirsdag givet Preisler og mig en *Feté* som
var kongelig — kongelig efter Ordets egentligste
Bemærkelse. Der feilede ikke andet til at gjøre
det fuldkommen riigt; end at Gulvet, Bordet og
Stolene ogsaa skulle været massiv Sølv. — Jeg
har allerede været saa tidt ude, og det gaaer saa
stærk løs paa Spisen, at jeg er bange for at
Deres Høyvelbaarenhed vil komme i den Forlegen-
hed at bringe mig i Forslag til at blive Borge-
mester. Det falder mig tit besværlig, jeg har der-
for i Sinde at gjøre en lille Halte heri, om og
med Schrøder. Saaledes staae Sagerne med mig
her — skulde jeg være saa lykkelig at gjøre Op-
dagelser, som kunde være gavnlige for os, inden vi
begynder igien, skal jeg ufortøvet derom under-
rette Hans *Excellence* Herr Oberhoffmarskald, saavel
som Deres Høyvelbaarenhed. De tillader mig naa-
digst at jeg beder Dem anbefale min Ansøgning
om det, hvad der efter al Ret og Billighed burde
tilkomme mig — havde jeg end ikke den forrige

Overtilsyns Løfte — nemlig høiere Løn. Deres Høyvelbaarenheds gode Ord hos saa god og fortreffelig en Mand som Hans *Excellence* vil vist formaae meget, og give min *Oeconomiske* Forfatning en blidere Udseende. At giøre mig værdig til Deres Høyvelbaarenheds Bevaagenhed skal aldrig gaae mig af Sigte.

F. Schwarz.

III.

Fra *J. D. Preisler* (1755—1809) til Kammerherre
Warnstedt.

(Meddelt af *Arthur Aumont*.)

(Forud for den store Rejse til Frankrig og Tyskland, som *J. D. Preisler* sammen med *Michael Rosing* og *Peter Saabye* i Aaret 1788 foretog, og som han beskrev i sin Rejse-Journal I—II (Kbhvn. 1789), havde han foretaget et Par mindre Studierejser til Hamborg, den første i 1786 alene, den anden i 1787 sammen med sin Kone. Fra disse Rejser daterer efterfølgende Breve sig, der nu findes iblandt de *Bøllingske Breve* i *Rigsarkivet*.)

I.

Hamborg 20. Juni 1786.

Underdanigst Pro Memoria.

Jeg har herved den Ære at melde Deres Højvelbaarenhed, at jeg i Torsdags [d. 15. Juni] Eftermiddags lykkelig er ankommen til Hamborg.

Først og fremmest erkyndigede jeg mig om Hr. *Schwarz* og blev ganske modløs, da jeg hørte,

han ikke var der endnu. *Gielstrup* var allerede rejst igen, og nu befandt jeg mig ene i en Stad, som forekom mig ganske besynderlig.

Jeg gik i Komeden, hvor jeg fornøjede mig mangfoldig; jeg saa der Natur uden Kunst; Kunst og Natur forenet, og Kunst, som saa rigeligt erstattede store Mangler i Naturen, at man ikke blev Manglerne var; dette sidste var egentlig Tilfældet hos den store *Schrøder!* Overalt beder jeg underdanigst, at Deres Højvelbaarenhed vil tillade mig ved næste Lejlighed at forklare mig noget vidtløftigere.

Jeg er nu her i en herlig Cirkel; vi spiser næsten daglig i gode og agtbare Selskaber; usigelig meget er der at se og at høre; derfor tager jeg mig herved den underdanige Frihed at udbede mig den Tilladelse at forblive her indtil Juli Maanedes Udgang*, som er den Tid da ventelig min Ven *Schwarz* rejser herfra, og vi altsaa ved den Lejlighed kunne gøre Selskab. I Fald Deres Højvelbaarenhed vilde have den store Godhed for mig at udvirke denne Begærings Opfyldelse hos Hr. Gehejmeraad og Overhofmarskalk *Numsen*, saa vilde jeg anse det som en Gunst, der fra min

* Preisler havde fra først af Tilladelse til at være borte paa en 4re Ugers Tid.

Side krævede den største Taksigelse og Forbindtlighed. Min Opførsel skal stedse vise, at jeg har nyttet min Rejse paa den allerbedste Maade.

Saasnart Lejligheden tillader det, rejser min Ven og jeg paa nogle Dage til Lübeck og — Himlen give, det dér maatte gaa mig efter Ønske!

2.

Hamburg 4. Juli 1786.

Min Skyldighed havde krævet straks at besvare Deres Højvelbaarenheds Skrivelse, som De har bæret mig, men Posten kom saa sildig, at det ikke var muligt at faa Brev med den afgaaende. Først og fremmest takker jeg underdanigst for den Tilladelse at prolongere mit Ophold. Jeg skal nytte den Tid paa bedste Maade, og bestandig tænke paa de korte, men meget vigtige Leveregler, Deres Højvelbaarenhed gunstigst har anført i Slutningen af Deres Skrivelse.

Angaaende Hr. *Gielstrups* saa hastige Bortrejse har vi ikke kunnet opdage andre Aarsager, end at han ikke har fundet sig fornøjet hverken med Teatret eller den øvrige Levemaade i Almindelighed. Vistnok var hans Ophold her for kort til at bedømme saa betydelig en Bane som Teatret

paa uomstødelige Grunde. Ikkun én Gang har han talt med *Schröder*, maaske udlod denne i sin Natur meget lakoniske Mand sig ikke nok, men — saa meget er dog sandt — han inviterede *Gjelstrup*, denne lovede at komme og rejste til København i Stedet for at holde Ord.

— —

Jeg tør oprigtig forsikre Deres Højvelbaarenhed, at min Lyst til Skuepladsen, til at blive lidt mere end maadelig, daglig vokser. Jeg ser Fremmede, tildels gode, tildels maadelige, tildels og meget slette Skuespillere, og enhver af disse Klasser har en Side, som man meget godt kan føre sig til Nytte. Meget faa Stykker har jeg haft Lejlighed til at se paa den danske Skueplads, da jeg til min store Satisfaktion sjælden har været fri; aldeles kunde jeg ikke heller erhverve mig *den* Teorie, som Sanserne for største Delen forskaffer os. Hvor behagelig er det mig derfor nu, at se det Gode og det Slette, og saa at lade Fornuft og Følelse bedømme det rigtige.

Et Stykke af *Iffland* blev opført i Torsdags [d. 29. Juni], kaldet *Verbrecher aus Ehrsucht*, som Deres Højvelbaarenhed uden al Tvivl kender; det blev i Almindelighed spillet saa mesterligt, at Hr. *Schwarz* og jeg faldt i største Forundring, og

baarenheds Taalmodighed og slutter . . . Aldrig kan jeg for ofte forsikre Deres Højvelbaarenhed om min skyldigste Hengivenhed og om mine øvrige Bestræbelser at gøre mig værdig til den Bevaagenhed, De ofte saa udmærket har beæret mig med.

3.

Hamborg 25. Juli 1786.

Min Skyldighed kræver at give Deres Højvelbaarenhed Efterretning om min Afrejse.

I Fredags [d. 21. Juli] Eftermiddags kørte jeg med den danske agende Post til Lübeck; dér opholdt jeg mig Lørdag og Søndag, 22. og 23. Juli. Min Onkel fandt jeg som jeg ønskede det, det er: jeg blev modtaget paa det ømmeste og venkabeligste. Han kaldte mig sin kære Fætter og forsikrede mig og ville bidrage til mit Vel. Han var ellers meget syg, næsten lam i den ene Side af Apopleksi, som havde rørt ham for omtrent 3 Uger siden. Af mange agtbare Folk i Lübeck nød jeg det Venskab, jeg paa den korte Tid kunde vente, og rejste derfra igen til Hamborg i Mandags Morges 24. Juli.

Den fatale Stenvej har saaledes lemlæstet mig,

at jeg umulig kan køre til København med den danske agende Post. Jeg har derfor besluttet at rejse til Lübeck eller til Kiel paa Fredag for at kunne ufortøvet afgaa til København fra en af Stæderne Lørdag den 29de med Paketbaaden. Endnu véd jeg ikke vist, om Hr. Schwarz kan arrangere sine Sager saa hastig, at han kan gøre Følgeskab. Jeg ønsker det af mit ganske Hjærte, men, kan han ikke, saa rejser jeg dog og haaber først i den tilkommende Uge at kunne aflægge min underdanige Taksigelse for den store Rekreation, jeg med Deres Højvelbaarenheds gunstige Forbøn og egen Tilladelse har nydt i denne Sommer.

Jeg tror at have brugt mine Øjne paa det bedste — og Nytte deraf haaber jeg at udvise, naar jeg betræder den danske Skueplads med fornyede Kræfter. Lyst og Flid skal ikke mangle. Deres Højvelbaarenheds Opmuntring ved Deres Gunst udbeder jeg mig paa det ivrigste, og den Forsikring aflægger jeg herved højtidelig, at min Opførsel stedse skal gøre mig værdig til Deres Opmærksomhed.

Hamborg 28. Juli 1786.

Da jeg formedelst nu indfaldende Omstændigheder, som jeg i Forvejen vil bede Deres Højvelbaarenhed at tilgive mig, opholder mig nogle Dage længere her, end jeg ventede, saa er det min Skyldighed straks at indberette dem, endskønt jeg endnu forrige Post inkomoderede Deres Højvelbaarenhed med et Brev.

Jeg havde fast besluttet at rejse i Morgen som den 29de med en Skipper fra Lübeck, men der var desværre ingen Skipper sejlferdig, som en Købmand derfra tilskrev mig igaar; nu vilde jeg da køre til Kiel og afgaa med Paketbaaden, som sejler hver Lørdag, og min Ven *Schwarz* er Aarsag til, at der intet bliver af. Han har nemlig et Arbejde for, som først bliver færdigt om nogle Dage; da han nu ogsaa vil gaa til Søs, saa har han bedt mig meget venskabeligt at opholde mig faa Dage efter ham. Jeg tør smigre mig med, at Deres Højvelbaarenhed gunstigt bifalder min Føjelighed imod en Ven, som *Schwarz*, imod en Ven, som jeg i 6 Uger har levet saa rolig og fornøjet med, som om det var min Broder. Saa meget kan jeg dog med Sikkerhed

melde, at vi bægge rejser fra Kiel med Paketbaaden Lørdag den 5te August.

Min Kone kalder mig bønlig for at musicere med hende. Det kildrer mig, og jeg forsikrer Deres Højvelbaarenhed, at jeg *skal* oprette det forsømte, og at hun *vil* gøre alt sit til at fortjene lidt Overbærelse og megen Yndest. Hendes Breve overtyder mig alt mere og mere. Endnu bestandig har jeg stor Lejlighed til at studere Aktøren som Menneske og Mennesket som Aktør.

Jeg bruger mine Øjne og mit Hoved, som jeg haaber, for at kunne vise mine Foresatte den Nytte, jeg atraar. Indstændig beder jeg Deres Højvelbaarenhed at give mig Lejligheden i Hænder. Med største Flid og inderlig Glæde skal jeg stræbe at udøve det, mine Evner tillader mig for ogsaa derved at afdrage lidt paa den Gæld, jeg staar i hos Deres Højvelbaarenhed i Henseende til Deres store Godhed og for stedse med Tillid at kunne vinde Deres Yndest.

Underdanigst

Joach. Daniel Preisler.

Hamborg 15. Juni 1787.

I Onsdags [d. 13. Juni] Eftermiddags Kl. 4 ankom vi lykkelig til Hamborg. Jeg holder det for min Skyldighed straks at underrette Deres Højvelbaarenhed herom og tillige at bede underdanigst om Forladelse, at jeg for Skipperens Skyld ikke kunde oppebie det Brev, som Deres Højvelbaarenhed vilde have givet mig med til Hr. Kammerherre og Jægermester *von Warnstedt* i Kiel. Jeg véd ikke, om det er bleven berettet, at jeg om Lørdagen adskillige Gange forespurgte i Deres Værelser, men det er mig alt for vigtigt ikke at anses for skødesløs af Dem, end at jeg ikke skulde holde min Retfærdiggørelse for nødvendig.

Her er vi nu; og min Kone, som meget godt véd at finde sig i alle Ting, lader til at give Hamborg et særdeles Fortrin. Hun har været paa Komædie igaar og fundet, at Sandhed og Rigtighed udmærker enhver især næsten fra de fleste af vore danske Skuespillere, desværre sjælden vante til at tænke. Taare-Kilden brød ud, og

mig syntes, at *Mad. Preisler*, som med alle sine Fejl dog stedse har været mig saare kær, fra det Øjeblik af vandt overmaade. Maaske, fordi jeg her saa hende som Tilskuerinde, hvis hele Sjæl var hengiven til Opmærksomhed uden at beflitte sig paa at gøre Publikum opmærksom paa sig.

Med Rette kan og vil Deres Højvelbaarenhed finde, at en vis Anmærkning i min forrige Periode burde overgaas der, hvor jeg vil fortælle uden at filosofere, dog — tilgiv mig! — jeg har stedse fra min Bryllupsdag af været en opmærksom Tilskuer, som den mindste Katastrofe virker hastig og hæftig paa.

Jeg maa nu vove at tale med Deres Højvelbaarenhed om vor Hamborger-Økonomi, som trænger til Deres Hjælp i Henseende til Rekruter.

I Forvejen nødes jeg til at være betænkt derpaa for ikke at overrumples af uundgaaelige Udgifter og derved sætte min Kone i et fortrædeligt Humør. Alting er her meget lettere. Hun var ikke ekviperet, da hun rejste fra København; dette gør hun nu, saavel som jeg for en Del, og da vi ikke bragte mere end 90 Rdlr. med os, de Omkostninger fradragne, som Rejsen og Opholdet under Vejs medfører, saa beder vi bægge,

at Deres Højvelbaarenhed gunstigst vilde ved egen og Hr. Justitsraad *Lassens* Godhed saa snart muligt remittere os 100 Rdlr. paa vor Gage. Min Trøst er, at vi i dette Kvartal for Resten ikke har noget, og i Fald vi opholdt os i København, saa vilde Nøden dog drive os dertil. Vel taber man her 8 pro Cent i det mindste paa Sedler, og for ikke at lide Tab paa Kapitalen, saa blev vor underdanige Begæring, at os maatte tilsendes 108 Rdlr., paa det vi kunde have de 100 Rdlr. ganske in salvo.

Jeg tilskriver med Dags-Posten selv Hr. Justitsraaden, men jeg er overbevist om, at Deres Højvelbaarenheds gunstige Forbøn eller Forestilling vil volde, at han overser en Del ellers billige Vanskeligheder.

Min Kone raaber alt: Gid Du havde Svar! og jeg trøster hende med Deres Højvelbaarenheds Godhed, som stedse har været saa udmærket imod os.

Jeg er overbevist om, at De tillader mig i næste Brev at melde lidt mere detailleret, hvad jeg her i Begyndelsen ikkun har berørt med faa Ord. — Imidlertid anbefaler jeg mig og min Kone i Deres gunstige Erindring med al den

Ærbødighed og Højagtelse, hvormed vi stedse
har haft Aarsag til at kalde os

Deres Højvelbaarenheds
underdanigste og højst forbundne

Joachim Daniel Preisler. *Maria Catrine Preisler.*

Min Kone har ikke læst Begyndelsen af
Brevet, ellers er jeg vis paa, at hun ikke havde
underskrevet.

IV.

Fra *Edouard du Puy* (1773—1822).

(Meddelt af *O. Wroblevsky.*)

Bonjour aimable Lise, j'ai l'honneur de vous écrire, pour vous dire, que je suis charmé du mauvais temps que vous aurés — Dieu soit loué — toute la journée, puisque vous me privés du plaisir de vous voir, j'en suis vengé par le peu d'agrément que vous aurés à la campagne. *Le ciel est juste hier point de baisers, aujourd'hui point de baisers, et Dieu sait si demain je serais plus heureux oh! quelle maudite vie . . . Lise . . . Lise dass geht nicht an — tâche d'avoir cette clef . . . je suis sur, que cela dépend de toi . . je t'en prie ma bonne amie, aime moi un peu plus. A Dieu! je t'embrasse million de fois en imagination, puisque c'est tout ce qui me reste. A Dieu! A Dieu!*

Edouard.

V.

Fra *Peter Foersom* (1777—1817) til *K. L. Rahbek*.
(Meddelt af *Nikolaj Bøgh*.)

Gode Professor Rahbek — eller hellere, som De har tilladt mig — Gode Rahbek. — Her kommer «Hamlet» og anbefaler sig til Dem. En Deel errores calami ere der vel, som ere undgaaede min Opmærksomhed, hvilket De vil undskylde. Jeg har lagt *Steevens* Text til Grund, da jeg ingen bedre havde, imidlertid har jeg ofte forladt ham, naar jeg i engelske *Chrestomathier* o. s. v., hvor Scener af «Hamlet» have været indrykkede, har fundet Læsemaader, jeg holdt mere af. Et Par Steder ere der, hvor jeg venter Oplysning af *Malones* Udgave, som jeg hver Dag gaaer paa Jagt efter. Hvad Versene i min Oversættelse angaaer, vil De finde dem nu og da, maaskee meer eller mindre regelmæssige, maaskee

paa enkelte Steder endog regelløse. I den Henseende bør jeg sige, at hvor de hos mig ere regelløse, ere de det ligesaa i Originalen; og Smaa-Feil mod Versemaalet har jeg tilladt mig, hvor det correcte Metrum vilde tage Saft og Kraft fra Digteren. — Fra Skuepladsen vilde disse Feil aldrig kunne høres, og ligeledes ville de ei bemærkes af den Læser, der læser og scanderer Stykket. Man vænnes, synes mig, saa let til at overbære med disse Ting og tilsidst holder man vel endogsaa af dem, som af et Par Fregner, den brændende Sommersol har sat i den Elskedes Ansigt. — Hvad de større Pletter i Oversættelsen angaaer, beder jeg om Overbærelse, da den er forfattet af et Menneske paa en saare uvidenskabelig Bane — idetmindste nu til Dags, og som ex professo forlod Videnskaben paa en Tid, da han egentlig skulde have begyndt at dyrke den.

Saaledes anbefales «Hamlet» og jeg til Deres Overbærenhed og Venskab.

Den 29. Septbr. 1808.

Deres forb.

P. Foersom.

VI.

Fra *J. C. Ryge* (1780—1842) til Etatsraad *Collin*.
(Meddelt af *Edgar Collin*).

Den 30. Oct. 1824.

Kjære Hr. Etatsraad!

De forestillede mig forleden Dag, at jeg saae Alting fra en mørk Side, men hvor ofte man giver mig Anledning dertil, derpaa tillader jeg mig at anføre følgende *Factum* som Beviis. I Gaar Aftes da Uordenen ved den sidste Sceneforandring forefaldt, sad jeg mellem nogle af de bageste Coulisser og var falden i Søvn*. Jeg vaagnede først op efter at Uordenen var skeet, ved den Allarm iblandt Folkene, som den foranledigede, og da Stykket var ude, mødte jeg Mad. *Andersen* paa paa Scenen og sagde til hende: De kom nok tid-

* «Lulu» opførtes den Aften første Gang, og Mad. *Andersen* spillede Feen *Peripherimes* Rolle.

ligere tilsyne, end De skulde; herpaa replicerede hun: Det maa have været en af Maskinmesterens gode Venner, der har beredt ham sligt, og da jeg i Førstningen ikke vidste, hvad jeg skulde svare herpaa, repeterede hun Svaret flere Gange, da Jfr. *Jørgensen* og Andre kom til og beklagede Uheldet. Jeg mærkede nu tydeligt, at Svaret gjaldt mig, og kunde ikke finde andre Ord, end omtrent disse: Hvorledes skulde noget Menneske falde paa at gjøre sligt? Herpaa replicerede hun atter Intet, men hendes Mine røbede tydeligt baade for min Kone og mig, at jeg ikke havde taget fejl.

Hvorned har jeg nu fortjent saa lav en Mistanke? Og er det ikke at udsætte sig for Helvedes Qvaler, at gaae op paa det forbandede Theater? At ville forsvare sig for hende, vilde være at udsætte sig for at faae det Ordsprog til Svar: Naar man slaaer imellem en Flok Hunde o. s. v.

Hvad skal jeg altsaa gjøre? Paa dette Spørgsmaal venter jeg et Svar af Deres Godhed.

I Øvrigt var maaske den hele Uorden ikke passeret, hvis *Gynther* havde fulgt mit af ham selv underskrevne Forslag, hvori aldeles intet tales om et Bagtæppe, som skal gaae i Veiret, men blot om en Klippecoulisse, der skulde dække Baggrunden, og ved Hjælp af de nye Vogne i Kjæl-

deren trækkes til Siderne. Hvad Aarsagen var til denne Forandring er mig aldeles ubekjendt.

Dersom der ellers er noget ved Dragterne, som maaske behøver Forandring, da venter jeg Deres Ordre.

Ærbødigst

J. C. Ryge, Dr.

VII.

Fra *C. N. Rosenkilde* (1786—1861) til *Etatsraad Collin*.
(Meddelt af *Edgar Collin*.)

Det har den hele Sommer været min Hensigt ligefrem at spørge Dem Hr. *Etatsraad*: hvad har jeg gjort, siden De er saa mørk, saa kold i Deres Væsen imod mig? — Jeg vilde paa det inderligste have holdt det saalænge med Dem indtil De maatte ud med det, eller om det kun syntes mig saa, sætte mit Sind ved en formelig Forsikkring om min Frygts Ugrundethed i Rolighed. Den bestemteste Vished om at jeg i nogen Maade kan have fortient Tabet af Deres Godhed vilde have sikkret mig et aabenhierligt Svar og oplyst mig derom, hvis der i Deres Tanker boer noget mindre Godt imod mig. — Dette mit Forsæt har jeg bestandig stillet hen til en eller anden beleilig Leilighed. Men nu er der noget paafærde med

mig, der ordentlig sætter mig i Kummer ved Tanken om at jeg skulde have forskiertset det eneste, der hidtil værnede om mig ved Theatret — Deres Godhed.

Jeg har aldrig noget Øieblik tvivlet om at Professor Rahbek var mig uvillig stemt. Men i disse Dage har jeg erholdt den sikkreste Borgen for — at han (er) ligefrem opfyldt af Had imod mig. De vil tillade mig at give Dem Leilighed til at dømme om jeg ikke har været vis i denne Sag i det jeg fortæller Dem: En, som har lidt fordeelagtigere Tanker om mig end Rahbek — (thi der er virkelig dog Gudskelov dem der ikke endda saa ganske foragtelig tænke og tale om mig, som Skuespiller, som jeg egentlig af min sørgelige Stilling og nedværdigede Forhold i mange Henseender som Kunstner maa erkiende at jeg hos nogle af mine Foresatte er omtænkt og omtalt — dømt — der er virkeligen Folk af Stand og Evner, der have god Mening om mig.) — Som sagt en saadan talte for nogle Dage siden med Rahbek, og kom paa Tale om mig. Rahbeks Ord om mig vare disse: «Rosenkilde kan jeg ikke lide!» — *Den Ene*: men hvorfor? — *Rahb.*: Jeg kan ikke fordrage ham! — *D. E.*: ja men hvorfor? *Rahb.*: veed ikke. Det er en *Idiosyncrasie*! —

D. E.: Men han er jo en god Skuespiller. —
Rahb.: ney! — det er ikke min Mening. —
D. E.: Det var underligt! Hele Verden mener
det — kan De nægte at han jo endog til Fuld-
kommenhed spiller *Character-Roller*? — *Rahb.*: Det
kan gierne være — da jeg ikke seer ham, saa
kan jeg ikke vide, hvad han gjør godt (mærkelige
Ord i en Theater-*Direkteurs* Mund om en Skuespiller,
hvis Vee og Vel han har Indflydelse paa).

Hr. Et. *Collin*! De smiler ad denne Yttring af
Rahbek. De veier — som forsaavidt Sagen uved-
kommende — koldt disse, skiøndt fiantet hen-
kastede, sund Menneske-Forstand berøvede Ord,
dog for mig af betydningsfuld Vægt. Denne
Dommer over mig, over hvad der er ved mig,
har Indflydelse paa min Skiæbne. Jeg og mine
sukke under denne synderknusende Indflydelse.
Det er ikke paa min Stilling som Skuespiller
alene, denne Mand virker eller stræber efter at
virke mit Fald — min dybeste Elendighed — ja
Hr. *Etatsraad Collin* han saae gierne at man trak
mig hver Dag fuld giennem Byens Gader — til-
sidst — op af Sortesøen — og da veed jeg vist
han med Glæde sankede gloende Kul paa min
Grav ved at tilspaae mine efterladte Ulykkelige
en Almisse — thi Manden er jo god! — Hverken

det ene eller det andet skal fryde hans Siel. Min har saamegen Kraft, som der hører til at bære, hvad Ondt den forudfattede Mening imod mig maatte berede mig, uden at fortvivle. — Men er det ikke Synd, at dette skal være min frydeligste Tanke? — Er jeg ingen bedre Skiebne værd? — Har jeg da virkelig ingen Egenskaber, der gjøre mig fortient til, at En af mine Foresatte antog sig mig mod grum Uvillie — grundløs — som den i sin Yttring vilde være under andre Forhold foragtelig? — Det er disse Spørgsmaale, der forvolde, at jeg ligefrem vender mig til Dem den eneste Mand, jeg veed i mine 11 Theater Aar at være Tak for nogen Godhed skyldig! — Er De mig ikke mere god? Jeg har Grund til at befrygte det af den mørke, halv vrede *Character*, Deres Ansigt antager, hver Gang jeg seer Dem, og saa gierne ønskede at læse modsatte Træk deri. Er der noget i Veien, saa giv mig reen Besked! — Har jeg gjort noget, De synes der ikke er rigtigt, saa skiend paa mig — noget nedrigt har jeg ikke gjort — Smaafeil kan rettes.

Hr. *Etats-Raad*! Jeg trængte aldrig mere end nu til Deres Godhed. Denne Sommer har været Theater-Arbejder helliget. En Smaating deraf, som Andre har seet, har vakt en Mening for mig,

der under lidt begunstige Forhold maaske kunde vorde mig og Theatret fordeelagtige i det den giver mig Mod til at forsøge min Kraft i Lyst-Spil-Digtningen. — Men hvad skal jeg haabe, naar den Mand, af hvis Dom mine Arbeiders Antagelse afhænger fornemlig, naar denne Mand vover at sige den, der roser et Arbeide af mig, disse Ord: «Ja jeg har hørt det! Det er vel at han lader Scenen spille paa runde Taarn, for saa forlanger han det vel ikke antaget!» — Altsaa han glæder sig iforveien uden at kiende Stykket — glæder han sig over den Tanke at det ikke kan blive opført! Overseer De Hr. *Etatsraad* med nogen Opmærksomhed alt hvad disse Ord byde mig at frygte — saa vil De give mig Ret i at græmme mig over at være saa skammelige Forhold undergivne. — Og — er det nu saa — som jeg frygter for at De, min eneste Velynder, er ogsaa bleven mig vred — og nægter De mig Ret til at forsvare mig idet De lader mig kiende min Brøde — i Sandhed saa er min Stilling smuk! Som Skuespiller ringeagtet, aldrig ved et venligt Ord erkiendt eller opmuntret anderledes end den usleste ved Anstalten — som fremstræbende Skuespil-Forfatter — iforveien fordømt! — og afhængig af

en Mand, der selv tilstaar, at kan ikke kan fordrage mig af *Idiosynkrasie*! — mine Udsigter ere lovende! —

Jeg beder Dem min ædle Velgjører — som jeg og mine hver sorgfrie Dag i denne Sommer har velsignet — jeg anraaber Dem: viis min Sorgs Klage nogen Opmærksomhed. Lad mig faa fuld Vished om hvad jeg skal haabe eller frygte.

Som Skribent har jeg Gudskelov en Domstol for mig; den Ære at vorde Theater-Samfundet nyttig som saadan, den Fordeel mine Arbeider burde skiænke mig, naar ingen Schikane kvæler min Lyst ned — maae jeg vel frasige mig, imidlertid var det dog altid en Trøst, om jeg ogsaa i denne Henseende vandt det Vidnesbyrd: *Rosenkilde* skeer Uret.

Vredes ikke over denne lange Jeremiade. Jeg kunde ikke fatte mig kortere, da her handles om intet mindre end et Sinds Ro og Tilfredshed, som — naar man vil bære lidt over med almindelige Menneskesvagheder maaske dog var lidt mindre Foragt og Tilsidesættelse — lidt mere Agtelse og Opmuntring værd. Vi ere alle Mennesker. Feil have vi alle. Skulde alles

Feil dømmes saa strengt, som mine, hvorledes
mon da f. Ex. Hr. *Professor Rahbek* vilde kunne
have roest sig af en saa lykkelig Alderdom.

Ærbødigst

Rosenkilde.

Kjøbenhavn den 12. Septbr. 1825.

VIII.

Fra *Anna Nielsen* (1803—56) til *N. P. Nielsen*.

(Meddelt af *Otto Zinck*.)

Fredensborg, 16. Juli [1851].

Kjæreste Nicolay.

Her sidder jeg da paa det deilige Fredensborg, imellem kjære elskværdige Mennesker, der ikke veed hvor godt de ville gjøre det for mig.

Jeg kom lykkelig og vel hertil med Dagvognen i Løverdags (den 12. Juli). Jeg gjorde paa denne Tour Bekjendtskab med Hr. Grosserer Nathanson, der skulde til Hirschholm. Jeg tror det var *gefundenes Fressen* (om Forladelse det var tydsk) for ham at have mig ved sin Side, thi han fortalte mig, at jeg var den eneste af Skuespil-Personalet, med hvem han aldrig havde talt. Jeg troer vi blev meget gode Venner, og det vilde da være

en stor Lykke for mig, naar Vinteren kommer. Ja Herregud, man maa tænke paa Fremtiden.

Veiret hat været upaaklageligt, siden jeg kom til Fredensborg, og vi benytter det ogsaa til Spadseretoure og til Fisketoure. Her boer en Captain Falkenskiold i Sommer paa Fredensborg tilligemed sin Familie; han siger, han kjender Dig, han har siddet ved Siden af dig til Festen for General Krogh. Det lader til at være et godmodigt Menneske, der altid er parat til lidt Moerskab. Han er vist især et rart Sommerbekjendtskab, thi han er utrættelig, troer jeg, baade i Skov og paa Søe. Han kommer til Wiehes i Sommer, og saa var han forleden inviteret med os paa en Fisketour. Emilie Wiehe*, som ikke ret forstaaer sig paa denne Fornøielse, havde den gode Idé at lade sig tilligemed Pigen roe over til «Hotellet» med de fornødne Kaffeapparater, og mens vi tre fiskede tænkte hun paa at vederqvæge os efter disse Anstrengelser. Til en bestemt Tid blev vi satte over til hende tilligemed Udbyttet af vor Fangst, som just ikke var stor. Jeg havde imidlertid intet at klage; jeg fik 8 smaa Aborrer, medens Captainen kun fik 2 og Michael slet Ingen.

* Michael Wiehes Hustru.

Jeg besøger daglig den gamle Mdm. Rosing, som er saa glad ved atter at see mig. Hun behandler mig, som jeg var hendes Barn. Hun er, skjøndt fyldt 95 Aar, fuldkommen aandsfrisk, fortæller livligt og godt, men langsomt, fordi hun har en høist besværlig Udtale. Naar hun fortæller om gamle Tider (hvad jeg saa gjerne vil høre) da er hendes Hukommelse fuldkommen, og det er moersomt at høre hende tale om Folk, med hvem hun har levet og virket, som for længst er tilfaldne Historien. Jeg har læst for hende, og det moerer hende usigeligt. Skjøndt halv blind er det, som om hun vilde see mig Ordene ud af Munden. Jeg maa rykke gandske nær hen til hende, da hun tillige er meget tunghør; men hun forstaar alt hvad man læser for hende fuldkommen vel, og det ikke alene Ordene, men hun opfatter Carakteren, Aanden af det Forelæste, fuldkommen klart. Jeg har blandt andet læst en Scene for hende af «Axel og Walborg», som hun var henrykt over. Jeg drak The hos hende forleden Aften tilligemed Wiehes, og jeg maatte da hele Tiden sidde ved hendes Side, og hun er da utrættelig i at byde, skjøndt hun ikke kan see hvad der staaer paa Bordet.

... Nu længes jeg efter at høre, hvorledes Du

har det efter Rejsen, om du har begyndt din Kuur, hvordan det gaar med Hæsheden, etc. etc. Jeg haaber snart at faa Brev . . .

Man kan rigtignok see her hvormegen Plads, der er i et Huus, hvor der er Hjerterum, thi her er kun to smaa Værelser, ikke desto mindre har man intet Øieblik Følelsen af at genere. Wiehe har et Værelse ovre hos gamle Mad. Rosing, og hans Kone deler trolig sit lille Sovekammer med mig. Skjøndt Værelserne ere smaa, ere de luftige og behagelige, thi her er, som vel overalt paa Slottet, høit til Loftet.

. . . Farvel min kjære bedste Nicolay. Gid jeg snart maa faa et godt og fornøjet Brev fra dig. Mange Hilsener fra Familien her, men især fra din hengivne Kone

Anna Nielsen.

IX.

Fra *Johanne Luise Heiberg* (1812—1890).

A. Til Etatsraad *Collin*.

(Meddelt af *Edgar Collin*).

1.

Den 2. Febr. 1842.

Kjære Conferensraad! Efter at jeg har taget mig den Frihed at læse «Gud velsigne Dem», skal Gud velsigne Dem, ifald De skaffer mig af med det lille flove Pigebarn i samme Stykke. Talent behøves ikke til denne Rolle, kun Ungdom og Skjønhed og at være *Prindsesse*. Altsaa gode Conferensraad, beder jeg Dem at see Dem om efter disse *Qualiteter**.

Deres

J. L. Heiberg.

* Elises Rolle i Lystspillet «Gud velsigne Dem» blev ogsaa tildelt Mad. Holst.

Den 10. September 1844.

Jeg har en Ven, en Conferensraad god,
Der indtager et vigtigt Sæde.
Han eier et ærligt og trofast Mod,
Der deler min Sorg og min Glæde.

Kjære Conferensraad! De kan da begribe, at, naar jeg gjør Vers, maa jeg være i en særegen Nød. Og saaledes er det virkelig. Tingen er, at Søqvæsthuset* fordrer Offere af forskjellige Arter, som man jo kan vide af Navnet. Disse Offere er vi for Øieblikket ikke i Stand til, eftersom vi ere meget slette Øconomer, og de skal og maae dog gjøres. Var det derfor ikke muligt, at jeg af de 300 Rdl., som jeg forhaabentlig faaer til næste Foraar, kunde faae i det mindste 100 strax? Jeg kan jo nok begribe, at det er galt at forlange Sligt, thi hvem veed om man lever til næste Foraar, men paa den anden Side, skulde jeg døe, saa er det dog det Mindste, De kan gjøre for at blive mig qvit; det vilde være hvad man kalder een Udgift for alle, og den pleier det Offentlige ikke at være saa bange for. Den der

* Her boede Heibergs som bekjendt.

for Øieblikket er bange for alle Udgifter, af enhver Art, er Deres

inderlig hengivne

Johanne Luise Heiberg.

3.

Den 2. Marts 1846.

Min rare, gode, kjære, søde, fromme, forstandige, trofaste Conferensraad! Lad mig være frie for Hr. Rasmussen. Jeg har hundrede Grunde for at jeg nødvendig vil have nogen Omgængelse med det Menneske, men jeg vil skaane Dem for at opregne dem*.

I Haab om at De vil vise Dem lige venlig mod mig, baade indvendig og udvendig, forbliver jeg Deres

hengivne

Hanne Heiberg.

* Fru Heiberg blev ogsaa fritagen for at spille i H. C. Andersens Lystspil «Hr. Rasmussen».

B. Til Skuespiller *Kr. Mantzius*.

(Meddelt af Fru *Anna Mantzius*.)

Gode Hr. Mantzius.

Naar jeg først nu besvarer Deres hjertelige Udtalelser om mig, Deres Bekymring over Theatrets Skjæbne, da er det ikke, fordi jeg med Lige-gyldighed har modtaget og læst Deres Brev, tvertimod, men fordi jeg haabede at komme i Theatret og se Dem i nogen af Deres nye Roller, forinden jeg svarede Dem. Forkjølelse har imidlertid tildeels afholdt mig; jeg siger *tildeels*, thi jeg nægter ikke, at jeg formelig har en Frygt for at komme i Theatret. De skriver «der er ingen Poesi ved Theatret mere.» Ja, ser De, det er netop denne Følelse, der gør mig frygtsom for at indtræde paa det Sted, hvor den engang fandtes. Man kan leve lykkelig og ikke poesi-forladt, fordi man ikke besøger Theatret, men er man der, da kræver — jeg vil ikke sige *man*, thi mange kræve det slet ikke — men *jeg* kræver at finde den der, hvis jeg ikke skal forlade Skuespilhuset forstemt og bedrøvet for mange Dage, og Frygten for en saadan Forstemthed har jeg sjælden Kraft til at overvinde. De er selv Skuespiller med Kærlighed for

Deres Kunst, De vil altsaa kunne forstaa mine Følelser og mit Cujoneri; imidlertid haaber jeg endnu at blive Herre over begge Dele, thi jeg har Lyst til at se Dem i Deres to sidste store Roller*. Det har glædet mig at høre, at De har løst Deres vanskelige Opgave som Andruccio saa godt. Saameget er vist, at kan et Theater besætte *denne Rolle*, da burde de to Elskende** kunne bevare dette Stykke for Repertoiret i mange Aar, men uden Poesi i disse Fremstillinger vil Stykket gaa sine Gange og dermed forsvinde, som saamange andre Stykker, dræbt af dem, der skulde holde det ilive. De ser jo forresten, at Kritikken er velfornøjet baade med det ene og det andet; det er jo glædeligt at se disse mange med et, billige Kunstdommere fornøjede med Alt, Stort og Smaat; ifald Wiehes og min Bortgang har bidraget til al den Nøjsomhed, da har den jo sandelig haft en Betydning for Theatret, som dette bør være os taknemmelig for.

En Dame fortalte en lille Historie forleden, som er meget anvendelig. Hun sagde: «Naar jeg seer, hvad Publicum tager tiltakke med, saa maa

* Andruccio i «Advokaten og hans Myndling» og Crysale i «De lærde Damer».

** W. Wiehe og Frk. Agnes Lange.

jeg tænke paa min Bedstemoders svedne Vælling. Vi Børn skulde eengang om Ugen spise hos hende, og vi fik da altid Vælling, som var sveden. Naar vi da sagde: «ak, Bedstemoder, nu er Vællingen igjen sveden,» svarede hun: «det gør ikke noget, mit Barn, naar Du har spist et Par Mundfulde, saa mærker du det ikke mere.» Men jeg veed, at, om jeg end spiste hver Dag af en sveden Kunstvælling, vilde jeg dog aldrig kunne vænne mig til denne Ret uden bestandig paany at lide heraf. Det er jo ellers en prisværdig Flid, som det kgl. Theater udvikler, det staaer jo virkelig nu ikke tilbage hverken for Folketheatret eller Casino, men giver ligesom disse, to Nyheder i een Uge. Vær derfor taknemmelig ligesom hele Publicum og gamle Nathansen er det. Gamle Rosenkilde sagde, da Heiberg var blevet Direktør: «Kan Theatret nu ikke hæve sig med Heiberg i Spidsen, saa lad det rejse ad H. til, thi saa er det ikke bedre værd.»

Nu vel! Man begynder saa smaat paa denne store Rejse til det interessante Land; gaaer Alt efter Ønske, naaer man derhen; men for Deres, for Nationens, for Kunstens Skyld vil jeg haabe, at en eller anden Hindring gjør, at Rejsen maa afbrydes. De maa derfor fatte Mod, og, som De

skriver, haabé paa bedre Tider. Theatret har sit Forsyn som alt andet, dette vil vel opretholde, hvad der er værd at opretholde og vise Resten tilbage. Publicum er, som det altid har været, et Barn, der kaster det gamle Legetøj bort for at gribe efter det nye, om ogsaa dette er ringere, det er dog altid nyt — saalænge det varer.

Ulykkelig den Kunstner, der ikke itide gjør sig fortrolig med, hvad et Publicums Gunst betyder, ikke gjør sig fortrolig med, at det ene, at have en Dom, en begrundet Dom findes saa sjældent hos Menneskenes Børn; de modtage og glemme, og denne Evne til Glemsel gjør, at de atter kan modtage ligesaa godt det Ene som det Andet. Derfor maa vi Kunstnere søge vor Glæde heel og holden i Arbejdet selv, og ikke stole eller haabe paa anden Løn; thi ingen Gjæld glemmes saa hurtigt som den, man skylder os, ja, man veed ikke engang af nogen Gjæld, man fordrer Taknemmelighed af os, idet man nægter os vor Løn. Har man først rigtig klaret dette for sig selv, da bliver man from og resigneret, idet man siger sig selv: vi have dog en Løn, en Glæde, idet vor Sjæl af og til hæves til en Nydelse som de andre ikke kjende, omend de bilde dem det ind. Glæd Dem da over denne Løn, som

De selv formaaer at give Dem, kræv ingen anden; dette vilde kun i Tiden gjøre Dem bitter og mismodig, og standse Dem paa Deres Bane, en Bane, hvorpaa der for den sande alvorlige Kunstner gives Smerter af en højere Natur end et Publicums Luner. Enhver Kunstner har en hemmelig Lidelses Historie; i den første, friske, livsglade Ungdom er man kjæk og troer, at Idealet er let at naa og gribe; man mærker ikke, at for hvert Skridt man gaaer fremad mod Idealet, viger dette et tilbage; men dog maa man vedblive at forfølge dette, thi trættes man og sætter sig ned paa Vejen, da tabes Sporet. Altsaa frisk Mod! At De med saa stor Troskab bevarer, hvad mine Evner har formaaet i mit lange Theaterliv, rører mig virkelig; thi Erindring er en saa sjælden Egenskab, og jeg har ofte maattet opgive den hos saa Mange, hos hvem jeg havde haabet den bevaret. Lad mig derfor af et oprigtigt Hjerte takke Dem og ønske Dem fremdeles al Held og Lykke; Lykke i Deres Hjem, Lykke i Deres Kunst.

Deres

Johanne Luise Heiberg.

Den 23. Febr. 1865.

C. Til *Fru Jerichau*.
(Meddelt af *Nikolaj Boegh*.)

Lørdag Aften 1861.

I de faa Minutter, hvori jeg idag talte med Dem, udtalte De nogle Ord, som jeg tilstaaer, i den Grad gik mig igjennem Sjælen, at jeg ikke kan gaae i Seng, uden at spørge Dem — hvad jeg vist haaber — om det ikke var i Spøg at disse Ord blev udtalte?

At Mange ikke have fattet hvor stort mit Tab har været, at Mange glæde sig ved at bagvaske, og see noget Skyldigt i det reneste og uskyldigste Forhold, dette er desværre ikke noget Nyt for mig, men ikke sandt kjære *Fru Jerichau*, De kjen-der mig dog lidt nøiere, og vil ikke fæste Lid til et Rygtes Sandhed, der vilde slaae en Streg over min hele Fortid.

Deres hengivne

Johanne Luise Heiberg.

X.

Fra *Michael Wiehe* (1820—64).

(Meddelte af *Nikolaj Boegh*.)

A. Til Fru *Anna Nielsen*.

I.

Goddag kjæreste Madame Nielsen!

Deres Komme imødesees med Længsel saavel af Fiskene i Esrom Sø, som af Søen selv og Skovene og Veiene og Luften og Menneskene. Forresten har jeg i disse Dage faaet endeel Gigt i Brystkassen, fornemmelig i Ryggen, men som jeg haaber atter vil forsvinde, om ikke som Dug, saa dog for Solen. Undskyld denne sidste Vending, som ikke betyder andet end Glæde over Livet, eller med andre Ord: godt Humeur. Hermed siger jeg Dem Farvel for dennegang, haa-

bende snart at see Dem, begavet med samme
Slags Humeur som vi.

Deres bestandige
M. R. W.

2.

Nytaars Aften 1849.

Søde Madame Nielsen!

Tak for alt det Gode, jeg skylder Dem. Tak,
fordi De lever og virker forædlende paa mig.
Tak, fordi De holder af os og giver os Lov til
at holde af Dem. Lev længe! helst glad! Men
kommer der Sorger, da ville vi, alle vi, som
elske Dem, hjælpe Dem at bære dem.

Deres hengivne
Michael.

B. Til Skuespiller *August Nielsen.*

14. Marts 1860.

Kjære August!

Vil De lægge disse Blomster ind til Deres
Fader, ret nær ved ham, de skulle takke ham
for mangan en glad Time, han har beredet mig,

baade i sit eget gjæstfri Huus, og i det stakkels gamle forladte Huus, hvor vi nu aldrig mere skal høre hans Stemme. Gid De snart vilde komme til os, gid De i det Hele taget havde Lyst til at komme til os — kom naar De vil, og tvivl ikke paa, at De altid er velkommen hos Deres Faders og Moders

inderlig hengivne Venner

Michael og Emilie.

XI.

Fra *Vilhelm Wiehe* (1827—84) til hans Moder.

(Meddelt af *Nikolaj Boegh*.)

Christiania den 16. August 1858.

Min elskede Moder!

Du troede formodentlig at jeg var rent forsvunden iblandt de norske Fjælde; men nu kom jeg dog tilbage for nogle Dage siden. Goddag Allesammen! Det var dejligt at komme hjem igjen, uagtet det ogsaa var dejligt at være ude; ja, at Folk, som har Raad dertil, ikke rejse i Norge, det er ubegribeligt; thi noget Interessantere og mere Storartet finder man vistnok faa Steder. Nu rejste jeg jo rigtignok Størstedelen tilfods og kom som en Følge deraf mangfoldige Steder, hvor almindelige Rejsende ikke kan komme, af den gode Grund, at de ikke *kan* passeres uden tilfods og saa skal man endda være taalelig flink til at gaa og ikke kjende til Frygt for Anstrængelser, Afgrunde,

Elve og rivende Fosse og mange andre deslige Lejligheder. — At beskrive Dig hele Touren lille Mo'er, det vilde blive altfor vidtløftig, thi der kunde skrives hele Bøger om de forskjellige Situationer, Indtryk, overstandne Farer og Møjsommeligheder, som vi har gennemgaaet; men saa skulde man ogsaa kunne skrive og det ved Du nok jeg ikke duer til. En af de besværlige Dage var, da vi kom ind i Hardanger og gik op til Vöringsfossen; ikke fordi vi jo vare paa langt større Højder, men Vejen er aldeles ubanet og en Miil af den gaaer lige op i Luften; naar man saa efter 5^{1/2} Times uafbrudt Klatren endelig naaer Fladen af Fjældet, saa har man en halv Miil at passere igjennem Mose, balancerende paa Trærødder og Sten, og det er ikke raadeligt at træde fejl. Endelig hører man det højtidelige Drøn af Fossen, og nu tror man at skulle nyde Synet af den i Mag og Ro — jo vist! Foran aabner sig et Svælg, en frygtelig Afgrund, den skal man et langt Stykke ned i og der gælder det at holde fast baade med Hænder og Fødder. Saa kommer man ned paa en lille Flade, saa lang som to Mennesker; her lægger man sig paa Maven og kryber hen til Randen, stikker Hovedet udenfor og sér — ja det kan ikke nytte at ville beskrive

det, men kort sagt Fjældet forsvinder, ind under En, og man har en Fornemmelse af at svæve i Luften, og under sig ser man en utrolig Vandmasse, som styrter over 800 Fod ned i Afgrunden. Det var en Søndag vi var der og jeg har aldrig været i en saa højtidelig Kirke som den. Senere døjede vi meget af Storm paa Fjorden, som vi maatte passere, og, som en Følge deraf, kom vi en anden Vej end vi havde bestemt, men det gjorde Touren langt interessantere. Vi kom blandt andet igjennem en Dal, som hedder Vurdalen inde i Sammanger, Bjørnenes Hjem; men noget saa rasende vildt og imposant har jeg aldrig forestillet mig. Vi rejste i det Hele 55 norske Mile; og deraf marcherede vi 32, kørte 10 og passerede Resten til Baads. Vi var 14 Dage undervejs til Bergen; her opholdt vi os i 16 Dage, gav 2 Forestillinger for propfuldt Hus og almindelig Jubel, og var hver Dag buden i Selskab. Touren hjem over gjorde vi med Dampbaad, directe fra Bergen til Christiania, hvilket ogsaa er meget interessant, naar man holder af og kan taale Søen; du Mutter vilde næppe synes om den. Kort sagt, om jeg blev 100 Aar skal jeg aldrig glemme den Tour. Ethvert ungt Menneske som har nogle Penge at afsé, som har et godt Bryst,

stærke Arme og Been, anbefales at gøre en Fodtur i Norge. Ida har derimod haft en streng og triviell Sommer; hun har siddet og vaaget over den lille Dreng og ventet at han skulde dø. Nu er han meget bedre, og Lægen, som havde opgivet ham, har været saa letsindig at ytre, at, naar Barnet har kunnet gaa det igjennem, saa var der Grund til at haabe, at det vil komme sig. Dette tror Ida paa den Sjæl og er atter glad og fornøjet; jeg tror nu ikke vi beholde ham. Tusinde Hilsener fra Ida til Dig, søde Mo'er, og til Jer allesammen! Gud være lovet for hendes Standhaftighed og gode Helbred, thi hun gaaer ikke saa lidt igjennem med en døende Unge, og en forkælet Vildkat, som er meget vanskelig at passe paa; men morsom er hun min lille Johanne og jeg tror, der er et godt Gemyt i hende, kun noget pirreligt. Mo'er, Du véd nok, hvor jeg elsker Dig og Fa'er og mine Søstre og Brødre vil Du bringe hver især mine hjærtelige Hilsener. Jeg blev naturligvis modtaget med en Bunke nye Roller, som jeg lige maa fare i. Farvel for denne Gang Du kære Mo'er og skriv snart til Din hengivne Søn

Wilhelm.

Hanne skal ogsaa skrive.

XII.

Fra *Henrik Hertz* til Mad. *Wexschall*.

I et trykt og indbundet Exemplar af «*Slaget paa Rheden*» («fremst sendt af Mad. Wexschall ved C. N. Rosenkildes Aftenunderholdning den 1. April 1832») findes følgende af Hertz skrevne Linier.

Til Mad. Wexschall.

Forundres ei, om Tonerne, der fandt
Et skjønt og nyfødt Liv paa Deres Læbe,
Har lidt urolige sig viist, iblandt
Min Pults Papirer, disses Spøg og Tant,
Og atter hen til Dem med Længsel stræbe.
Mit Digt, der er kun ufuldendt, berøvet
Det Liv, det blev ved Dem forlenet med,
For Deres Fødder synker frygtsomt ned
Med ydmygst Bøn om stadigt Opholdssted
Hos Dem, der løftede det op af Støvet.

Skjærtorsdag 1832.

Henrik Hertz.

XIII.

Fra *August Bournonville* til Balletdirigent
Ludvig Gade.

Florenz den 25. Juni 1874.

Kjære gode høistærede Collega!

Jeg sender Dig disse Linier, ikke ganske uden Egennytte, da jeg længes usigelig efter at erfare Noget hjemmefra, baade fra Theatret i Almindelighed og fra vor vellykkede Forestilling i Særdeleshed, navnlig hvad Netto-Indtægten angaar. Jeg beder Dig derfor at skrive ufortøvet med Adresse. Monsieur Aug. Bournonville, *Roma* poste restante, da vi reise herfra iovermorgen og tænke at opholde os i Rom en tre Ugerstid, inden vi besøge Neapel og dens fortryllende Omegn. Jeg vil nu i muligste Korthed fortælle Dig lidt om vor Reise, der til Dato har været yderst behagelig, begunstiget af Veiret og G. v. l. af

en blomstrende Sundhed hos os alle Tre. Som Du veed gik vi over Malmø og Stralsund directe paa Dresden, da Berlin ikke havde noget synderlig tiltrækkende for os. I Dresden opholdt vi os i halvtredie Dag, besøgte Galleriet, travede til Therand og forfriskede os paa den brühlske Terrasse. Vi boede charmant i Hotel Victoria og havde den Fornøielse her ligesom i Wien at træffe Bjerres, hvis tre Damer straaledede i elegante Toiletter (vor kjære *Marie Westberg*, smuk og glad som en nyfødt Sol). I Wien bleve vi modtagne af *Julius Price*, der havde betalt Værelser til os, og, under hele vort Ophold, viste os den mest ridderlige Opmærksomhed, præsenteret for den nærværende Directeur *Dr. Herweg* af hvem jeg erholdt en Loge i Operahuset og bivaanede der: Verdis Opera *Aïda*, der interesserede mig meget og *W. Tell* der, fornemmelig fra Tenoristen *Müllers* Side, tilfredsstillede mig i høi Grad. Vi fik der et Glimt af *Gerlach* med Frue, samt *Emil Hansen*, der besøgte mig uden at træffe os hjemme. Jeg maa ikke glemme at nævne Balletten *Flick und Flock* med *Taine* og *Frafhard* i Titelrollerne og Dandserparret *Mlle. Sangarli* og *Mr. Hasscitca*. Du kan begribe, at, om end min Nysgjerrighed blev tilfredsstillet og jeg af og til maatte beundre Sce-

neriet og anerkjende Dygtighed i visse Dele af Compositionen, var der ikke Noget der tiltalte min æsthetiske Sands, og hvad som værre var, det saakaldte comiske, var slet ikke morsomt. Nei saa foretrækker jeg de virkelige Arlekinader. Vi benyttede for Resten Tiden til at see og gjensee alle de Mærkværdigheder, denne Hovedstad indeholder, ikke mindst *Ringen* og det ny Theater, hvis Luxus overgaar Alt, hvad jeg hidtil har kunnet forestille mig. Vi brød op den 11. Juni og seilede lige til *Adelsberg* i Krain. Nu besaae vi i den højtideligste Stemning den vidunderlige Drypsteens Grotte, hvor man paa en Vandring i 2¹/₂ Time ved en aparte Belysning faaer at see de mærkeligste og meest eventyrlige Formationer, der skyldte Aartusinder deres Tilbliven. Nu gik det paa *Venedig* løs og her levede vi et romantisk Gondolliv deelt imellem antikvariske, maleriske og musikalske Nydelser. Den 15. foer vi over *Padua* og *Breschia* til *Milano* hvor vi havde et særdeles behageligt Ophold, da vi der fandt ældre Bekjendte og Venner af *Charlotte*. Varmen begyndte nu at blive ret betydelig, men vi ere tappre Reisende, der ikke lade sig afskrække, og vi maa dog tilstaa, at Sommeren er den bedste Tid til at see Italien i sin frodige

Pragt. En yndig Tour gjorde vi til *Stola Bella*, der ligger midt i Lago Maggiore og er bebygget og beplantet paa en Maade, der hringer En til at tænke paa Fee-Eventyrene. Fredagen den 19. Juni om Aftenen kom vi hertil, efter en Reise gjennem de mest maleriske Egne af Appeninerne, hvorigjennem ikke mindre end 41 Tuneller førte os. Vi ere logerede i et Maison meublée og Pension, hos en dansk Mand ved Navn *Rudolfo* (via della Scala Nr. 2) som jeg vil anbefale til Enhver, der besøger Florenz. Hans egentlige Navn er *Meyer* og han har været Operasanger; for 15 Aar siden mistede han Stemmens Klang og besluttede at etablere sig som Pensionsvært, hvilket han udfører med overordentlig Grace og er tillige baade velvillig og billig. Vi ere mage-løs tilfredse og have truffet sammen med flere elskværdige Skandinaver. At man her i Florenz neppe kan overkomme Alt det Deilige og Mærkværdige, der frembyder sig baade indenfor og udenfor Staden, kan Du vel af Beskrivelsen gjøre Dig en Forestilling om. Blandt andet har jeg ogsaa i et Theater af 3die Rang seet en Ballet kaldet *Armida*, der hverken var taget af Tassos *Jerusalem* eller fra salig *Dahléns* uforglemmelige Mesterværk; men der blev dandset over en lav

